

vergadering **35**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 24 mei 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	7
VERONTSCHULDIGINGEN	7
MOTIES VAN ORDE	
Opheldering over de stand van zaken	
MOTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Onno Vandewalle tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar de toegenomen facturen voor consultancyopdrachten sinds de start van de zittingsperiode in 2019	
- 1717 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot aanvulling van de agenda	7
MOTIE van Björn Rzoska, Thijs Verbeurgt, Jeremie Vaneeckhout, Hannes Anaf, Mieke Schauvliege en Hannelore Goeman tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar het gebruik van consultancyopdrachten bij de Vlaamse overheid	
- 1716 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot aanvulling van de agenda	11
ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het pleidooi voor een 'pauze' op het vlak van nieuwe Europese klimaatplannen en een focus op klimaatadaptatie	
ACTUELE VRAAG van Mieke Schauvliege aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de tegenstrijdige verklaringen binnen de Vlaamse Regering over het te volgen klimaatbeleid	
ACTUELE VRAAG van Steven Coenegrachts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de pleidooien voor een pauze in de Europese klimaatambities	11
ACTUELE VRAAG van Thijs Verbeurgt aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over consultancyopdrachten door de Vlaamse overheid	
ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de uitgaven van de Vlaamse Regering aan consultancybureaus	18
ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de resultaten van de HBSC-studie van de UGent bij jongeren	
ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de resultaten van de HSBC-studie met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag	26
ACTUELE VRAAG van Anke Van dermeersch aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het fenomeen waarbij vrouwen in onze steden steeds vaker oversized kleding dragen om aan ongewenst gedrag te ontsnappen	33

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over wiskundeleraars die een eigen, ambitieus leerplan ontwikkelen	
ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het alternatief leerplan wiskunde opgesteld door vier leerkrachten	38
ACTUELE VRAAG van Nadia Sminate aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de aanpak van domiciliefraude door sociale huurders	43
ACTUELE VRAAG van Vera Jans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de onderbenutting van het budget voor sociale woningbouw	
ACTUELE VRAAG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de trage bouw en renovatie van sociale woningen	
ACTUELE VRAAG van Sarah Smeyers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de cijfers met betrekking tot sociaal wonen voor 2022	
ACTUELE VRAAG van Onno Vandewalle aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het aantal gerealiseerde sociale woningen	46
ACTUELE VRAAG van Ilse Malfroot aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het nieuwe begeleidingstraject dat asielzoekers aan het werk moet helpen	56
ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het activeren van de Vlaamse inactieven	60
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Freya Van den Bossche, Maxim Veys, Hannelore Goeman en Thijs Verbeurgt over het dalende gebruik van anticonceptiemiddelen bij jongeren en de toename van het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag – 1719 (2022-2023) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Thijs Verbeurgt, Hannes Anaf en Hannelore Goeman over het instellen van een consultancyregister – 1720 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstellen tot spoedbehandeling	65
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	65
ONTWERP VAN DECREET over de subsidiëring in het kader van de lokale energie- en klimaatpacten – 1632 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	65
Artikelsgewijze bespreking	68
ONTWERP VAN DECREET betreffende het realisatiegerichte instrumentarium – 194 (2019-2020) – Nrs. 1 tot en met 17	
Algemene bespreking (<i>Voortzetting</i>)	68
Verzoek tot raadpleging van de Raad van State	68
Algemene bespreking (<i>Voortzetting</i>)	69
Artikelsgewijze bespreking	101

VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Andries Gryffroy tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, wat de woonreservegebieden betreft – 577 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 11	
Algemene bespreking	102
Artikelsgewijze bespreking	102
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Freya Van den Bossche, Maxim Veys, Hannelore Goeman en Thijs Verbeurgt over het dalende gebruik van anticonceptiemiddelen bij jongeren en de toename van het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag – 1719 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	103
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Thijs Verbeurgt, Hannes Anaf en Hannelore Goeman over het instellen van een consultancyregister – 1720 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling	104
MOTIE van Björn Rzoska, Thijs Verbeurgt, Jeremie Vaneekhout, Hannes Anaf, Mieke Schauvliege en Hannelore Goeman tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar het gebruik van consultancy-opdrachten bij de Vlaamse overheid – 1716 (2022-2023) – Nr. 1	
MOTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Onno Vandewalle tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar de toegenomen facturen voor consultancyopdrachten sinds de start van de zittingsperiode in 2019 – 1717 (2022-2023) – Nr. 1	
Voorstellen tot aanvulling van de agenda	105
ONTWERP VAN DECREET betreffende het realisatiegerichte instrumentarium – 194 (2019-2020) – Nrs. 1 tot en met 17	
Aangehouden stemmingen	106
Hoofdelijke stemming	110
ONTWERP VAN DECREET over de subsidiëring in het kader van de lokale energie- en klimaatpacten – 1632 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2	
Hoofdelijke stemming	110
VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Andries Gryffroy tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, wat de woonreservegebieden betreft – 577 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 11	
Aangehouden stemmingen	111
Hoofdelijke stemming	112
MOTIE van Suzy Wouters, Stefaan Sintobin, Immanuel De Reuse en Chris Janssens tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellaties 1° door Jeremie Vaneekhout aan minister Hilde Crevits over het inschakelen van stagestudenten bij zorgtaken waarvoor ze nog niet opgeleid of gemachtigd zijn; en 2° door Suzy Wouters aan minister Hilde Crevits over het stagemisbruik in de zorg – 1694 (2022-2023) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	113

MOTIE van Jeremie Vaneekhout, Ann De Martelaer, Johan Danen, Meyrem Almaci en Mieke Schauvliege tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellaties	
1°door Jeremie Vaneekhout aan minister Hilde Crevits over het inschakelen van stagestudenten bij zorgtaken waarvoor ze nog niet opgeleid of gemachtigd zijn; en	
2°door Suzy Wouters aan minister Hilde Crevits over het stagemisbruik in de zorg	
– 1696 (2022-2023) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	114
MOTIE van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellatie door Stefaan Sintobin aan minister Zuhail Demir over de tegenstrijdige verklaringen betreffende de gevolgen van de publicatie van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in het Belgisch Staatsblad	
– 1697 (2022-2023) – Nr. 1	
Hoofdelijke stemming	115
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	116
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	118
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	118

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: mevrouw Liesbeth Homans

– *De vergadering wordt geopend om 14.02 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldiging zijn ingekomen van de volgende leden:

Guy D'haeseleer: ambtsverplichtingen;

Freya Perdaens: bevallingsverlof;

Els Ampe, Filip Brusselmans, Alessia Claes, Inez De Coninck, Gwenny De Vroe, Veerle Geerinckx, Sofie Joosen, Jan Laeremans, Karl Vanlouwe: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Roosmarijn Beckers, Kim De Witte, Sihame El Kaouakibi, An Moerenhout, Willem-Frederik Schiltz, Tine Van den Brande: gezondheidsredenen.

MOTIES VAN ORDE

Opheldering over de stand van zaken

MOTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Onno Vandewalle tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar de toegenomen facturen voor consultancyopdrachten sinds de start van de zittingsperiode in 2019

– 1717 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot aanvulling van de agenda

De voorzitter: De heer Vande Reyde heeft het woord.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Voorzitter, ik heb een klein punt van orde, op basis van het reglement, artikel 50, punt 1. We hebben het er vorige week ook al over gehad. Ik vind dat er wel een probleem is met de informatie die wij als parlementsleden krijgen van de regering. Ik zie u al zuchten, maar ik ga u drie concrete voorbeelden geven van de voorbije weken.

Ten eerste de consultancyopdrachten. Daar zijn verschillende schriftelijke vragen over geweest van verschillende parlementsleden uit meerderheid en oppositie. Als we de bedragen die daarin zijn geantwoord, vergelijken met de bedragen die gisteren zijn genoemd, dan kom je tot geweldig grote verschillen. Er is een bedrag genoemd van 1,5 miljard euro. Het bedrag dat in die schriftelijke vragen geantwoord is, ligt tien keer lager. En van de opdrachten aan WhoCares? is er maar een van de negen in vermeld.

De voorzitter: Oké, maar dat is gisteren in de commissie besproken.

Maurits Vande Reyde (Open Vld): Ik ga heel kort nog een tweede voorbeeld geven: de kabinetsmedewerkers. Daar is een jaarlijkse rapportage van. Daar staat een rubriek in voor kosteloos ter beschikking gestelde medewerkers.

Ik vind dat het echt belangrijk is dat wij de juiste informatie krijgen van de regering. Ik heb vorige week ook het voorbeeld van Participatiemaatschappij

Vlaanderen (PMV) gegeven. Ik vind dat u daar op uw strepen moet staan. Wij kunnen ons werk als parlements lid niet doen, als wij niet over de correcte informatie beschikken. *(Applaus bij de oppositie)*

De voorzitter: Collega Vande Reyde, wat die medewerkers betreft: dat is mij ook al ter ore gekomen via uw collega Schiltz. Dat is ook al meegedeeld aan de regering. En er is absoluut geen probleem om in het bewuste stuk 35 een onderscheid te maken tussen 'gedetacheerd' en 'niet-gedetacheerd'.

Dus als uw collega dat al gevraagd heeft, zoals het hoort, door gewoon naar mij te komen in plaats van hier bij de opening van de plenaire vergadering daar een 'showke' rond te maken, denk ik dat dat meer dan voldoende is. *(Opmerkingen)*

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Twee zaken, voorzitter, op basis van artikel 50, punt 1, van het reglement.

Ten eerste op basis van artikel 50, punt 1, j): een opheldering over de stand van zaken rond de kwestie van de schriftelijke vragen, niet over wat erin staat, maar wel dat we de antwoorden gewoon niet krijgen.

De voorzitter: Over welke schriftelijke vraag gaat het?

Jos D'Haese (PVDA): Het gaat over de schriftelijke vraag over de consultancy bij de Vlaamse overheid, ingediend op 29 maart. De antwoordtermijn was 8 mei. We zijn vandaag 24 mei. We hebben drie keer gevraagd om een antwoord te krijgen, en tot op vandaag krijgen we het niet. Maar dan blijkt ineens wel dat mevrouw Crevits diezelfde cijfers die wij hebben opgevraagd, maar die we niet kunnen krijgen, in de commissie gebruikt wanneer het haar goed uitkomt. Ik vind dat een aanfluiting van het informatierecht van dit parlement. *(Applaus bij de oppositie)*

Ik wrijf u dat niet aan, voorzitter, maar ik vind dat een groot probleem, de manier waarop deze meerderheid zich opstelt ten opzichte van het parlement.

Ik heb nog een tweede punt, maar ik zal u eerst laten antwoorden.

De voorzitter: Collega D'Haese, wat ik een aanfluiting van het parlement vind, is dat u hier nu gewoon aan het liegen bent. U bent opgebeld door de griffier, net zoals collega Verbeurgt. Collega Verbeurgt is hier. Hij is opgebeld door de griffier, om te zeggen dat de antwoorden op uw schriftelijke vragen onder embargo door u beiden konden worden ingezien op haar bureau. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ja, dan hebt u uw telefoon niet opgenomen.

Collega Verbeurgt, is het waar of niet?

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Voorzitter, ik kom net van het bureau van de griffier, waar ik in zeven haasten een lijst heb kunnen inkijken. Ik heb de discussie vanop een afstand kunnen volgen. Vergeef mij dat ik gelopen heb. *(Thijs Verbeurgt is buiten adem.)*

Maar dit is echt geen manier van werken. Ik heb op 27 maart die cijfers gevraagd. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

En vandaag moet ik dus in zeven haasten, na gisteren een cijfer te hebben gehoord in de pers, een lijst inkijken, waarvan ik nu al kan zeggen dat het weer totaal andere cijfers zijn. Weet er eigenlijk iemand nog hoeveel deze regering

spendeert aan consultancy? De regering weet het duidelijk zelf niet. *(Applaus bij de oppositie)*

De voorzitter: Collega Verbeurgt, u hebt mij gisteren een mail gestuurd. We hebben daar ook onmiddellijk op geantwoord. Mijn kabinetschef heeft u deze ochtend ook nog gebeld. Dus ik denk dat de dienstverlening aan de parlementsleden echt wel niet beter kan.

En collega D'Haese, volgens de griffier hebt u uw telefoon gewoon niet opgenomen. Jammer maar helaas.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, er zijn wel grenzen. Dit gaat niet over uw kabinet, maar dit gaat over deze regering. Wij vragen vanuit dit parlement informatie op. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

We moeten wel een klein beetje serieus blijven. Wij vragen informatie op in dit parlement, informatie die publiek zou moeten zijn, over hoe deze overheid haar geld besteedt. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Voorzitter, u weet even goed als ik dat minister-president Jambon hier straks niet met een tabel zal antwoorden waarin de cijfers per departement worden toegelicht. Dat is wat wij hebben opgevraagd: de uitgaven tijdens deze legislatuur én de uitgaven tijdens de vorige legislatuur. Wij hebben dat opgevraagd. We zijn drie weken over tijd. En dan moet ik hier horen dat ik getelefoneerd zou zijn geweest, om in een bureau ...

De voorzitter: Gaat u zeggen dat ik lieg?

Jos D'Haese (PVDA): Ik ben niet gebeld, voorzitter. Ik kan u dat hier formeel zeggen. Ik heb niemand aan de lijn gehad die mij zei dat ik ergens in een bureautje een aantal documenten zou mogen inzien. Dat is ook niet de manier waarop het zou moeten. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

Dit is parlementair informatierecht waarvan wij recht hebben om het in onze mailbox te krijgen, en niet in een of ander bureau. Mijn excuses, voorzitter, maar dat is niet de manier waarop men omgaat met het informatierecht van het parlement. *(Applaus bij de oppositie)*

De voorzitter: Collega D'Haese, dit is ook absoluut niet de manier waarop u omgaat met de informatie die wij opvragen op basis van vragen van u en collega Verbeurgt. Wij doen echt wel alle moeite van de wereld ... *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ik kan er niet aan doen dat u uw telefoon niet opneemt. Laat mij nu alstublieft uitspreken; ik heb u ook laten uitspreken. Die lijsten, zoals collega Verbeurgt zegt, zijn nog maar net gearriveerd. Collega Verbeurgt, die zijn nog maar net gearriveerd, ik geef u daar gelijk in, maar de informatie is er.

De minister-president is hier ook aanwezig om jullie actuele vragen – want jullie hebben alle twee een actuele vraag ingediend – over dat onderwerp te beantwoorden. Die lijsten liggen daar alleen voor jullie ter inzage, omdat het op basis is van een schriftelijke vraag en jullie een embargo hebben van twintig dagen. Of wilt u dat het hele parlement dat mag weten, en dat het embargo opgeheven mag worden?

Deze zaak is nu gesloten. Ik stel voor dat we starten met de actuele vragen. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Over deze zaak, of over iets anders? *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, ik wil gewoon bij motie van orde vragen om aan de agenda een motie toe te voegen tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar de uitgaven voor die consultancyopdrachten. Het heeft er dus mee te maken, maar het is ook iets anders. *(Opmerkingen)*

Voor de rest, voorzitter, snap ik echt niet waarom er voor deze schriftelijke vragen andere procedures zijn. Dit gaat over de werking van het parlement, niet over de werking van de minister-president. Waarom zijn er voor deze schriftelijke vragen andere procedures dan voor normale schriftelijke vragen? Waarom kan die informatie wel publiek door de minister in een commissie gedeeld worden, maar niet meegedeeld worden aan parlementsleden op de manier waarop dat de gewoonte is, en de manier waarop dat in het reglement staat ingeschreven? Ik begrijp daar niks van. Ik vind dat geen normale manier van werken. *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Omdat het om privacygevoelige gegevens gaat.

Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Op de inhoud van de zaak zal ik straks moeten ingaan. Er is aan de twee schriftelijkevraagstellers meegedeeld dat wij de details zouden bezorgen, omdat het over boekhoudkundige zaken gaat. 600.000 lijnen moesten worden bekeken. We hebben aan jullie laten weten dat we een deel van de schriftelijke vragen hebben beantwoord, en dat we de rest van het titanenwerk dat daarvoor moet gebeuren, eind mei of begin juni aan jullie zouden bezorgen. Die timing houden we aan; we zullen dat dus ook doen.

Mijnheer Verbeurgt, u zegt dat het hier over het ene cijfer tegenover het andere gaat. Een van uw vragen ging over het bedrag voor de consultancybedrijven die u hebt opgenoemd. Je hebt dus de consultancy in het algemeen, en dan heb je het detail ervan, namelijk de consultancybedrijven die u hebt opgenoemd. Dan spreken we inderdaad over in de grootteorde van 31 miljoen euro voor die specifieke bedrijven die u hebt opgenoemd.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik wil nog twee zaken zeggen, want het debat zullen we straks voeren.

De voorzitter: Ja.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister-president, het cijfer waar ik mee vergelijk, is het cijfer dat minister Crevits gisteren heeft vermeld.

Voorzitter, op basis van artikel 50 vraag ik een opheldering over de stand van zaken. U verwijst naar het embargo waar parlementsleden een beroep op kunnen doen bij opgevraagde cijfers.

De voorzitter: Bij schriftelijke vragen.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Bent u het met mij eens dat minister Crevits gisteren haar bevoegdheid heeft overschreden, en cijfers heeft vrijgegeven die niet aan haar waren om vrij te geven? Want dat was het antwoord op de vragen die collega D'Haese en ik hebben gesteld aan de minister-president en aan de volledige regering. Het gecoördineerde antwoord van de minister-president was ons nog niet aangeleverd. Bent u het met mij eens dat minister Crevits gisteren dat embargo heeft geschonden, en dus in overtreding is met het parlementaire reglement? *(Opmerkingen. Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: Het incident is gesloten.

**MOTIE van Björn Rzoska, Thijs Verbeurgt, Jeremie Vaneeckhout, Hannes Anaf, Mieke Schauvliege en Hannelore Goeman tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar het gebruik van consultancy-opdrachten bij de Vlaamse overheid
– 1716 (2022-2023) – Nr. 1**

Voorstel tot aanvulling van de agenda

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Ik wil ook nog op basis van de artikelen 50 en 96 van het reglement bij motie van orde een voorstel doen tot aanvulling van de agenda met een motie tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar het gebruik van consultancyopdrachten bij de Vlaamse overheid.

De voorzitter: En dat is een aparte motie, niet samen met de PVDA?

Mieke Schauvliege (Groen): Ja, dat is een aparte motie.

De voorzitter: Oké. Dan zullen we ons daar later over uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Sam Van Rooy aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over het pleidooi voor een 'pauze' op het vlak van nieuwe Europese klimaatplannen en een focus op klimaatadaptatie

ACTUELE VRAAG van Mieke Schauvliege aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de tegenstrijdige verklaringen binnen de Vlaamse Regering over het te volgen klimaatbeleid

ACTUELE VRAAG van Steven Coenegrachts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de pleidooien voor een pauze in de Europese klimaatambities

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u, voorzitter. Lieve collega's van het Vlaams Belang, ambtsgenoten, in deze legislatuur werden reeds diverse strenge, veel te strenge klimaatmaatregelen goedgekeurd en geïmplementeerd, zowel onder druk van de Europese Unie als op initiatief van minister Zuhail Demir zelf. Deze Vlaamse Regering blinkt uit in klimaatregelneverij, terwijl Vlaanderen amper instaat voor 0,13 procent – ik herhaal: 0,13 procent – van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Vorige week zei ik hierover in het kader van het Vlaams klimaatplan: "Dit Vlaams klimaatbeleid heeft geen meetbare en alleszins een verwaarloosbare impact op het klimaat. Het heeft echter wel een fundamentele impact op de portemonnee en de keuzevrijheid van de Vlamingen." Dit klimaatbeleid maakt het leven van de Vlamingen duurder en onvrijer, en daarvoor passen wij.

Hoe dichter we bij de verkiezingen komen en hoe vaker het Vlaams Belang torenhoog scoort in de peilingen, hoe meer minister Demir een klimaatbocht maakt. Zo pleit zij nu, een jaar voor de verkiezingen, plots voor een pauze voor wat het Europese klimaatbeleid betreft. Ze zegt prioriteit te willen geven aan klimaatadaptatie. Dit in navolging van de Franse president Emmanuel Macron, die heeft

verklaard dat hij – en niet toevallig staat hij ook onder druk van de Franse bevolking – ook voor de volle 100 procent wil inzetten op klimaatadaptatie.

Hoewel dit 'too little too late' is, juichen wij dit ministapje van minister Demir en van u, minister-president, toe. Als het tenminste niet slechts bij woorden blijft, nietwaar. Vandaar mijn vraag: hoe zult u die zogeheten pauze op het vlak van het Europese klimaatbeleid concreet maken? (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister-president, begin deze week pleitte minister Demir van Omgeving voor een klimaatpauze. De focus moest volgens haar niet meer liggen op het verminderen van de broeikasgasuitstoot maar eerder op het aanpassen van de gevolgen van de klimaatverandering, de zogenaamde klimaatadaptatie. Daar krijgt ze natuurlijk onmiddellijk reactie op van minister Somers, die tweet dat er van een pauze geen sprake kan zijn, dat dat de problemen voortduwen is, dat dat dweilen met de kraan open is. Minister-president, het is niet de eerste keer dat er onenigheid is binnen uw regering over het klimaatbeleid. Minister Somers heeft hier vorige week ook, naar aanleiding van het debat over het klimaatplan, gepleit voor meer ambitie in plaats van minder ambitie.

Van het aangepaste klimaatplan dat op tafel ligt, moet ik toch ook zeggen dat het niet bijzonder ambitieus is. Er zijn verwoestende overstromingen in Italië, er is een ontzettende droogte met ongelooflijke schade tot gevolg in Spanje. Alle klimaatrapporten zeggen ons dat we sneller moeten gaan in plaats van trager.

Minister-president, wij hebben dus een regering nodig die het klimaatbeleid ter harte neemt en die echt ambitie toont. In de plaats daarvan zien we een regering die kibbelt en ruziemaakt. Minister-president, welk standpunt neemt u nu eigenlijk in met die regering? Is het de lijn-Somers, die zegt dat we moeten inzetten op het verminderen van de broeikasgasuitstoot? Of is het de lijn-Demir, die zegt dat we moeten inzetten op adaptatie? (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): De strijd tegen de opwarming van de aarde en voor de vermindering van CO₂ in de lucht is een strijd van ons allemaal, van burgers, bedrijven en overheden. Het is een strijd die ons niet bang mag maken en waarin we ambitie moeten tonen en opportuniteiten moeten zien. Minder CO₂ in de lucht is een maatregel om betere natuur te creëren, meer biodiversiteit te creëren en is een manier om onze afhankelijkheid van het buitenland op het vlak van energie te verminderen. Het is ook een manier om onze economie te innoveren, nieuwe jobs te creëren en om te groeien als samenleving, dat dan een blauwe groei zal zijn.

Maar minister-president, op Europees niveau moeten we opletten dat we geen tsunami aan nieuwe regeltjes teweegbrengen en over het continent uitspreiden die het draagvlak ondermijnt en ook weinig zin heeft. Het protest tegen de nieuwe Natuurherstelwet toont aan dat dat in alle geledingen van de samenleving ook begint door te dringen, en ook de Vlaamse Regering heeft daarin een duidelijke positie gekozen. Gisteren heeft ook de premier van dit land gezegd dat hij daarin een bondgenoot is en samen met ons op Europees niveau daarvoor wil waarschuwen en daartegen wil strijden.

Minister-president, onze EU-regels op het vlak van natuurbescherming zijn vandaag al heel streng en dat vergeten we soms. Die zijn soms al onhaalbaar en brengen soms een landeneconomie tot stilstand. Ik verwijs naar stikstof, zeker in Nederland en eigenlijk ook in Vlaanderen. Minister-president, de premier heeft gisteren een uitgestoken hand getoond in de strijd tegen die Natuurherstelwet en

mijn vraag is of u die aanneemt en of u samen aan de slag gaat om op Europees niveau tegen die herstelwet te pleiten. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, ik zou eerst en vooral graag verwijzen naar het nieuwe Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP). Daarover hebben we hier vorige week uitgebreid gedebatteerd. Het is een uitdagend plan, maar tegelijk ook haalbaar met haalbare en betaalbare doelstellingen in het akkoord. Het akkoord is natuurlijk binnen heel de Vlaamse Regering beslist. De uitstoot van broeikasgas verminderen tot en met 40 procent tegen 2030 is, wat CO₂ betreft, de lijn van de Vlaamse Regering waarover consensus is. Dat plan is uitgeschreven met niet alleen doelstellingen, maar ook met maatregelen die concreet zijn uitgewerkt en becijferd. Ik weet dat andere regeringen in dit land hogere doelstellingen hebben, maar er is maar één regering die haar doelstellingen ook onderbouwd heeft met concrete en becijferde maatregelen die hard kunnen maken dat we die doelstelling gaan halen. Mijn taak als minister-president van de Vlaamse Regering is het bewaken van de akkoorden en, natuurlijk niet het minst, het regeerakkoord.

U verwijst naar het interview met minister Demir en een tweet van minister Somers. Het is logisch dat ministers bezig zijn met wat op ons afkomt en daarover positie innemen. Dat is de logica zelve. Er komt veel op ons af en over één nacht ijs gaan, zou dom zijn om te doen. Wat de Natuurherstelwet betreft, hebben we ook een standpunt goedgekeurd en dat is de lijn die ik hier en in de Vlaamse Regering bewaak. Ik ben heel verheugd dat de premier van dit land zich heeft aangesloten bij die lijn. Dat zal dus maken dat we binnen de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE) in België makkelijk een akkoord zullen bereiken, en dat we samen naar Europa kunnen gaan om die positie in Europa ook te verdedigen. Ik zal die handschoen opnemen.

U weet dat we de Blue Deal al lang hebben afgesloten binnen de Vlaamse Regering om op klimaatadaptatie in te zetten. Dus de CO₂-doelstelling en de middelen zijn duidelijk, we zien dat bij de Natuurherstelwet de premier dezelfde positie inneemt als wij, en met de klimaatadaptatie zijn we al een hele tijd bezig. Voor alle duidelijkheid stelt de Vlaamse Regering de gemaakte engagementen op geen enkele manier in vraag. Daar zal ik over waken. Ik geef nu graag het woord aan collega Demir.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Aansluitend met wat de minister-president gezegd heeft, wil ik eerst en vooral zeggen dat wie mijn pleidooi van gisteren afdoet als klimaatontkenning, met een gebrek aan argumenten kampt of van slechte wil is. Vlaanderen neemt – ik heb dat ook altijd verdedigd – onze ambities rond klimaat richting 2030 met min 40 procent ter harte met maatregelen. Maar ik kan u wel al meegeven dat het klimaatplan natuurlijk uitgevoerd moet worden en dat de Europese Commissie vorige week al aan de deur stond met bijkomende doelstellingen richting 2040. Daarbij vind ik tegelijk dat adaptatie, maatregelen nemen om ons te beschermen, om ons aan te passen aan de klimaatverandering – ik kan dat niet genoeg beklemtonen – zelfs belangrijker is. Die is er, die gaat ook niet vanzelf weggaan, integendeel. Dat betekent dat we inderdaad heel wat maatregelen moeten nemen. We zijn drie jaar geleden begonnen met de Blue Deal, dus we hebben een klimaatadaptatieplan. Nog nooit heeft een Vlaamse Regering zoveel financiële middelen voorzien voor de Blue Deal: 500 miljoen euro. Dat zijn we aan het uitrollen.

Mijnheer Van Rooy, ik ben altijd heel consequent geweest, al drie jaar en half. Over de Green Deal heb ik altijd gezegd dat bepaalde aspecten goed zijn, bepaalde aspecten minder goed. We hebben daar ook met de Vlaamse Regering

standpunten over ingenomen. Denk maar aan de koolstoftaks richting verwarming en transport. De Vlaamse Regering, de Vlaamse meerderheid, de Vlaamse democratie, een meerderheid in die Vlaamse democratie heeft gezegd: "Nee, wij zijn geen voorstander van die koolstoftaks." Dat is ons standpunt geweest dat we altijd verdedigd hebben. U wilt natuurlijk niks doen rond CO₂. Dat is natuurlijk een verschil met het standpunt van ons als regering.

Mijnheer Coenegrachts, ik geef eerst en vooral mee dat Vlaanderen natuurlijk geen Europese Natuurherstelwet nodig heeft om aan bescherming en natuurherstel te doen. Dat doen we al. Ik wil dat ook wel ondersteunen. Ik vind dat ook belangrijk. Vandaag is er meer dan 8600 hectare natuur die extra onder natuurbeheer gekomen is. Dat betekent ook financiële middelen om te werken aan de biodiversiteit. Voor het eerst zijn er in Vlaanderen meer dan 100.000 hectare onder natuurbeheer en dat is een goede zaak. Want de natuurgebieden die we hebben, moeten we inderdaad ook beschermen, die moeten we herstellen. Ook in het stikstofplan is er een heel plan rond natuurherstel.

Maar ik ben inderdaad wel tevreden dat we steun krijgen van de premier in ons Vlaams standpunt over de Europese Natuurherstelwet. Zoals jullie weten, moesten we altijd alleen opboksen tegen minister Khattabi. Het is nu goed dat de premier daar ook een heel duidelijk standpunt over heeft ingenomen. Vanmorgen was er ook een intra-Belgisch overleg. Daar heeft de premier – het kabinet – inderdaad ook heel duidelijk gealigneerd op ons standpunt. De bedoeling is dat we nu ook verder onderhandelen met andere landen, bijvoorbeeld de Scandinavische landen en Nederland. Die zeggen ook dat ze een aantal bezorgdheden hebben: hoever gaat die Europese Natuurherstelwet? Wat is het toepassingsgebied? Want mijn bezorgdheid is inderdaad: stel dat daar overmorgen mensen een woning willen zetten, moeten die een passende beoordeling doen? Dat zou toch wel heel ver gaan. Er is ook een bezorgdheid rond het feit dat er geen kosten-batenanalyse gemaakt is door Europa op de Natuurherstelwet. We zijn vanmorgen wel overeengekomen dat ik met die bezorgdheden, die bekommernissen verder de gesprekken mag aangaan.

Mevrouw Schauvliege, u kunt dat leuk vinden of niet, maar dat is wel het standpunt tot op heden op de directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie (DGE). In functie van de verdere werkgroepvergaderingen zullen we dan weer intra-Belgisch bijeenkomen om opnieuw te kijken wat de stand van zaken is en welk standpunt er dan finaal genomen wordt, een standpunt dat op 20 juni ook door mezelf op de Europese Raad verkondigd zal worden.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Ik hoor hier noch van u, mevrouw Demir, noch van de minister-president ook maar één concrete actie om die klimaat-hysterische CO₂-unie, die Europese Unie, te stoppen, geen enkele. U had natuurlijk decennia geleden al naar ons moeten luisteren want zolang al waarschuwen wij voor de machtsgreep van de Europese Unie die alle partijen in dit halfrond, behalve het Vlaams Belang, steeds opnieuw hebben goedgekeurd. En uw eigen Vlaams klimaatplan, mevrouw Demir, is geen haar beter dan dat EU-hysterische klimaatbeleid. Het is een en al regelneverij: de stookolieketel, de gasketel, de brandstofwagen, die worden verboden. De elektrische warmtepomp, de digitale meter, de woningrenovatie en de elektrische wagen, die worden verplicht. Stop met die klimaatregelneverij, mevrouw Demir, ook op Vlaams niveau, en laat de Vlamingen nu eens eindelijk zelf in alle vrijheid kiezen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, u pleit hier voor adaptatie, maar natuurherstel is een van de beste motoren om die adaptatie te bereiken. U zegt hier dat

Vlaanderen Europa niet nodig heeft, omdat we goed bezig zijn, u bent helemaal niet goed bezig. Een van onze habitats is gezond, al de rest is in een slechte toestand, dus er moet een tandje bijgestoken worden en u hebt die Natuurherstelwet net nodig om die doelen te kunnen bereiken. Mijn vraag is dan ook, minister, hoe u uw boycot tegen natuur rijmt met uw pleidooi voor klimaatadaptatie. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Dank u wel, minister-president, minister. Je ziet dat er geen federalisme zo efficiënt is als het samenwerkingsfederalisme. Als we samenwerken, dan komen we er wel, ook in Europa. Dank u wel voor dat engagement en het aannemen van de uitgestoken hand van de premier. U hebt gelijk: wij strijden vandaag al voor een betere natuur. We hebben daar geen nieuwe Europese regeltjes voor nodig, we doen dat vandaag al.

Maar klimaatadaptatie, minister, is meer dan alleen een Blue Deal. Het gaat ook over welke fauna en flora er verandert en hoe we daarop inspelen, ook in die natuurgebieden, ook met die beschermde natuur. Ik ben ook heel duidelijk naar collega Schauvliege, wij gaan de natuur in Vlaanderen niet herstellen ten koste van onze hele economie, van onze hele industrie. We hoeven daar geen heel systeem voor plat te leggen, geen vergunningenbeleid dat alles blokkeert. Wij kunnen dit samen, door samen te werken zonder duizend en twee regeltjes. Daar gaan we samen voor. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Collega's, de klimaatverandering, de klimaattransitie is de grootste uitdaging van deze tijd en dan moeten we niet twijfelen. We moeten inzetten op én klimaatadaptatie – ons aanpassen aan de veranderende levensomstandigheden die ons treffen – én tegelijk uiteraard het probleem aan de bron aanpakken: CO₂-reductie moet ons doel zijn. Vandaar dat het belangrijk is, minister, dat u zich niet van de wijs laat brengen en blijft inzetten op die twee pijlers. Er is ook geen tegenstelling tussen die twee pijlers: het is adaptatie en mitigatie samen. We mogen de kar niet overladen met een Natuurherstelwet die niet op maat van Vlaanderen is en die Vlaanderen niet zal helpen om zijn doelstellingen te gaan verwezenlijken en al helemaal niet met een ontgroeiafstand die vanuit groene hoek wordt opgedrongen, waarbij we onze economie en onze voedselproductie zouden gaan vernietigen. Daar zijn de Vlamingen niet bij gebaat en daar is ook het klimaat niet bij gebaat. *(Opmerkingen van Chris Steenwegen)*

Maar collega's, we mogen ook niet naïef zijn. Minister, u zegt dat de Chinezen en de Amerikanen niks doen. Nee, de Chinezen en de Amerikanen zijn bijzonder snel aan het bewegen. Als we niet opletten, eten de Chinezen ons op. Zij eten onze economie op. Wij moeten ervoor zorgen dat we in ons land, in Vlaanderen, inzetten op een groene economie en hier zélf zonnepanelen produceren, zelf elektrische auto's produceren, zelf warmtepompen produceren, zodat we de economische vruchten kunnen plukken van een sterk klimaatbeleid. Minister, zet daarop in. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Heren, mijnheer en mevrouw de minister. Nee, niet heren, excuseer ...

Collega's uit de regering, Vlaanderen moet vandaag bedrijven die energieintensief zijn en afhankelijk van fossiele brandstof, voor immense bedragen subsidiëren, alleen maar om te maken dat ze rendabel en competitief zouden kunnen

blijven. Vlaanderen geeft vandaag investeringssteun aan een veeteeltsector die zelfs het eten voor zijn beesten moet importeren uit het buitenland. Desondanks blijft iedereen denken dat je daarmee kunt groeien, terwijl iedereen ziet dat dat eigenlijk een doodlopende straat is. Het zou dus iedereen sieren, de Vlaamse Regering maar ook sommige leden van de Federale Regering, indien ze niet met de verkiezingen in het vooruitzicht zouden proberen om daar goedkope verhalen over te vertellen, maar om na te denken over hoe we naar de toekomst dingen anders kunnen doen.

Collega's, een dijk bouwen tegen klimaatadaptatie kost alleen maar geld, een huis isoleren voor de toekomst brengt geld op. Laat dit dus een pleidooi zijn om ons niet met z'n allen vast te klampen aan het verleden, zodat de Chinezen over twintig jaar kunnen komen kijken hoe de mensen vroeger leefden. Laat dit een pleidooi zijn om zelf vooruit te kijken en te investeren in toekomstige mogelijkheden in plaats van ons vast te klampen aan de dinosaurussen uit het verleden, die sowieso gedoemd zijn om te verdwijnen. Laat ons niet van Vlaanderen die dinosaurussen maken.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, ik hoor minister Demir en premier De Croo pleiten voor een pauze in het klimaatbeleid, maar dat hebben we niet nodig, we hebben een pauze nodig in asociale klimaatregelen die worden genomen door minister Demir en premier De Croo. We hebben een pauze nodig voor de nieuwe koolstoftaks, waar premier De Croo helemaal achterstaat. We hebben een pauze nodig voor de verplichte renovaties die minister Demir wil uitrollen zonder de mensen echt te ondersteunen. We hebben een pauze nodig voor de verplichting om elektrische wagens te kopen terwijl ons openbaar vervoer kapotgemaakt wordt. Daar hebben we vandaag een pauze voor nodig.

Minister Demir, gaat u stoppen met telkens opnieuw de mensen op kosten te jagen met het klimaat als excuus en eindelijk investeren in ambitie en ondersteuning zodat we beter openbaar vervoer krijgen? Gaan we de mensen ondersteunen om hun huizen te renoveren? Geen renovatieplicht, maar renovatierecht en middelen om dat waar te maken? Gaat u daarmee beginnen? (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, dit is een schitterend fenomeen. De ene extremist zegt dat het veel te streng is, de andere extremist zegt dat het absoluut nog niet streng genoeg is. Ik denk dat we met de regering de goede weg hebben gekozen. Dat wordt onderschreven door de heer Coenegrachts. Mijnheer Coenegrachts, als samenwerkingsfederalisme betekent dat de federale overheid de lijnen volgt die Vlaanderen uitzet, 'I'm your man'. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik wil aan de groene vrienden hier in het halfroond meegeven dat ik vanmorgen tevreden was omdat de groene collega's van het kabinet van minister De Sutter en minister Gilkinet hebben toegezegd dat ik met de bekommernissen die wij hebben vanuit Vlaanderen, kan verdergaan. Ze hebben die bekommernissen bevestigd.

Natuurherstel is niet het probleem op zich, we doen aan natuurherstel. Ik heb niet gezegd, mevrouw Schauvliege, dat we goed bezig zijn. Neen. Ik lees ook al onze natuurrapporten. Dat is ook de reden waarom ik over onder andere stikstof zeg dat we aan herstel moeten doen. Maar ik heb daar geen bijkomende regels voor nodig. Mijnheer Van Rooy, u spreekt over te weinig regels, en mevrouw

Schauvliege wil meer regels. Ik denk dat we er genoeg hebben en dat we nu aan de slag moeten om de natuur te herstellen.

Klimaatadaptatie stimuleert de economie. Al de rivieren moeten opnieuw gemeanderd, verdiept en verbreed worden. Er zijn extra stuwen nodig zoals we die in de landbouw ook zetten. Dat is van economisch belang. Ik blijf dat onderlijnen. Ik vind klimaatadaptatie en de Blue Deal cruciaal, want we hebben overstromingen gehad in Wallonië en nu zijn er in Italië. U weet het misschien, Italië heeft nog niet zo lang geleden, een paar maanden, voor de eerste keer een klimaatadaptatieplan gemaakt. Ik vind dat Europa net iets meer nadruk moet leggen op klimaatadaptatie. Hoe gaan we onszelf beschermen? Hoe gaan we de woningen beschermen? De natuur, de biodiversiteit en de gezondheid? Dat is door klimaatadaptatie.

Mijnheer Tobback, Vlaanderen bouwt de fossiele subsidies af. We zijn die aan het afbouwen, meer dan uw partij federaal doet. U zit daar in de regering en geeft 13 miljard euro aan subsidies voor fossiele brandstoffen.

Ja, mijnheer Van Rooy, wij nemen maatregelen, ik heb nooit het engagement dat deze regering neemt, afgezworen. Ik heb nooit gezegd dat ik dat niet zou opnemen. Sta me toe, als we net ons klimaatplan hebben en maatregelen nemen rond bijvoorbeeld de uitfasering van de stookolieketels, rond de renovatie ...

Mijnheer D'Haese, u hebt het mis. Ik vind het net goed dat we op een sleutelmoment, bij de verkoop van een woning, focussen op de heel oude gebouwen en voor een B-label gaan. We hebben daar bewust voor gekozen, het moet niet allemaal meteen een A-label worden. Als ik naar de Groenfractie zou luisteren, dan zou het meteen een A-label worden. Dat heb ik niet gedaan. We bekijken alle woningen in heel Vlaanderen en we hebben heel veel F- en E-labels. We gaan dus naar een B-label. Vlaanderen heeft daarvoor 1 miljard euro gemobiliseerd. Wie zijn die honderdduizend mensen die een aanvraag doen voor de premies en leningen? Wie zijn dat? Dat zijn mensen die hun woning al aan het renoveren zijn. Stop met die onzin. Ik vind dat heel populistisch. Een woning renoveren, wil zeggen dat de waarde van die woning stijgt. Dat zal ook een effect hebben op de energiefactuur; hoe beter een woning geïsoleerd is, hoe minder energie men verbruikt. Dat moet u ook durven te zeggen, vrienden van de communistische partij. *(Opmerkingen van Marino Keulen)*

Oké, het zijn kameraden, dank u, Marino.

Mijnheer Van Rooy, kortweg, u kunt me dat verwijten, maar ik blijf klimaatadaptatie belangrijk vinden. Ik vind dat we meer werk moeten maken van klimaatadaptatie vooraleer er nieuwe klimaatwetten komen. We hebben in deze legislatuur een half miljard euro vrijgemaakt. Collega Coenegrachts, wat de Europese Natuurherstelwet betreft, nogmaals, we hebben geen nieuwe wetgeving nodig. Vlaanderen doet dat. We gaan natuurgebieden die we hebben, in ere herstellen. Ik vind dat ook belangrijk. Ik wil dat ook onderstrepen. We hebben echter vragen bij de Europese Natuurherstelwet, bij het toepassingsgebied, de kosten en de baten. Ook juridisch zit dat niet goed, denk ik. Dat is de discussie waaraan ik de afgelopen weken en maanden heel veel tijd heb besteed met heel wat andere landen, vooral de Scandinavische landen en Nederland. Dat zal ik ook de komende maanden doen. We hebben nu ook de steun van de premier, en ook van de groene collega's vandaag in de DGE.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Mevrouw Demir, wij zijn vóór klimaatadaptatie, alleen – opnieuw – niet op de manier waarop u dat wilt doen. U hebt zopas 60.000 euro gegeven aan uw eigen stad Genk. Om wat te doen? Om een gebrek

aan groen en illegale tuinpadjes op te sporen in mensen hun privéuintje. Wie wordt betrapt, riskeert vervolging en een boete. Deze Vlaamse Regering, minister Jambon, die is een orwelliaanse bigbrotherregering aan het worden. En uiteindelijk, dat heeft het debat vandaag weer laten zien, blijft u toch focussen op het drastisch verminderen van de CO₂-uitstoot, terwijl wij met het Vlaams Belang blijven focussen op de keuzevrijheid en de energiefactuur van de Vlamingen. Wij zeggen duidelijk, ook in verband met energie en klimaat: zet niet de Europese Unie of CO₂-verminderingen op de eerste plaats, maar wel de Vlamingen, die eindelijk weer baas moeten worden over hun eigen leven en hun eigen centen. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, inzetten op klimaatadaptatie is heel belangrijk, maar dat moet je niet doen zonder in te zetten op het verminderen van de uitstoot van de broeikasgassen. Anders ben je aan het dweilen met de kraan open, en dat is wat u aan het doen bent. Een klimaatpauze is niet aan de orde. We hebben een klimaatversnelling nodig. Dat betekent dus minder uitstoot, minder verharding en ja, meer in plaats van minder natuur. In plaats van de Natuurherstelwet te boycotten, zou u haar beter omarmen om ervoor te zorgen dat u die doelstellingen bereikt, want dat is totaal nog niet het geval. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): De strijd voor het klimaat is ook de strijd voor de natuur. Minister, ik heb dat al gezegd: als er jobs, als er werkgelegenheid en economie zitten in klimaatadaptatie, dan is dat zeker zo in de strijd voor het klimaat en het verminderen van CO₂ op het vlak van innovatie. Dat is een van de belangrijkste zaken die we vandaag meemaken. Dat is een opportuniteit in onze economie. Wat ons betreft dus geen pauze van het klimaatbeleid op Europees niveau, maar doorpakken en meer ambitie tonen. Het Vlaams klimaatplan heeft onze volledige steun, en als het kan, steek nog een tandje bij. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Thijs Verbeurgt aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over consultancy-opdrachten door de Vlaamse overheid

ACTUELE VRAAG van Jos D'Haese aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de uitgaven van de Vlaamse Regering aan consultancybureaus

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister-president, 1,5 miljard euro, dat is wat de Vlaamse Regering volgens minister Crevits de voorbije jaren uitgaf aan consultancyopdrachten. Dat zei ze gisteren in de commissie Welzijn. Uw woordvoerder bevestigde dat cijfer en zei dat dat eigenlijk best wel meevalt omdat het gaat om maar 0,8 procent van de Vlaamse begroting. Deze ochtend las ik een tweet van minister Diependaele. Die zei dat dat cijfer niet klopt en noemde dit pure framing, naar ik vermoed van uw woordvoerder en minister Crevits.

Collega's, de onduidelijkheid die er is, is zeer pijnlijk. Minister-president, mijn vraag aan u is eigenlijk heel simpel: weet u eigenlijk zelf hoeveel de Vlaamse Regering de voorbije jaren heeft uitgegeven aan consultancy?

Dat is vooral pijnlijk voor een Vlaamse Regering die bij elke vraag uit de maatschappij voor ondersteuning en hulp, neen zegt. Een vraag voor ondersteuning in de kinderopvang: neen. Een vraag van ouderen op hen te ondersteunen: neen. Een vraag van personen met een handicap die al jaren wachten op een zorgbudget: neen, want wij als Vlaamse Regering hebben de cijfers op orde. Iedere keer opnieuw: wij, Vlaamse Regering, hebben de cijfers op orde. Maar u weet niet eens hoeveel u uitgeeft aan consultancy. Hoe kunt u dan zeggen dat u de cijfers op orde hebt?

Het is natuurlijk een pijnlijke vaststelling, collega's, dat wanneer het gaat om vragen in de samenleving niets kan en dat wanneer het gaat om consultancy-opdrachten, alles kan. Laat het duidelijk zijn, collega's, dat een overheid soms nood heeft aan externe expertise, bijvoorbeeld in tijden van crisis, wanneer de eigen expertise ontbreekt. Alleen, wat wij hier in het parlement, onderzoekscommissie na onderzoekscommissie, rapport na rapport te zien krijgen, is dat deze regering zodanig diep in de eigen werking heeft gesneden dat men niet anders kan dan een beroep doen op consultants.

Een nieuw systeem van studiebeurzen voor studenten: consultants. Een kwaliteitskader voor consultancy: consultants. Een analyse van de Europese wetgeving: consultants. U moet altijd opnieuw een beroep doen op consultants omdat u de eigen werking gewoon kapot hebt bespaard.

Mijn vraag aan u, minister-president – en u mag de openbaarheid van mijn vraag gerust onthullen – is of u het exacte cijfer kunt geven, tot op de euro, dat deze Vlaamse Regering aan consultancy heeft gespendeerd? Is dat die 1,5 miljard euro waar minister Crevits naar verwees? (*Applaus bij Vooruit en Groen*)

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister-president, in Vlaanderen is er voor niets geld, overal moet er bespaard worden, behalve op consultancy blijkbaar. En het gaat wel heel ver. Laat ons beginnen bij het begin. Ik vind dat wel straf. Wat is dat toch met politici die altijd en overal geld moeten gaan zoeken?

Neem nu Jo Vandeurzen, onze voormalige minister van Welzijn. Hij was niet slecht betaald: 10.000 euro per maand. Op het einde van zijn mandaat krijgt hij een uitredingsvergoeding, collega's, van 400.000 euro. Dat dient normaal om een periode van werk zoeken te overbruggen, maar dat was niet nodig, want binnen de twee maanden had hij al drie andere postjes gevonden, waarvan eentje met een loon van 60.000 euro. Maar daar moest hij blijkbaar niet veel tijd insteken, want hij heeft nog tijd om bij te verdienen bij een consultancybureau. En bij wie komt hij werken als consultant? Bij de overheidsdienst die hij voordien zelf geleid heeft, en dat voor 1300 euro per dag. Per dag! Dat is meer dan dat hij verdiende als minister. En dan komen jullie ons zeggen dat er geen geld is voor openbaar vervoer, dat er geen geld is voor personen met een handicap. Ik vind dat onbegrijpelijk.

Met de PVDA hebben we bekendgemaakt dat de uitgaven voor consultancy voor het zorgbeleid, voor Zorg en Welzijn, in deze legislatuur maal tien zijn gegaan. Dat is blijkbaar een praktijk die overal in de Vlaamse overheid gangbaar is.

Eerst besparen jullie 219 miljoen euro door mensen op straat te zetten, door het met minder ambtenaren te doen, 1440 ambtenaren minder. Dan geven jullie 1,5 miljard euro uit om mensen die 1500 euro per dag aanrekenen, exact hetzelfde werk te laten doen. (*Applaus van Lise Vandecasteele*)

Dat gebeurt trouwens ook bij de federale overheid, want bij minister Vandenbroucke is het net hetzelfde, met net hetzelfde kantoor trouwens: WhoCares? wordt ook daar ingeschakeld om heel het eerstelijnsbeleid mee uit te voeren.

Mijn vraag, minister, is hoe u dat kunt verantwoorden. Hoe kunt u verantwoorden dat u uw eigen administratie stukje bij beetje afbreekt – we hebben het in al die verschillende onderzoekscommissies gezien – om dan expertise gaan zoeken buiten uw administratie? Je betaalt ze ook heel duur, vier tot vijf keer zoveel als een gewone ambtenaar. Bovendien is de expertise weg als de opdracht is gedaan, en de volgende keer moet je opnieuw gaan aankloppen. Dat valt toch niet te verantwoorden, minister? (*Applaus bij de PVDA en van Hannelore Goeman*)

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord

Minister-president Jan Jambon: Collega's, ik heb eens ooit een goede collega-minister moeten zeggen dat ze iets te voorbarig was. Ik vrees dat ik nu van een andere goede collega in de regering moet zeggen dat ze iets te voorbarig was met het lossen van een getal, dat vervolgens een eigen leven is gaan leiden. Dank u voor de vragen, waardoor we het in een correcte context kunnen zetten.

Het totaalcijfer dat minister Crevits gisteren in de commissie ter sprake bracht, die 1,5 miljard euro over de voorbije vier en een kwart jaar, komt uit een voorontwerp van antwoord op jullie twee schriftelijke vragen, dat nog niet door de administratie gevalideerd was.

Op de oorspronkelijke vraag die jullie gesteld hebben, hebt u een deel van het antwoord gekregen. Zoals ik daarstraks zei, moeten wij voor het detail dat jullie ons gevraagd hadden, 600.000 lijnen in de boekhouding uitvlooiën. Wij hebben jullie gezegd dat we dat eind mei, begin juni zullen opleveren, en dat zullen we ook doen. Wat hebben we nu na gisteren gedaan? Geprobeerd om het werk toch al te doen. Het vermoedelijke cijfer dat gisteren voortijdig en zonder context is gecommuniceerd, heeft dus voor verwarring gezorgd, maar ik kan u zeggen dat de optelsom van 1,5 miljard euro niet correct is. We hebben die lijsten – en ik ga de technische uitleg daarover achterwege laten – verder uitgevlooid en we komen nu op een bedrag in de grootteorde van 640 miljoen euro. Maar twee departementen moeten hun deel van de lijst nog valideren, en als dat werk gebeurd is, gaan we jullie de cijfers in detail overmaken, waarbij u consultancyopdracht per consultancyopdracht zult zien waarover het gaat.

Voor alle duidelijkheid, we spreken hier over 640 miljoen euro op vier jaar en een kwart. Op een totale begroting van meer dan 50 miljard euro, maal die 4,25, is dat misschien ogenschijnlijk nog een groot bedrag, maar dat is natuurlijk niet het geval. Het grote gedeelte van dat bedrag gaat naar ICT-opdrachten, om twee redenen. De eerste reden is – u weet dat – dat er in ICT projecten beginnen en dan eindigen, waarvoor je tijdelijk meer volk nodig hebt. Daar worden ICT-mensen voor aangetrokken. Een tweede element is – dat weet u ook – dat het op de arbeidsmarkt, zeker voor ICT-profielen, bijzonder moeilijk is om gekwalificeerd personeel te vinden, en via outsourcing kun je die wel binnenhalen. Wij doen dat niet alleen, heel het bedrijfsleven, alle overheden, ook de lokale overheden doen dat. Iedereen zal dat erkennen, dat dat nu eenmaal een gevolg is van de marktsituatie. Die uitgaven gaan dus voornamelijk naar die ICT-dienstverlening, maar ook naar andere.

De klassieke consultancybedrijven waar u het over had – ik heb daarstraks tijdens het vorige gesprek gezegd dat men ze de 'Big Four' noemt –, daar ging 31 miljoen euro naartoe, ook weer over die vier jaar en een kwart gespreid. Wat zit daar voor de rest in? Erelonen van architecten. U weet dat we enorm aan het investeren zijn in infrastructuur. Vandaar: erelonen voor architecten, ingenieurs. Ik heb over ICT-profielen gesproken. Deskundigen op het vlak van milieueffectenrapporten (MER's), dat is ook zoiets. De ene keer heb je veel milieueffectenrapporten, de andere keer wat minder, dus je moet daar dynamisch op inspelen met tijdelijke opdrachten. Het gaat hier dus om tijdelijke en zeer specifieke

opdrachten, maar ook heel vaak om onafhankelijke adviezen en rapporten die we verplicht zijn op te vragen, die we zelf als ambtenarij niet mogen doen. Als je dat allemaal optelt, is het in de grootteorde van 640 miljoen euro, wat voor mij alleszins absoluut verdedigbaar is.

Ik ben de eerste om te verdedigen dat een overheid zuinig moet omspringen met haar centen. Wel, voor tijdelijke opdrachten tijdelijk personeel binnenhalen, dat is zuinig omspringen met uw centen. Niemand gaat voor zijn plezier zomaar geld aan externe dienstverlening uitgeven. Dat doen wij ook niet. Maar daarbuiten is het ook dikwijls een kwestie van efficiëntie en om die reden hoeven wij er ons niet voor te schamen dat externe opdrachten uitbesteed worden. Het bedrag dat een eigen leven is gaan leiden, is absoluut torenhoog. We zitten rond de 640 miljoen euro en naar mijn aanvoelen is dat perfect verdedigbaar, zeker voor een overheid die een begroting heeft op weg naar evenwicht. *(Applaus bij de N-VA en cd&v)*

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister-president, laat mij eerst en vooral zeggen dat ik het toch zeer vreemd vind dat u, wanneer een vraag wordt gesteld in maart, tot juni nodig hebt om daar een antwoord op te geven. Ik snap niet dat een overheid die beweert de cijfers op orde te hebben, dat een regering die zegt dat zij de boekhouders zijn en daarmee al de rest van de vragen aan de kant schuift, vier maanden nodig heeft om een simpele parlementaire vraag te beantwoorden. Het is bovendien niet de eerste keer dat een parlementslid dat vraagt, collega's. Er zijn hier heel veel parlementsliden die al om consultancycijfers hebben gevraagd. Weet u wat het probleem is, minister-president? Iedereen krijgt telkens opnieuw een ander antwoord. U zegt dat het over ongeveer 600 miljoen euro gaat. Ik heb in de krant cijfers gelezen van twee ministers die hebben gezegd hoeveel het voor hun departement is: minister Lydia Peeters: 500 miljoen euro; minister Crevits: 100 miljoen euro 'en een kluts'. Als ik goed kan tellen, is dat al 600 miljoen euro. Ik zou de rekensom nog eens opnieuw maken, want ik denk dat het cijfer opnieuw niet zal kloppen. En dat is natuurlijk het probleem, collega's. Deze regering zegt iedere keer opnieuw dat zij de cijfers op orde hebben en niet extra gaan investeren, niet in kinderen, niet in warme maaltijden op school, collega's van Open Vld, niet in kinderopvang, collega's van cd&v. Ze gaan dat allemaal niet doen, want zij hebben de cijfers op orde. Maar wanneer je naar de cijfers vraagt, dan duurt het maanden eer er duidelijkheid komt over de bedragen die worden gegeven aan de vrienden van de consultancybureaus. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Minister-president, de vraag is zeer duidelijk. Heeft minister Crevits nu gelogen in de commissie om de aandacht af te leiden van haar partijgenoot Vandeurzen die komt bijklussen bij de Vlaamse overheid, of wat is er eigenlijk aan de hand?

Ik vind het wel ongelooflijk om te horen dat een overheid die zuinig omspringt met haar middelen, verdorie niet eens weet hoeveel ze uitgeeft aan consultancy. Men weet het zelfs niet. Men moet vragen krijgen vanuit de oppositie om dan maandenlang onderzoek te doen om dat uit te vogelen. Dat is toch gewoon onmogelijk? *(Applaus van Lise Vandecasteele)*

Hoe kun je nu zeggen dat je verantwoord met je middelen omgaat als je niet eens weet aan wat je ze gaat uitgeven, minister-president? 640 miljoen euro, er moeten nog een paar departementen bij komen, we zullen zien waar we eindigen. *(Opmerkingen van minister-president Jambon)*

Ook daar zullen we zien of het klopt, of het overeenkomt met wat de andere ministers allemaal zeggen. Maar ik heb de cijfers opgezocht van twee legislaturen geleden, minister-president. Weet u hoeveel het toen was? 200 miljoen euro, nog geen derde. Nu vermenigvuldigen we gewoon met drie.

Ik wil wel een concreet voorbeeld geven waarover het dan gaat, namelijk contacttracing. Deze overheid heeft de dienst Infectiepreventie compleet kapot bespaard. Aan het begin van de coronacrisis wisten die mensen niet met welk hout pijlen maken. Na tien dagen hebben zij het opgegeven om aan contacttracing te doen. Wat hebben jullie gedaan? Hebben jullie die dienst versterkt en er meer mensen voor aangetrokken? Hebben jullie de opportuniteit gegrepen om er iets aan te doen? Maar neen, jullie gaven 4,2 miljoen euro aan KPMG. Wat hebben die daarmee gedaan? Gefraudeerd. Gefraudeerd en een dienst opgezet die niet werkte, die tot op het einde totaal defect is gebleken. En ondertussen lieten zij telefoongespreken uitvoeren voor Colruyt op kosten van de belastingbetaler. Dat is wat er gebeurd is met dat geld voor consultancy en dat is wat u een halt moet toeroepen. *(Applaus bij de PVDA en van Ann De Martelaer)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister-president, neem het van een liberaal aan: meer ambtenaren, waar ik anderen hier voor hoor pleiten, gaat zeker niet alles oplossen. We hebben in Vlaanderen een groot ambtenarenkorps. Soms is dat goed, maar soms is er effectief meer flexibiliteit nodig en ook dat verwacht u, denk ik, van onze fractie.

Misschien, collega's, moeten we allemaal samen wat minder complexe regels maken, zodat we geen externen nodig hebben om ons te komen uitleggen hoe ingewikkeld de spaghetti is die we er soms van maken.

Als je beroep doet op externen, minister-president, wees dan wel transparant. Dit parlement moet zijn controlerende taak kunnen doen. U zegt dat we duidelijkheid krijgen, we verwachten duidelijkheid.

Tot slot, collega's allemaal, als de deontologie niet uit zichzelf zal komen, dan moeten we er een kader rond maken. Dat is dan nodig om die afspraak helder met elkaar te maken, want buitengaan langs de achterdeur en binnenkomen langs de voordeur, daar heeft niemand baat bij. Dank u. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer Janssens heeft het woord.

Chris Janssens (Vlaams Belang): Minister Crevits had blijkbaar een bliksem-afleider nodig voor Jo Vandeurzen en de vriendendiensten die gebeuren tussen de cd&v-aanhangers op het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, het departement dat al 37 van de voorbije 42 jaar in handen is van cd&v'ers. Dus heeft uw viceminister-president gezegd dat ze de hele regering meetrekt in dat onfrisse bad van Jo Vandeurzen. Zo fraai is uw meerderheid natuurlijk wel, minister-president. Dat is al de hele legislatuur lang het motto tussen de coalitiepartners: 'If I go down, you go down with me'.

Ten gronde, minister-president, wil ik u drie dingen vragen. Ik denk dat er dringend nood is aan strengere deontologische regels voor gewezen politici, zodat dergelijke misbruiken zoals bij Vandeurzen niet meer kunnen gebeuren. U moet ook eens eindelijk een einde maken aan de politisering van de administratie die net aanleiding geeft tot dergelijke misbruiken. Tot slot, beperk alsjeblieft die consultancyopdrachten aan waanzinnige prijzen. Beleid moet gevoerd worden door de overheid, en moet niet uitbesteed worden aan externen. Investeer die waanzinnig dure prijzen, dat vele geld, die vele miljoenen, in onze eigen mensen in plaats van in dure consultancybureaus. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (cd&v): Collega's, het principe moet altijd zijn dat een overheid voor haar kerntaken de kennis en kunde zoveel mogelijk zelf in eigen huis heeft en houdt. Ook deze regering is de voorbije jaren blijven investeren in haar kerntaken. Mijn sprekende voorbeeld is de 500 miljoen euro die we extra geïnvesteerd hebben in het zorgpersoneel, waar trouwens ook de oppositie goedkeurend mee heeft ingestemd.

Dat neemt niet weg dat je voor bepaalde zaken altijd een beroep kunt doen op externen. Twee typevoorbeelden zijn natuurlijk als je uitzonderlijke expertise nodig hebt, de IT-sector is de meest voor de hand liggende en ook het meest gebruikte voorbeeld, of als je uitzonderlijke omstandigheden hebt. Denk maar aan de hele coronacrisis.

Tot slot, ook wij hebben ingezet op transparantie. Mijn collega Van de Wauwer heeft enkele weken geleden al voorgesteld om alles wat consultancy betreft, op te nemen in de subsidiebank die we al opgericht hebben. Zo kan er duidelijkheid zijn over welke bedragen aan welke ondernemingen op welk moment worden toegekend. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister-president, dit is een heel groot probleem van gebrek aan transparantie. Ik kan de collega's vooraan alleen maar gelijk geven. Ik heb enkele maanden geleden zelf een schriftelijke vraag gesteld over die consultancyopdrachten, trouwens samen met een paar andere collega's in het parlement. Het cijfer dat u vandaag noemt, is weer een ander cijfer dan wat ik in mijn schriftelijke vraag en ook bij de collega's heb teruggevonden. Het is alweer een ander cijfer.

Daarnet hebt u collega Crevits hier teruggefloten, u hebt haar misschien tegen de muur gekwakt. Maar wat in dat dossier alleszins heel duidelijk is, is dat u het zelf niet meer weet. Uw administraties weten het eigenlijk ook niet meer. Want ook op mijn cijfers heb ik heel lang moeten wachten omdat ze gevalideerd moesten worden door de administratie. Nu komt er nog eens een ander cijfer bij. Dat is een eerste punt: transparantie is broodnodig in dit dossier.

Een tweede punt, collega's, is dat ik via de Wet openbaarheid van bestuur zelfs een document heb waarin staat dat een van de administraties in de Vlaamse overheid – en dat is dan de speciale expertise – zelfs een boekhouder via externe consultancy laat werken. Een boekhouder! Zover zijn we gekomen.

Collega's, ik denk dat het tijd wordt dat we vanuit het parlement stappen zetten om hier alstublieft de onderste steen boven te krijgen, beginnend met ten minste een onderzoek van het Rekenhof, want deze Vlaamse Regering weet zelf niet meer hoeveel budget ze geeft aan consultancy. *(Applaus bij Groen en Vooruit)*

De voorzitter: De heer Muylers heeft het woord.

Philippe Muylers (N-VA): Collega's, ik ben eigenlijk nogal verbaasd. Of het nu 640 miljoen euro of 1 miljard euro is: we spreken over minder dan 0,5 procent van de Vlaamse begroting. Ik ken iets van het bedrijfsleven, en ik ken weinig privébedrijven die minder dan 0,5 procent uitgeven aan externe ICT-ondersteuning, aan het inhuren van specifieke expertise, aan doorlichting, de opvang van piekmomenten en klassieke adviesverlening. Ik vraag me zelfs af of een Vlaamse overheid, een lokale overheid, met het inhuren van zo weinig externe expertise en externe ICT, efficiënt haar middelen inzet.

Minister-president, mijn vraag is net andersom: denkt u dat het mogelijk is dat je door 0,3 tot 0,5 procent van de begroting uit te besteden aan externe dienstverlening efficiënt kunt werken in Vlaanderen of op lokaal niveau? (*Applaus bij de N-VA en van Katrien Partyka*)

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Verbeurgt, mijnheer Van Rompuy heeft al gezegd wat we op sociaal vlak geïnvesteerd hebben, maar ik voeg er nog aan toe dat we 115 miljoen euro bijkomend in de kinderopvang hebben geïnvesteerd. Iets in mij zegt dat we bij de volgende begroting over de kinderopvang ook nog wel eens een boompje gaan opzetten. Kom mij dus niet vertellen dat wij niet inzetten op kinderopvang. (*Applaus bij de N-VA en cd&v*)

Voor alle duidelijkheid: ik wil ook niet zeggen dat daarmee alle problemen opgelost zijn.

Mijnheer D'Haese, ik heb niet gezegd dat mevrouw Crevits heeft gelogen. Ik ga daar ook niet op antwoorden. Mevrouw Crevits heeft zich gisteren gebaseerd op een document. Ik heb met haar gebeld, ze zei dat ze dacht dat het al aan het parlement bezorgd was. Ze heeft zich op dat document gebaseerd om dat cijfer te geven. Ik denk dat het een vergissing van haar was. Zware woorden als 'liegen' zou ik daar niet aan willen verbinden.

Dan hebt u gezegd dat er nog departementen zouden bij komen. Dat heb ik niet gezegd. Er zijn binnen die 640 miljoen euro nog getallen die door een departement gevalideerd moeten worden. Het zal dus in die grootteorde zijn.

Dan geeft u eigenlijk een heel goed voorbeeld van waarom er wel externe expertise moet zijn: de contacttracing voor corona. In het begin waren er een paar problemen en die zijn opgelost. Het fraudegeval hebben we hard aangepakt. Maar wanneer je met zo'n crisis zit, dan is contacttracing een tijdelijk gebeuren. We hebben onze eigen diensten toen versterkt, maar we hebben ook beroep gedaan op diensten of de inbreng van buitenaf om die pieken te kunnen opvangen. Ik denk dat dat een heel logische benadering is en daarom, mijnheer Muyters, kun je inderdaad efficiënt werken met 0,3 à 0,5 procent aan consultancy, maar heb je ze af en toe wel nodig om pieken op te vangen en specifieke problemen op te lossen.

Mevrouw Rutten, ik heb daarstraks gezegd dat we die transparantie zullen geven op basis van de cijfers. Ik kan hier een hele technische uitleg geven waarom het zo moeilijk geweest is. Ik stel voor dat we dat in de commissie Financiën of zo doen, niet in de plenaire. Er is een heel technische reden – helemaal niet interessant – waarom dat zo moeilijk geweest is. Door dit nu aan te pakken, wordt dat ook opgelost en zal dat in de toekomst inderdaad heel transparant zijn. En als het parlement daar het Rekenhof op wil zetten, wie ben ik om dat tegen te houden?

Mijnheer Van Rompuy, ik zou niet mengen met subsidie. Zet consultancy of externe dienstverlening niet in de lijst van subsidie. Ik heb in de commissie Cultuur al gezegd dat ik er absoluut niet tegen ben om ook een databank te maken van consultancyopdrachten, want ik wil natuurlijk ook van dit vervelende af – want dit is vervelend – en dat kun je alleen door transparantie te bieden. Ik ben daar dus absoluut voorstander van. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister-president, u vraagt een beetje begrip omdat u door zesduizend regels moest gaan.

Minister-president Jan Jambon: Zeshonderdduizend.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Zeshonderdduizend. Wel, er is een heel simpele regel in dit parlement voor de regering: wie veel uitgeeft, moet ook veel rapporteren. Dat is simpel, dat is hoe wij werken. Als u dus veel regels moet checken, betekent dat dat u veel te rapporteren hebt. Dat vind ik evident.

Ik wil meteen een heel concreet voorstel doen, collega's. Ik heb de minister-president gehoord. Laat ons de rapportage consequent doen. Mijn fractie zal dus inderdaad een voorstel indienen voor een consultancyregister. Stem dat met ons mee. Minister Diependaele heeft een subsidieregeling. *(Opmerkingen bij de meerderheid)*

Collega's, een voorstel van de regering? Met alle respect, stem een voorstel in dit parlement. Wij zijn het als parlement aan onszelf verplicht dat we hierin het voortouw nemen. Laat ons dus dat consultancyregister stemmen.

Nog één laatste punt, voorzitter. Mijnheer Muylers, u zegt: "Wat is dat nu, 0,5 procent op een begroting?" Weet u wat u kunt doen met 0,5 procent? Met 0,5 procent kunt u alle kinderen zonder honger naar school laten gaan. Met 0,5 procent kunt u de wachtlijsten in de zorg wegwerken. En met 0,5 procent kunt u ervoor zorgen dat elk kind betaalbaar naar school kan. Dat is 0,5 procent, mijnheer Muylers. En daar kiest u niet voor. *(Opmerkingen bij de meerderheid. Applaus bij Vooruit en Groen)*

De voorzitter: Mijnheer Muylers, voor een persoonlijk feit.

Philippe Muylers (N-VA): Ik ben vernoemd door de heer Verbeurgt. Met die 0,5 procent ga ik ervan uit dat men efficiënter werkt, waardoor er meer geld is voor de kinderopvang, voor de scholen en al de rest. Dat is de manier waarop er wordt gewerkt. *(Applaus bij de N-VA en cd&v. Opmerkingen bij Vooruit)*

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Hebt u de onderzoekscommissie kinderopvang gevolgd, mijnheer Muylers? Hoe durft u zoiets te zeggen na een onderzoekscommissie kinderopvang? Hoe durft u zoiets te zeggen?

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Mijnheer Muylers, ik kan u aanraden om de verslagen van de verschillende onderzoekscommissies van de laatste jaren in dit parlement er eens op na te lezen, om te kijken hoe efficiënt dat is geweest om alles uit te besteden, om de eigen diensten kapot te besparen en om dan naar de consultancybureaus te gaan. Ik kan u aanraden om die eens allemaal na te lezen. En u zult zien hoe efficiënt het is. *(Applaus bij de PVDA en van Hannelore Goeman. Opmerkingen bij de N-VA)*

Minister-president, beste meerderheid, jullie spreken hier over het inschakelen van consultants voor flexibiliteit en externe expertise. Jullie schakelen consultants in om decreten te schrijven. Daarvoor schakelen jullie die in. Dat is waar wij jullie en jullie dikke kabinetten voor betalen. Jullie schakelen die in voor beleidsadvies, terwijl ondertussen alle adviezen van de sectoren aan de kant worden geschoven. Jullie schakelen ze in voor onderzoek, terwijl de heer Van de Wauwer zelf zegt dat dat door universiteiten en steunpunten zou moeten gebeuren. Jullie schakelen ze in voor IT. Wie zegt er in godsnaam dat de Vlaamse overheid zelf geen sterke IT-sector nodig heeft? *(Opmerkingen bij de meerderheid)*

Iedere cultuurvereniging, elke sociaal werker, als die een subsidie aanvraagt, moet die ieder bonnetje binnenbrengen om de uitgaven te verifiëren. Maar voor consultants, mijnheer Jambon, is het 1500 euro per dag en weet u zelf niet eens

hoeveel u aan het uitgaven bent. Dat is wat er vandaag aan het gebeuren is. *(Applaus bij de PVDA en Groen)*

En dan hier zeggen dat het maar een half procent is en dat dat niet veel is. Dat is heel veel voor de mensen die op een wachtlijst staan. Dat is heel veel voor de mensen die op een bus wachten die niet rijdt. Dat is heel veel voor de mensen die wachten op een plaats in de kinderopvang. Ik mag dus hopen, minister-president, dat heel deze meerderheid u volgt en dat we die motie van het Rekenhof hier zo meteen kunnen goedkeuren, zodat dit tot op het bot wordt uitgedroogd, zodat wij tenminste weten wat deze regering blijkbaar zelf niet weet. *(Applaus bij de PVDA en Groen)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Celia Groothedde aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over de resultaten van de HBSC-studie van de UGent bij jongeren

ACTUELE VRAAG van Katrien Schryvers aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over de resultaten van de HSBC-studie met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Crevits.

Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, in de HSBC-studie (Health Behaviour in School-aged Children) van de UGent zijn er eigenlijk twee heel opvallende resultaten. Ten eerste is het heel frappant hoeveel seksueel grensoverschrijdend gedrag er is, niet alleen tegenover jongeren, maar ook door jongeren. Ten tweede is er sprake van erg veel onveilig vrijen. Dat zijn twee enorme alarmbellen. Als je ziet dat meer dan 10 procent van de jongeren tussen 11 en 18 jaar al gedwongen werd tot seksuele handelingen, als je ziet dat één op de drie meisjes al ongewenste seksuele aanrakingen heeft ervaren, dan zijn daar heel grote problemen.

Als je dan ziet in welk zorglandschap ze terecht komen, merk je dat er ook een probleem is. Dan zie je dat ze bij de zorgcentra na seksueel geweld tot een maand na het seksueel grensoverschrijdend gedrag terecht kunnen. Een maand is niet genoeg, minister, dat weet u ook. Niet iedereen wil een aangifte doen. Oké, dan kunnen de mensen ergens anders naartoe. Ze kunnen naar het centrum algemeen welzijnswerk (CAW). Maar als we kijken wat er bij het CAW gebeurt, dan zien we dat er daar zulke grote wachtlijsten zijn, dat je pas binnen drie dagen een telefoongesprek krijgt. Dat gebeurt na een probleem rond seksueel grensoverschrijdend gedrag, collega's. Het kan zelfs weken duren voor men op een fysiek gesprek kan langsgaan. Zes op de tien centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG's) hebben een wachtlijst van meer dan twee maanden. Daar komen die kinderen en jongeren bij terecht.

Uit armoede ontstaat er eigenlijk een middenveldorganisatie zoals PUNT. vzw, maar daar zien we dat die mensen – u hebt het deze week ook in de krant gelezen – met projectsubsidies moeten werken. Ze weten zelfs niet zeker of ze structureel kunnen blijven verder werken. Er is een zorglandschap waar het middenveld ontzettend hard zijn best doet, maar waar de Vlaamse Regering en de Vlaamse meerderheid wel een pokdalig landschap hebben achtergelaten.

Zowel het middenveld als de slachtoffers vallen daar tussen de mazen van het net.

Minister, wat wordt hieraan gedaan? Want dit kan niet.

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Minister, collega's, deze week vernamen we inderdaad de resultaten van die vierjaarlijkse studie waarbij ook twintigduizend Vlaamse jongeren werden bevroegd. Het aantal jongeren dat zegt al eens een of meerdere keren ongewenst seksueel aangeraakt te zijn, is inderdaad opmerkelijk. Dat aantal is op vier jaar tijd gestegen van 18,9 procent naar 26,3 procent. Het aantal jongeren dat zegt verplicht ongewenste seksuele aanrakingen te hebben moeten doen, is gestegen van 6,9 procent naar 10,9 procent.

Ik moet zeggen dat ik daar heel gemengde gevoelens bij heb, minister. Want aan de ene kant kunnen die cijfers aantonen dat de meldingsbereidheid en de bespreekbaarheid daarvan is gestegen, en dat de campagnes dus ook wel hun vruchten afwerpen. Aan de andere kant is dat ook wel het teken dat grensoverschrijdend gedrag zo algemeen verspreid blijkt, ook bij jongeren, en dat dat heel diep geworteld zit en heel hardnekkig is. We zouden eigenlijk verdere analyses moeten maken. Analyses die ons aantonen of dit nu het gevolg is van een betere bespreekbaarheid, of aantonen of er echt meer grensoverschrijdend gedrag is. Worden voorvallen sneller ervaren als grensoverschrijdend? Is de drempel voor jongens nog altijd veel groter dan voor meisjes? Hoe ernstig zijn de situaties waar melding van wordt gemaakt? Daar is natuurlijk ook een heel grote diversiteit in.

Het is alleszins absoluut noodzakelijk dat het thema op de agenda blijft en dat we heel duidelijk aangeven dat grensoverschrijdend gedrag nooit aanvaardbaar is.

Minister, welke initiatieven zult u nemen om enerzijds de bespreekbaarheid verder te verhogen en om anderzijds ook mee werk te maken van een cultuuromslag, die duidelijk maakt dat grensoverschrijdend gedrag onaanvaardbaar is? *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, het is een vierjaarlijks internationaal onderzoek. U weet dat ik ook in blijde verwachting ben van de vergelijking per land: is het overal gestegen, ja of neen? Maar die vergelijking hebben we dus nog niet.

Uit het onderzoek blijkt inderdaad dat het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag gestegen is, meer bij meisjes dan bij jongens, maar eigenlijk bij allebei. De onderzoekers zeggen dat we moeten oppassen met het trekken van conclusies. Het is zeer goed mogelijk dat een van de oorzaken het feit is dat het allemaal bespreekbaar is geworden. Dat is op zich een heel goede zaak. Het is van belang dat we nu in eerste instantie inzetten op meer en nog betere mogelijkheden voor jongeren om te melden. Je hebt de 1712-lijn. Dat is een goede zaak. Er kan gechat worden. Dat is ook een goede zaak. En wat ik bijzonder positief vind, is dat 1712 en de chatlijn nu de handen in elkaar hebben geslagen. Dat had tot gevolg dat ik 150.000 euro extra heb uitgetrokken in het kader van het plan Jeugdhulp, om daarmee breder aan de slag te kunnen gaan. We zetten dus blijvend in op het melden van zaken die niet kunnen. Maar dan is het natuurlijk van belang dat we er ook op de een of andere wijze goed mee omgaan.

Ik heb twee voorstellen. Eerst en vooral is het van belang dat mensen, als ze situaties zien die grensoverschrijdend zouden kunnen zijn, weten hoe ze moeten ingrijpen. Ik verwijs naar het Vlaggensysteem van Sensoa, dat jullie wellicht allen kennen. Dat werd de voorbije jaren zeer goed uitgewerkt omdat het ook geldt

ten opzichte van leerkrachten, sportclubs, bedrijven... Ook lokale besturen krijgen methodieken voor wanneer ze op een of andere wijze worden geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag, zodat ze kunnen ingrijpen. Er is nog iets heel nieuws ontwikkeld: de 5A-methodiek, waarbij je absoluut niet mag wegstijgen. Het is heel belangrijk dat je aanwezig blijft en hulp kunt geven.

Hoe gaan mensen daarmee om? Hoe zorg je ervoor dat er een open cultuur is, ook om erover te spreken op school, in de sportclub en op andere plaatsen? Daarvoor is er, collega's, het derde luik: de langdurige en laagdrempelige hulp. Het klopt absoluut dat daar heel veel activiteit is. U hebt al verwezen naar de CAW's, de centra geestelijke gezondheidszorg, de Zorgcentra na Seksueel Geweld, het slachtofferonthaal bij de justitiehuisen, de vertrouwenscentra kindermishandeling en, inderdaad, collega Groothedde, de lotgenotenverenigingen zoals PUNT. vzw. Ik heb gisteren nog maar in het Vlaams Parlement daarover een vraag om uitleg beantwoord. Vandaag zijn de mensen van PUNT. vzw aanwezig op het kabinet om over hun problemen en zorgen te spreken. Zij krijgen nu financiering in het kader van de projectsubsidie die een aantal jaren geleden werd gegeven. Uiteraard is het niet de bedoeling om dat zomaar stop te zetten. Die financiering is voor 2024 al geregeld. Maar het is evident dat als je een project hebt, je daar een evaluatie van maakt om te bekijken of je daar ook een structurele ondersteuning van kunt maken.

Ik heb dus zeker sympathie voor wat het middenveld doet. Maar het allerbelangrijkste is nu dat de bespreekbaarheid wordt vergroot, dat de hele bevolking leert hoe zij daarmee moet omgaan, en dat jongeren ook de kans krijgen om 'stop' te zeggen. Als iemand voelt dat er grensoverschrijdend gedrag zal worden gepleegd of dat hij onheus wordt bejegend, moet hij durven zeggen dat dat niet zo hoort. En ten slotte, als er slachtoffers zijn, kunnen zij op heel veel plaatsen goed worden geholpen. Ook in dat kader zijn er extra budgetten uitgetrokken in ons plan Jeugdhulp.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, ik krijg niet echt een antwoord. U legt de nadruk op meldingen, maar met meldingen is niemand geholpen. Niemand die zoiets overkomt, krijgt hulp door een melding. Niemand krijgt hulp doordat er een open cultuur is.

Trouwens, die open cultuur brengt mij op het volgende probleem. Er kan misschien geen conclusie worden getrokken of er nu minder seksueel geweld is of niet. Maar men kan wel de conclusie trekken dat de Vlaamse Gemeenschap vandaag een probleem heeft. Er is minder condoomgebruik onder jongeren, terwijl dat tot nu toe zeer sterk steeg, volgens deze studie. Bij het eerste seksueel contact, collega's, wordt er 7 procent minder een condoom gebruikt. Hier zijn veel ouders in deze zaal. Wij horen ongerust te zijn. En als politici horen wij ongerust te zijn over gemeenschapsvorming.

Ik heb niet alleen de vraag waar de hulp blijft, maar ook waar de grootscheepse voorlichtingscampagnes en de preventiecampagnes blijven, net zoals de goed onderbouwde relationele en seksuele vorming die verder gaat dan biologie en religie, en die leerkrachten, die op dit moment volledig overbevraagd zijn, een beetje ontlast. Want die leerkrachten moeten nu het warm water uitvinden. Waar blijft de opbouw vanuit de regering en de politiek van een cultuur van respect? *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): In de studie staan ook cijfers met betrekking tot het gebruik van anticonceptie door jongeren, en daar wordt heel duidelijk dat het

gebruik van de pil als anticonceptiemiddel, maar ook van condoms is gedaald. Naar andere anticonceptiemiddelen wordt niet gevraagd, dus we weten eigenlijk niet of die jongeren een ander anticonceptiemiddel zijn gaan gebruiken, dan wel of er gewoon minder aandacht voor de thematiek is bij jongeren, en dat is toch wel uitermate belangrijk natuurlijk. Dat is enerzijds belangrijk om ongewenste zwangerschappen te voorkomen, anderzijds om seksueel overdraagbare aandoeningen te voorkomen.

Minister, u hebt al gewezen op het belang van de beschikbaarheid van voldoende anticonceptiemiddelen voor jongeren, maar aan de andere kant is ook die sensibilisering en die informatie voor die jongeren uitermate noodzakelijk, zodat zij weten waarom die anticonceptiemiddelen gebruikt moeten worden, namelijk om ongewenste zwangerschappen en soa's te voorkomen.

Minister, mijn vraag is hoe u er verder voor zult zorgen dat jongeren niet alleen kunnen beschikken over de nodige anticonceptiemiddelen, maar dat ze ook voldoende geïnformeerd zijn over het correct gebruik en het belang ervan.

De voorzitter: Mevrouw Sleurs heeft het woord.

Elke Sleurs (N-VA): Ik wil mij aansluiten bij de vorige collega's, met twee bijkomende vragen.

De eerste gaat over het seksueel grensoverschrijdend gedrag. We weten allemaal dat Sensoa samen met andere partners inzet op de omstaanderstrainingen omtrent seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dat gaat over de vijf A's: afleiden, afzonderen, anderen betrekken, aanwezig blijven en aanspreken. Ze houden eveneens bij hoeveel intermediairs zij daarbij bereiken. Minister, mijn vraag was of u een idee hebt van hoe werkzaam deze manier van werken van Sensoa is. Kunt u daar enige duiding bij geven?

Ten tweede zou ik mij willen aansluiten bij de oproep van collega Schryvers om vanuit de Vlaamse overheid duidelijke informatie over anticonceptie te verspreiden en te benadrukken dat anticonceptie niet alleen noodzakelijk is om zwangerschappen, maar ook soa's te vermijden. En dat het absoluut noodzakelijk is om over verschillende methodes duidelijk informatie te verstrekken bij onze Vlaamse jeugd.

De voorzitter: Mevrouw Vandecasteele heeft het woord.

Lise Vandecasteele (PVDA): Minister, een op de drie meisjes meldt seksueel grensoverschrijdend gedrag, en dat moet ons bijzonder verontrusten. Een deel van die stijging zou te verklaren zijn door de toenemende bespreekbaarheid van het onderwerp, en dat is natuurlijk een goede zaak. Daar moet het beleid absoluut mee aan de slag.

Ik denk dat er vandaag wel nog heel wat stappen genomen kunnen worden, en wat ik bijzonder betreurenswaardig vind, is dat het beperkte aanbod dat vandaag bestaat en eigenlijk oververzadigd is, ook heel vaak signalen geeft van financiële zorgen. Dat hoor ik bijvoorbeeld bij Sensoa en het CAW, die hun werkingsmiddelen bevroren zien. Maar we zien dat ook bij initiatieven van onderuit, zoals bij PUNT. vzw. U heb het daarjuist al vermeld en hebt het er gisteren ook over gehad in de commissie. Ik werk in Antwerpen als huisarts en ik kan meisjes daar vaak naartoe verwijzen, die daar zeer goed geholpen worden. Ik vind het jammer dat een organisatie die zo waardevol is, zich ook vandaag financiële zorgen moet maken en daarvoor een open brief moet schrijven, aan de alarmbel moet trekken en dan pas te horen krijgt dat er eventueel middelen zijn die ook na 2024 gegeven zouden kunnen worden. Ik wil er echt op aandringen dat zulke bijzonder goede initiatieven snel structureel verankerd worden, naast Sensoa, naast het

CAW, naast de andere hulpverleningsinitiatieven, en dat ook zij kunnen genieten van structurele middelen.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Wat het verminderd condoomgebruik betreft, gaat Sensoa meer onderzoek doen naar waarom dat eigenlijk gebeurt. Ik denk dat dat wel meer informatie zal opleveren. Maar het is ook heel belangrijk om te kijken en te onderzoeken welke andere anticonceptiemiddelen meisjes op dit moment gebruiken. Het gaat niet alleen over de pil want het vermoeden is er dat meisjes meer andere anticonceptiemiddelen gebruiken, bijvoorbeeld een NuvaRing, spiraal, implantaat, enzovoort. Bent u van plan om dat ook te onderzoeken? Want dan kunnen we onze preventiestrategieën meer verfijnen.

Wat betreft het seksueel grensoverschrijdend gedrag, is de uitdaging vooral dat dat vlaggensysteem meer bekend wordt gemaakt. Ik vind dat een heel goed systeem. Als de reden waarom die cijfers toenemen is dat het juist meer bespreekbaar is, dan is dat natuurlijk een goede zaak. Maar voor mij moet dat vlaggensysteem toch nog altijd meer bekendheid krijgen. Dat zou een heel goede zaak zijn.

De voorzitter: Mevrouw Van den Bossche heeft het woord.

Freya Van den Bossche (Vooruit): Minister, veilig vrijen is heel belangrijk. Als we lezen dat het minder vaak gebeurt, is dat voor de Vlaamse overheid, bevoegd voor preventie, bij uitstek een belangrijke taak, een taak die u al ter harte kunt nemen terwijl er nog verder onderzoek plaatsvindt. Dat is natuurlijk relevant en belangrijk, maar we weten alvast dat het condoomgebruik te weinig gebeurt. U kunt meer informeren, u kunt sensibiliseren, u kunt zelfs condooms gratis ter beschikking stellen aan jongeren op plekken waar ze samenkomen. Ik zou het heel erg verwelkomen en mijn fractie met mij als u als Vlaanderen een aantal heel concrete stappen zou zetten om ervoor te zorgen dat jongeren steeds meer en steeds vaker veilig vrijen. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Collega Groothedde, u haalt hier aan dat een open cultuur en meldingen allemaal niet belangrijk zijn, dat slachtoffers daar niet mee geholpen zijn. *(Opmerkingen van Celia Groothedde)*

U mag dat uitleggen aan de slachtoffers. Die open cultuur zorgt er net voor dat slachtoffers gehoord worden. Mag ik eerst tussenkomen? U mag me dan onderbreken, collega Groothedde. Die open cultuur zorgt er net voor dat er voor een oplossing gezorgd kan worden, dat de slachtoffers geholpen worden, dat taboes weggewerkt worden.

Ik volg collega Schryvers dat er een verdere analyse nodig is, dat het niet zozeer gaat over of de cijfers over een werkelijke stijging gaan of eerder over een stijging van meldingen die gemaakt worden door jongeren. Gelukkig maar dat jongeren de weg daarnaartoe vinden.

Minister, u haalde aan dat de bevolking moet leren omgaan met dergelijke situaties en moet leren om dergelijke situaties te melden. Voorziet u daar nog extra campagnes voor? Zullen dat dan onlinecampagnes zijn? Of hoe moeten we ons dat meteen voorstellen? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben begin deze week op bezoek geweest bij Sensoa omdat ze twintig jaar bestaan en om mijn appreciatie ook uit te drukken voor het

mooie werk dat ze doen. Maar het gaf natuurlijk aanleiding tot een zeer boeiend gesprek over hoe we nog meer jongeren kunnen bereiken, hoe we beter kunnen sensibiliseren.

Wat me enorm is opgevallen, is dat waar je vroeger één vlaggensysteem had, de voorbije jaren Sensoa heel gericht naar doelgroepen aan het werk geweest is. Er is bijvoorbeeld een vlaggensysteem voor sport omdat men bij contactsporten sowieso op bepaalde momenten elkaar aanraakt. Dat is iets helemaal anders dan een vlaggensysteem in het onderwijs of een vlaggensysteem dat door de lokale besturen gebruikt kan worden. Dat is een evolutie die zeer goed en groot is.

Collega Saeyns, het klopt dat het nog niet genoeg bekend is. We hebben het daarover gehad met hen, over hoe we nog grotere inspanningen kunnen doen. Er is bijvoorbeeld de methodiek die ontwikkeld is rond de 5 A's. Het is heel interessant dat lokale besturen dat ter beschikking van de bevolking kunnen stellen want dat is iets wat elke man, vrouw, jongere of oudere zou kunnen doen als die geconfronteerd wordt met iets wat rondom hem of haar gebeurt. Het is zo belangrijk dat we ons allen daarvan bewust zijn, dat we niet mogen wegstappen op momenten dat er zoiets gebeurt. We kunnen daar nog extra campagnes rond doen. Ik plan daar ook initiatieven. We kunnen ook schrijven, ook aan onze sportclubs laten weten, om dat te gebruiken. Sensoa hanteert ook het 'train the trainer'-principe. Dat is iets heel goeds omdat zij mensen hebben die anderen gaan opleiden.

Iemand van jullie vroeg wat de cijfers daar zo ongeveer zijn. Ik zal dat moeten navragen, ik ken dat hier nu niet, maar ik wil dat zeker doen. Het is een methodiek die werkt en die ertoe leidt dat grensoverschrijdend gedrag ook daardoor bespreekbaarder wordt. Er zijn ook jongeren die zelf hun grenzen niet kennen, die dat aangeleerd moeten worden. Jongeren die niet durven te zeggen om te stoppen, omdat je in hun ruimte komt en ze dat niet wensen. Daar is op zich nog een pak werk aan. Die organisaties, maar ook andere, staan echt paraat om dat te doen.

Wat de financiën betreft, heb ik ook met Sensoa gesproken. U weet dat er een overeenkomst gesloten is met de Vlaamse overheid, die nog loopt. Als we nog extra initiatieven zouden nemen, kunnen daar extra financiële middelen voor voorzien worden. Maar Sensoa zelf vroeg om eens te kijken wat werkt, wat minder goed werkt en op welke punten we iets extra zouden kunnen doen.

Dan wat de anticonceptie betreft, collega's, misschien toch een nuancering. Het klopt dat meisjes minder de pil gebruiken, dat jongens minder condooms gebruiken bij de eerste keer. Maar het goede nieuws is dat zij die een condoom gebruiken, dat ook duurzamer gaan doen. Er is ook gevraagd of ze dat nog doen na zoveel jaren. Het antwoord is 'ja', dus tussen de eerste keer en de laatste keer blijkt dat wie het gebruikt, dat ook duurzamer doet. Het is heel spijtig dat de studie niks heeft gesteld over wat je dan gebruikt aan andere anticonceptiemiddelen. Wij konden die vragen niet geven, want het is een internationaal onderzoek. Ik denk dat het zeer interessant is om daar een extra bevraging rond te doen, om te weten of het betekent dat je niet veilig vrijt, of dat het betekent dat je op een andere manier toch veilig vrijt met elkaar.

Ik denk dat het goed is dat we daar onderzoek doen, maar ik heb mij gisteren ook een groot voorstander getoond om voorbehoedsmiddelen vanaf een bepaalde leeftijd, als het van mij afhangt gratis, ter beschikking te stellen. Ik weet dat het voor meisjes en de pil al op veel punten gebeurt, maar ik heb er zelf een beetje last mee dat de indruk gewekt wordt dat veilig vrijen een zaak is van meisjes alleen. Ik vind dat een zaak van het meisje en van de jongen. (*Applaus bij de meerderheid*)

Vandaar ook mijn absolute vraag om het voor de twee geslachten te gaan doen als je dingen gratis maakt.

Collega Van den Bossche, ik wil zeker kijken, ook preventief, wat we meer kunnen doen. We stellen nu al gratis condooms ter beschikking op festivals en zo. Voor mij is het een beetje principieel: wat je voor meisjes doet, gratis, zou op dezelfde manier voor jongens moeten gebeuren.

Collega Blancquaert, ja absoluut. Het zou goed nieuws kunnen zijn, dat het bespreekbaarder wordt. Dat zeggen de onderzoekers zelf ook, dat we niet in paniek mogen slaan. Het is een heel goede evolutie in de samenleving, hoogstwaarschijnlijk. Maar langs de andere kant, wat ben je met een melding als er niks mee gedaan wordt? Als er meer meldingen zijn, moet je er ook mee kunnen omgaan. In die zin sta ik op een positieve manier tegenover de collega's die aandacht vragen om toch voldoende hulpverlening te hebben. Werk aan de winkel, dus.

Wat PUNT. vzw betreft, wil ik nog eens zeggen dat die niet na een open brief te horen hebben gekregen dat in 2024 hun subsidie niet verlengd wordt. Zij weten dat ze subsidie krijgen tot 2024. De vragen gaan, denk ik toch, over de structurele verlenging, om van dat project naar een structurele subsidie te gaan. Daar moeten we nu eens kijken op welke manier je daar al of niet voor kunt zorgen. Is wat ze doen complementair aan wat anderen doen? Dat gesprek gebeurt vandaag en zullen we ook de komende periode voortzetten.

Collega Schryvers, u vroeg natuurlijk naar het belang van beschikbaarheid van voldoende anticonceptie, daar heb ik op geantwoord. Wat het oorzakenonderzoek betreft, zal ik kijken of we dat op een bepaalde plaats kunnen meenemen in de bevragingen die we al doen aan jongeren, als extra vraag. Ik ben natuurlijk ook wel geïnteresseerd in de redenen waarom die anticonceptie minder gebruikt wordt.

Tot slot: Sensoa is op dit ogenblik bezig met een groot condoomonderzoek. Voor zij die zich afvragen wat dat is, het gaat om iemand die zowel jongens als meisjes aan het bevragen is. Waarom gebruiken ze het al of niet? Wat zijn hun ervaringen? Daar kunnen we dan nuttige resultaten uit afleiden. Het onderzoek loopt al een aantal maanden. Als de resultaten er zijn, zal ik die uiteraard met jullie delen.

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, ik ben zelf even gaan kijken omdat u zei dat u niet weet welke vormingen Sensoa geeft. In 2021 – toegegeven een atypisch jaar, maar toen groeiden kinderen en jongeren ook op – waren dat 145 uur vorming. Daarmee gaan we niet alle jongeren van de Vlaamse Gemeenschap bereiken. Op vijftien scholen werd vorming gegeven, aan twee CLB's, daarmee komen we er niet, dus ik begrijp dat ze hier meer op willen inzetten en meer middelen nodig hebben. Waar bereiken we die kinderen? Op school.

Minister, ik denk dat u even slechte herinneringen hebt als ik aan seksuele opvoeding. Ik zie u grinniken, ik begrijp dat. Ik had verwacht dat dat zou veranderen met de generaties, maar thuis zijn de tieners nog altijd even ambetant en beschaamd daarover. Toen kwamen ze op een dag hiermee thuis. Een heel goed bedoeld boekje dat echt, exact zoals Sensoa zegt, gaat over biologie en eerlijk gezegd, met een sausje van religie erover, over waarden op andere plekken. Waar moeten ze dan over leren? Over consent, over elkaars grenzen leren kennen, over op een respectvolle manier elkaars én hun eigen seksualiteit leren kennen. Dit is een manier om aan gemeenschapsvorming te doen. Minister, ik wil echt vragen om daarop in te zetten, want dit is een gevaar voor onze gemeenschap, maar ook voor hun gezondheid. *(Applaus bij Groen en van Ludwig Vandenhove)*

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Collega's, de studie geeft heel interessante informatie, maar er is op een aantal domeinen toch verder onderzoek nodig om verder conclusies te kunnen trekken richting beleid. Alleszins blijkt uit de studie dat grensoverschrijdend gedrag een wijdverspreide pest blijft. Ik kan het niet anders noemen. Aan de andere kant zijn er ook positieve signalen, namelijk dat jongeren meer bereid zijn om het te melden en het dus meer bespreekbaar is. Jongeren geven uitdrukkelijk aan het niet meer te aanvaarden. Er zijn voor slachtoffers onder meer meldpunten en hulpverlening, lotgenotencontact ook, dat is een taak van het beleid. Zorgen voor die cultuuromslag is een taak voor ons allen. Grensoverschrijdend gedrag is onaanvaardbaar. Neen is neen.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Anke Van dermeersch aan Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, over het fenomeen waarbij vrouwen in onze steden steeds vaker oversized kleding dragen om aan ongewenst gedrag te ontsnappen

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, ik heb een 'subway shirt' aan en mijn haar zit – zoals u ziet – vastgebonden onder de kraag. Dat is hoe vrouwen en meisjes zich tegenwoordig kleden, dat is wat ze boven hun kleding aandoen, als ze door bepaalde wijken moeten stappen of het openbaar vervoer moeten gebruiken. Ik ga dat antiagressie-uniform uittrekken, want het kan toch nooit de bedoeling zijn dat vrouwen schrik moeten hebben om gewoon zomers gekleed zoals ik door de samenleving te komen. *(Anke Van dermeersch trekt haar 'subway shirt' uit en maakt haar haar los.)*

Vrouwen dragen zo'n vestje en bedekken zich om niet lastiggevallen te worden. Als ze dat niet doen in bepaalde wijken en op het openbaar vervoer, riskeren ze slachtoffer te worden van seksuele intimidatie, beledigingen, bedreigingen, soms zelfs fysiek geweld. Perverten zijn er helaas altijd geweest, die zien vrouwen als lustobjecten. Voeg daar nog eens de groeiende groep moslims aan toe die van mening zijn dat vrouwen verantwoordelijk zijn voor de seksuele moraal van de man en zich daarom moeten bedekken van kop tot teen, dan zijn op den duur vrouwen nergens meer veilig in zomerkleding.

Minister, meer camera's, meer agenten op straat en meer repressie, dat is er nodig. Maar men moet ook beseffen dat de islamisering en multicultuur er steeds meer toe leiden dat vrouwen opgejaagd wild zijn. Dat kan en mag toch niet zijn? U kondigde in uw beleidsnota onlangs nog aan werk te willen maken van het bestrijden van gendergerelateerd geweld en grensoverschrijdend gedrag. Welke initiatieven zult u nemen om onze straten en steden opnieuw veilig te maken voor vrouwen? Hoe zult u ervoor zorgen dat vrouwen niet langer het slachtoffer zijn van geïmporteerde seksuele roofdieren die vrouwen allemaal onder zo'n textielen doodskist willen? *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel voor de vraag. Ik heb begrepen dat u uw vraag stelt naar aanleiding van een aantal confronterende filmpjes op sociale media internationaal, die ook in ons land heel veel weerklank hebben gekregen. Het is op zich natuurlijk een heel goede zaak dat er na #MeToo een maatschappelijke evolutie is dat men niet langer aanvaardt dat mensen seksueel worden geïntimideerd, dat er seksueel grensoverschrijdend gedrag is, dat de samenleving dat absoluut een halt wil toeroepen. Ik denk ook dat dat absoluut nodig is.

Vanuit mijn bevoegdheden doe ik een aantal zaken. Eerst en vooral denk ik dat de rol van lokale besturen heel belangrijk is. Ik verwijs naar het Plan Samenleven, waarbij we gemeenten ondersteunen als ze een plan tegen straatintimidatie maken, een aanpak die repressief, maar ook preventief is, met slachtofferhulp en -bejegening. Tot nu toe hebben twaalf lokale besturen daarop ingeschreven. Vaak zijn dat grotere steden.

We hebben de opleiding omstaandersprincipe. Collega Crevits heeft er daarstraks in het vorige debat naar verwezen. Op dit moment worden in Vlaanderen al vijfduizend mensen opgeleid om om te gaan met een situatie waarbij ze een toeschouwer zijn van seksuele intimidatie of grensoverschrijdend gedrag: hoe moeten ze zich daarbij opstellen en handelen? We zijn nu met een tweede oproep bezig, zodat nog meer gemeenten daaraan kunnen meewerken en zich mee kunnen inschrijven.

Daarnaast is er het project 'Safer Cities' van Plan International, waarbij we samen met jongeren, met vrouwen die in aanraking komen met grensoverschrijdend gedrag, proberen in beeld te brengen waar dat zich afspeelt, om dat dan coherent aan te pakken, het repressieve hand in hand met het preventieve en met slachtofferhulp. Op dit moment hebben al drie steden zich daarop ingeschreven. We hebben een budget uitgetrokken voor twintig lokale besturen om daaraan mee te werken. Nu zijn dat Hasselt, Genk en Kortrijk. Ook anderen zullen daarin volgen.

Ten slotte heb ik samen met collega Demir een rondetafel georganiseerd voor lokale besturen rond seksueel grensoverschrijdend gedrag in het uitgaansleven. We hebben samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) afgesproken dat we tot het einde van het jaar alle goede ideeën, alle best practices samenbrengen, om dan op het einde van het jaar samen met de lokale besturen te bekijken wat we nog extra kunnen doen.

Dat is binnen mijn bevoegdheid. Ik ben natuurlijk niet bevoegd voor het justitiebeleid of de politie. Vanuit mijn bevoegdheid met betrekking tot de lokale besturen zijn dat de hefbomen die ik heb. Vroeger gebeurde er op dit terrein heel weinig. Vandaag hebben we een coherente aanpak om dit probleem ernstig aan te pakken.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, dank u wel. Ik ben heel blij dat u het probleem erkent. Er is een groot probleem, en dat is niet alleen internationaal en op sociale media te zien. Dat is gewoon te zien bij mij in Antwerpen waar ik woon. Als ik door de Seefhoek wandel, dan ervaar ik exact hetzelfde als in grootsteden zoals Brussel, Parijs, Londen enzovoort. Er is dus wel degelijk een probleem, en u erkent dat. Daar ben ik blij om.

U zet ook een aantal zaken op poten om te proberen het probleem aan te pakken. Het grote probleem is echter dat u niet inziet dat de islam een probleem is in deze samenleving, dat de manier van omgaan van moslims en hun gebrek aan respect voor vrouwen, de oorzaak van het probleem zijn. U blijft maar de islam en moskeeën subsidiëren. U blijft maar investeren in multiculturaliteit en pampieren. Zolang u dat probleem niet ziet, zal er geen oplossing ten gronde komen. Ondertussen doet u inderdaad wel allerlei dingen, maar als u het echte probleem niet aanpakt, zien we dat dat nog altijd een probleem is. Ik kan nog altijd niet gewoon rondlopen in de Seefhoek, in de Handelstraat in Antwerpen. Ik vertik dat natuurlijk, maar jonge meisjes zijn bang, doen hun haar vast en lopen inderdaad in zo'n subway shirt. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Minister, klopt het dat Plan International erop heeft gehamerd dat het niet zozeer bepaalde buurten of wijken zijn, maar dat straat-intimidatie geconcentreerd is rond uitgaansbuurten, dat dáár de intimidatie plaatsvindt? Voor de zoveelste keer wordt hier dan een vraag gesteld op de kap van vrouwen, feitenvrij, terwijl grensoverschrijdend gedrag bij iedereen, ten aanzien van iedereen, door alle soorten mensen voorkomt. De eerste keer dat ik zelf werd lastiggevallen in Brussel, waren het twee vrouwen met een hoofddoek die die man hebben weggejaagd, met de woorden dat vrouwen met rust moeten worden gelaten en hun eigen ding moeten kunnen doen. Dat zijn de feiten in de praktijk, dat is hoe er wordt samengeleefd.

In de praktijk worden vrouwen van Anzegem tot Zichen-Zussen-Bolder lastiggevallen. Als u zich daarop zou concentreren, kunt u misschien eindelijk iets goeds doen voor mensen, in plaats van aan stemmingmakerij te doen. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik denk dat we niet kunnen ontkennen dat als je kijkt naar bepaalde religies, de positie van de vrouw niet noodzakelijkerwijs gelijkwaardig is. Eigenlijk kun je dat over alle monotheïstische godsdiensten zeggen. Je moet daar eens goed naar kijken, maar ook binnen het christendom of jodendom is er een merkwaardige visie op de gelijkheid tussen man en vrouw. De vraag is – en ik denk dat u daar werk van maakt, minister – op welke manier we ervoor kunnen zorgen dat er acties ondernomen worden aangaande het algemene luik?

Aan de andere kant, hoe kunnen we ervoor zorgen dat jongeren die misschien niet van thuis uit de juiste waarden en normen te zien krijgen, wel de juiste waarden en normen, waar we als maatschappij voor staan, aangeleerd worden – ook in het onderwijs, minister Weyts. We moeten alles op alles zetten om, zoals collega Van dermeersch zegt, ervoor te zorgen dat we iedereen binnen de islam niet over dezelfde kam scheren, maar dat we de uitwassen eruit halen en ervoor zorgen dat die Europese islam vorm kan krijgen en niet gesteund wordt vanuit landen die enigszins op een verkeerde manier staan ten opzichte van de vrouw.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Weet u, mevrouw Van dermeersch, wat volgens onderzoek de belangrijkste oorzaak is van ongewenst gedrag ten opzichte van vrouwen? Dat is alcohol. En weet u welke bevolkingsgroep net heel weinig alcohol drinkt? (*Opmerkingen bij het Vlaams Belang*)

Inderdaad. Laat me heel duidelijk zijn: elke man die een vrouw lastigvalt is er een te veel, en er zijn er veel te veel, dus stop met het leed te misbruiken voor stigmatiserende praat en kom met oplossingen. Dat is wat ik van u verwacht als politica. Dus sorry, vrouwen verdienen beter dan dit. (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw Schryvers heeft het woord.

Katrien Schryvers (cd&v): Collega's, seksuele intimidatie en grensoverschrijdend gedrag is onaanvaardbaar. Dat is altijd en overal zo en dat is nooit de schuld van het slachtoffer. Als mensen slachtoffer zijn dan moeten we er als overheid voor zorgen dat we hen helpen. Een van de elementen daarin zijn de meldpunten, minister. Eerder is beslist om het ene externe meldpunt onder te brengen onder het Vlaams Mensenrechteninstituut (VRMI). Op 11 mei zei minister Weyts dat u, minister Somers, het samen aan voorbereiden was met minister Demir. Gisteren zei u in de commissie dat het VRMI operationeel is sedert half maart, en dat het meldpunt dus ook operationeel is. Maar als ik op de website

kijk, is er geen enkele verwijzing naar grensoverschrijdend gedrag te vinden. Het is niet omdat u zegt dat het meldpunt operationeel is, dat slachtoffers er ook hun weg naartoe vinden. Als collega-parlementsleden het al niet weten, als ministers het al niet weten, als er nergens enige verwijzing is, hoe kunnen we dan in godsnaam verwachten dat slachtoffers hun weg vinden?

Mijn vraag, minister, is hoe u als minister voor Gelijke Kansen, ervoor zult zorgen dat slachtoffers gemakkelijk over drempels geraken om een melding te doen? *(Applaus van Martine Fournier)*

De voorzitter: Minister Somers heeft het woord.

Minister Bart Somers: Dank u wel voor de vele interessante tussenkomsten. Laat me beginnen met een heel belangrijke vaststelling. Er worden in onze samenleving verschrikkelijk veel vrouwen, maar ook mannen, geconfronteerd met seksuele intimidatie en grensoverschrijdend gedrag, ongeacht hun seksuele oriëntatie. Ook holebi's worden ermee geconfronteerd, vrouwen en meisjes worden daarmee geconfronteerd, maar uit onderzoek blijkt dat ook mannen daar soms het slachtoffer van zijn. Dat is iets dat we moeten bestrijden, dat is een gebrek van een cultuur aan respect voor onze samenleving. Dat is iets waar heel de samenleving moet aan werken.

Ik dank u, mevrouw Van dermeersch, dat u erkent dat ik ter zake initiatieven neem om samen met de lokale besturen dat klimaat proberen te veranderen. Ik denk dat een geïntegreerde aanpak die hardnekkig en duurzaam is en met een politieel en repressief sluitstuk, dé methode is om daar iets aan te verhelpen.

We moeten opletten dat we dit probleem niet opnieuw instrumentaliseren met andere doelstellingen. Het laatste onderzoek dat we gedaan hebben, en dat we in de commissie Binnenlandse Zaken uitvoerig hebben besproken, was het grensoverschrijdend gedrag ten opzichte van holebi's. Uit het onderzoek bleek dat het idee dat we het kunnen herleiden tot één bepaalde bevolkingsgroep, niet klopt. Dat probleem van grensoverschrijdend gedrag zit bij iedereen, bij alle bevolkingsgroepen.

En vaak gebeurt het ook nog eens met mensen die men kent, van ver of van dichtbij. Dit dus herleiden tot een probleem van één bepaalde groep in de samenleving zou de grootste stommitieit zijn ten aanzien van de slachtoffers. Want we moeten de slachtoffers helpen en dan moeten we dat niet ideologisch aanpakken, maar dan moeten we daar ideologisch blind naar kijken. We moeten kijken waar het probleem zit en hoe we dat aanpakken.

Ik denk ook dat we meer moeten doen naar de daders toe. Ik heb zelf een initiatief genomen rond EquiSchools naar potentiële daders toe, naar jongens toe, naar jonge mannen toe, om hen ervan bewust te maken dat bepaalde vormen van gedrag een enorme impact kunnen hebben op vrouwen, dat men daarover meer moet nadenken en dat men ter zake ook een verantwoordelijkheid heeft. Als wij omstaanderstrainingen doen, dan is dat ook om bepaalde mensen te motiveren en te mobiliseren om in de publieke ruimte recht te staan. Er is het project Nachtraven bijvoorbeeld, dat ik heel goed ken, waarbij men zegt dat men mensen de kans gaat geven om via een app contact op te nemen met andere mensen die bereid zijn hen te komen helpen. Het zijn zulke initiatieven die we absoluut verder moeten ontwikkelen.

Maar dit probleem op een eenvoudige manier instrumentaliseren tot iets wat de schuld is van één groep in de samenleving met een bepaalde religieuze achtergrond, is volgens mij het probleem onderschatten en het probleem, laat ik zeggen, simplificeren. Het probleem is veel zwaarder, veel moeilijker, veel complexer, veel uitdagender. Ik zeg dat ook als echtgenoot en vader van een dochter die

ondertussen volwassen is. Dat is een probleem waar we allemaal een verantwoordelijkheid in hebben. Maar dit probleem, laat ik zeggen, afschuiven op één groep en daardoor blind zijn voor het feit dat er ook binnen die groep heel wat mensen zijn die dat totaal niet aanvaarden, want die zijn ook broer, vader en vriend en dergelijke meer, is volgens mij een foute benadering. Ik vind dus dat wij samen moeten zoeken naar wegen en instrumenten om daartegen op te treden.

Ikzelf vind dat we daar repressiever tegen moeten optreden, dat we daar ook politieel tegen moeten optreden. Ik heb ooit, vijftien jaar geleden, toen 'Femme de la rue' voor de eerste keer verscheen, die dame uitgenodigd in mijn andere hoedanigheid. Wij zijn toen politieel de eerste stad geweest met GAS-boetes om daartegen op te treden, die we vandaag de dag nog altijd inzetten. Dat is een politieel sluitstuk dat je nodig hebt, maar daarnaast heb je heel veel opvoeding nodig, educatie, het motiveren van mensen om zelf hun nek uit te steken om dat in de publieke ruimte niet te aanvaarden.

Als je zegt dat vrouwen vandaag de dag soms voor zichzelf beslissen om niet alleen bepaalde kleding aan te doen die meer bedekkend is, maar ook hun gedrag aanpassen, en alleen maar samen met vriendinnen naar huis durven te gaan en bepaalde plekken mijden, dan is dat iets wat we niet mogen aanvaarden in onze samenleving. Dan moeten we daar een vuist tegen maken. Maar dat opnieuw gebruiken om in een samenleving die is wat ze is te zeggen dat dat probleem makkelijk gereduceerd kan worden tot één groep en dat is het, dat is een veel te simpele oplossing. Geen enkel onderzoek bevestigt dat. We hebben samen heel lang gediscussieerd over holebi's die met grensoverschrijdend gedrag worden geconfronteerd. Wie zijn dat nu? Wie doet dat nu? Heel confronterend: het zit overal. Het zit overal, niet alleen bij mensen die alcohol drinken. Je kunt nog allerlei andere dingen doen in je leven buiten alcohol drinken en ook grensoverschrijdend gedrag vertonen. Dat is iets wat we dus samen moeten aanpakken. Ik ben blij dat ook minister Crevits daar inspanningen voor doet. Ik ben ongetwijfeld ook blij dat minister Demir daar inspanningen voor doet.

Wat het VMRI en het meldpunt betreft, hebben we inderdaad in de schoot van de Vlaamse Regering afgesproken dat het VMRI een instrument is van het Vlaams Parlement en dat het meldpunt daar zit. We hebben gisteren ook heel duidelijk gemaakt dat we een engagement hebben om er de volgende weken en maanden samen met het parlement voor te zorgen dat het meldpunt beter bekend geraakt. We zitten in een opgroefase, een startfase, we zullen dat nog meer in de verf zetten. Maar we zijn blij dat we één toegangsdeur hebben, anders wordt het voor de mensen veel te complex.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, collega's, ik zei het: "Helaas, perverten die vrouwen als lustobject beschouwen, zijn er altijd al geweest, en daar moet iets aan gedaan worden." Maar als men daarbovenop nog eens de derde wereld importeert, dan wordt men natuurlijk de derde wereld. En dan zal er geen sprake meer zijn van vrouwenemancipatie of gelijkwaardigheid tussen man en vrouw. Vergeet die utopie van een Europese islam: dat bestaat niet, dat is een idee-fixe. Er moet gestopt worden met het pampieren en blijven subsidiëren van de islam, die vrouwonvriendelijk is, zelfs een haat heeft tegenover vrouwen. Die haat is er niet alleen in het uitgaansleven, die is er ook op het openbaar vervoer en in de straten van de grootsteden. Dat moet stoppen. Dat breidt zich helaas uit: die islamisering gaat inderdaad van Ieper tot Maasmechelen. Ik wil dat dat nu stopt. Vrouwen zijn gelijkwaardig aan mannen en dat moet door iedereen gerespecteerd worden. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over wiskundeleraars die een eigen, ambitieus leerplan ontwikkelen

ACTUELE VRAAG van Gwendolyn Rutten aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het alternatief leerplan wiskunde opgesteld door vier leerkrachten

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, docenten hoger onderwijs vragen zich af waarom studenten die beginnen, bepaalde formules niet meer kennen. Leerkrachten in het eerste jaar van het secundair onderwijs vragen zich af hoe het komt dat die gasten 'avoir' en 'être' niet meer kunnen vervoegen. Ouders vragen zich af, want ze kijken in de boeken van hun leerlingen, hoe het komt dat ze de rivieren van Vlaanderen niet meer moeten kennen. Want vroeger was dat wel zo. Dat was wel zo. Wanneer is dat gebeurd?

En dan, collega's, wordt er heel dikwijls naar ons gekeken, naar de eindtermen, de minimumdoelen. Ik kan u geruststellen, collega's, die eindtermen en minimumdoelen zijn eigenlijk niet veranderd, ook niet in de lagere school. Maar waar is er wel iets veranderd? In de leerplannen.

Veel mensen die niet betrokken zijn in onderwijs vragen zich af wat leerplannen zijn. Dat is iets dat de koepel maakt, waarin staat hoe je les moet geven, en welk leerplan je moet realiseren. Dat is de bijbel voor leerkrachten. Dat is de bijbel voor leerkrachten, en meer zelfs nog, we zetten daar een stempel op dat het is goedgekeurd door de inspectie. Zo wordt aan leerkrachten gezegd wat ze moeten doen, zowel hoe ze dat moeten doen als de inhoud.

Maar het opvallende is daar, collega's, dat de inspectie niet kijkt naar hoe dat gebeurt, maar alleen iets zegt over wat er in staat. Dus die leerplannen zijn iets cruciaals in ons onderwijs waar we zelf als politiek niet aan kunnen, maar die wel mee de kwaliteit van ons onderwijs bepalen.

Wat gebeurt er nu? Een aantal leerkrachten wiskunde zeggen dat de leerplannen van de koepel ontoereikend zijn. Ze vinden die niet goed. Die mensen maken gebruik van de onderwijsvrijheid om de kwaliteit op te krikken, en ik zou zeggen: chapeau, chapeau. Maar ik stel ook vast dat de leerkrachten die dat doen geen grote proficiat en dank u wel krijgen van hun koepel. Neen, hun koepel antwoordt dat wat ze doen niet nodig is, want wat zij hebben gemaakt is goed volgens hun. Als dat werkelijk goed was, dan waren de resultaten en de getuigenissen van docenten, ouders en leerkrachten er niet geweest op deze manier.

Dus mijn vraag is op welke manier we ervoor kunnen zorgen dat leerkrachten, dat individuele scholen echt die vrijheid nemen om te werken aan kwaliteit ten aanzien van uitbreidingsdoelen, ten aanzien van wat we echt willen dat wordt bereikt. Dank u wel. (*Applaus van Gwendolyn Rutten*)

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, vorige week ging het over leesvaardigheid, begrijpend lezen. Ook toen was er een grote eenstemmigheid in dit parlement, en ik denk ook in de rest van de samenleving. De kwaliteit moet omhoog. We hebben toen gevraagd om ambitie te tonen, ik herhaal dat nog eens. Minister, ik vind dat we met dit parlement, collega De Gucht heeft het gezegd, zouden moeten zeggen dat we binnen tien jaar opnieuw in de top drie

willen staan, en niet onderaan, niet helemaal als laatste in de Europese Unie. Vlaanderen kan veel beter.

Vorige week was het leesvaardigheid, deze week is het wiskunde. Die vier leerkrachten hebben zelf een leerplan gemaakt, en weet u wat de boodschap is? Ze maken zich zorgen over de kennis van wiskunde, heel specifiek in de tweede graad. Zij zien dat in de tweede graad van het secundair het aantal uren wiskunde achteruitgaat, van vijf uur naar vier uur. Niet vooruit, niet meer, maar minder – om IT'ers op te leiden, ingenieurs die we nodig hebben, mensen die in die digitale samenleving van morgen de wiskundige toepassingen kunnen gebruiken. De cirkel moet je niet meer kennen. Zij zeggen dat als je wacht tot na de tweede graad om sterke jongeren uit te dagen met wiskunde, je ze kwijt bent. Dan kunnen we hier binnen een paar jaar staan, minister, en ons afvragen hoe het komt dat ook het hoger onderwijs niet meer kan volgen als het over wiskunde gaat.

Mijn vraag aan u is heel eenvoudig, wat dat eigen leerplan betreft. Want als het niet van bovenuit komt, dan komt het van onderuit, de dijken zijn aan het breken. Wat gaat u doen om dat initiatief te bevorderen? Wat gaat u doen om ervoor te zorgen dat dit tot bij de scholen geraakt? En hoe zorgt u ervoor, hoe zorgen we er samen voor, dat we die onderwijsverstrekkers wakker krijgen, omdat er iets moet gebeuren aan de kwaliteit? Dank u. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor alle duidelijkheid ga ik de discussie wat duiden, want die kadert ook in het debat rond de minimumdoelen. Daarbij zeggen we dat niet langer gaan spreken over 'eindtermen' wanneer het gaat over het vastleggen van wat kinderen en jongeren moeten kennen en kunnen, maar 'minimumdoelen'. Als je 'eindtermen' zegt, klinkt het alsof het daar stopt, dat dat de terminus is en de trein daar stopt. Wij willen net zeggen dat het daar begint, dat het minimumdoelen zijn, en dat we iedereen gaan uitdagen en prikkelen om daar ver bovenuit te stijgen.

In het kader van dat debat ging de discussie ook over de tweede graad, en meer bepaald het wiskundepakket voor de tweede graad. De ene zegt daarbij dat je voor iedereen in de tweede graad de lat hoger moet leggen en dus aanleiding geven tot een sterker wiskundepakket. De ander zegt net dat je bijvoorbeeld de combinatie met moderne talen onmogelijk of niet behapbaar gaat maken, en je dan ingrijpt ten nadele van moderne talen. Daarom is er een bezorgdheid van de wiskundeleerkrachten die terecht zeggen dat je ervoor moet zorgen dat je zeker in een richting als natuurwetenschappen voldoende wiskunde moet geven en zo de kansen van de betrokken leerlingen in de derde graad niet gaat hypothekeren. Zo kunnen die daar voor een zwaar pakket wiskunde opteren, en daarvoor uiteindelijk ook slagen.

En de oplossing is, zoals nu aangereikt door de betrokken wiskundeleerkrachten, kunnen werken met een eigen leerplan. Want er is een beetje de verwarring: vanuit overheid hebben wij de taak om te bepalen wat kinderen en jongeren moeten kennen en kunnen, via de minimumdoelen, maar de scholen kunnen daar vervolgens autonoom mee aan de slag. Scholen moeten helemaal niet terugvallen of een keuze maken, enkel en alleen ten aanzien van de leerplannen die aangeboden worden door de koepels. Ze kunnen ook zelf eigen leerplannen uitwerken, en zelf bepalen hoe ze die minimumdoelen uiteindelijk gaan realiseren. Maar we moeten wel erkennen dat het vandaag zo is dat die leerplannen altijd goedgekeurd moeten worden door de onderwijsinspectie. Er is dus eigenlijk een administratieve procedure aan verbonden, en ik ben bereid om te kijken hoe we die administratieve plichtpleging kunnen verlaten, kunnen afschaffen. Zo kunnen

we scholen nog veel duidelijker het signaal geven dat ze zelf aan de slag kunnen, zelf de vertaalslag kunnen maken naar hoe ze die minimumdoelen gaan realiseren volgens hun eigen inzichten, met hun eigen leerplannen, en ze geen administratieve procedure hoeven te doorlopen. Zo gaan we nog veel duidelijker de boodschap kunnen geven dat we inderdaad meer gaan prikkelen, meer gaan stimuleren, om vooral sterk boven die minimumdoelen uit te stijgen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik heb het gevoel dat wij een paar weken geleden samen op hetzelfde N-VA-congres waren, waar wij inderdaad het idee naar voren hebben gebracht om, als we de stempel van de inspectie van die leerplannen halen, we de vrijheid inderdaad teruggeven aan leerkrachten en scholen. En ik neem aan dat de koepel die pleit voor vrijheid, hiermee alleen maar blij kan zijn. Want dat maakt dat leerkrachten de didactieken gaan gebruiken die werken, opnieuw die formules kennen, opnieuw die vervoegingen kennen, die rivieren kennen. Dat zijn de zaken waarvan leerkrachten aangeven dat ze moeten gebeuren. Dat zijn de zaken die we ook terugzien in die onderwijskwaliteit. Dat zijn de zaken die we helaas niet terugvinden in die leerplannen. Op dat vlak denk ik dat het een zeer goede zaak is als we het zouden kunnen loskoppelen, en als dat gezagsargument eraf is. Dat gezagsargument betekent: vanuit de koepel zeggen dat leerkrachten dit moeten gebruiken, omdat enkel dit goedgekeurd is. En als het gezagsargument weg is, kunnen leerkrachten werkelijk teruggaan naar de essentie, die ambitie die ook uit dit nieuwe leerplan blijkt.

Minister, u sprak daarnet over de eindtermen. Wij hebben al een stukje te doen over de specifieke eindtermen: wat is daarvan de stand van zaken? Want dat sluit ook aan bij die uitbreidingsdoelen die nodig zijn voor die ambitieuze leerlingen.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, als het over die leerplannen gaat ... Er werd afgelopen weekend aan een onderwijsverstrekker – het was de heer Boeve – gevraagd of hij vindt dat zijn leerplan werkt. Het ging over de PIRLS-resultaten (Progress in International Reading Literacy Study), toen leesvaardigheid. Naast de onvermijdelijk persoonlijke sfeer die iedereen die ooit een beetje kritiek durft te geven te wachten staat, was zijn antwoord dat het nog niet werkt. Jammer. Want nog een paar jaar wachten om nog eens te zien dat het niet werkt ... Ondertussen tikt de tijd. Dit zijn vier moedige leerkrachten die de lat voor wiskunde hoog willen leggen. Helaas zijn het er maar vier.

Als je weet op welke manier de scholen onder druk gezet worden, collega's, impliciet gedwongen worden om die slechte leerplannen van die koepels te gebruiken ... Echt waar, collega, ik ben het met u eens. Ik ben niet naar dat N-VA-congres geweest, maar als we de inspectie kunnen afschaffen, moeten we dat doen. Maar eerlijk gezegd, wat gaan we dan doen? Van vier scholen naar tien scholen gaan? We hebben geen druppeltjes nodig. We hebben een dijkbreuk nodig. We hebben echt absoluut nodig dat scholen voor kwaliteit kunnen gaan.

Minister, ik doe een beroep op u. Nodig ze uit. Sommeer de onderwijsverstrekkers op uw bureau. Vraag die resultaten van de Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) per koepel. Vraag wat ze doen met die leerplannen. En vraag dat ze willen bijstellen om wiskunde op het niveau van de allersterksten op te krikken. Dat is heel concreet. Neem dat initiatief en laat voelen dat u boos bent. *(Applaus bij Open Vld en van Axel Ronse)*

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik vind het eigenlijk een goede zaak dat die wiskundeleerkrachten dit signaal hebben gegeven. Meer focus op rekenvaardigheden en een brede kennisopbouw op het vlak van wiskunde, dat klinkt als muziek in de oren. Want ik las in de krant dat dat volgens deze leerkrachten niet meer mocht van de koepels, de inspectie en bepaalde experts, wat te betreuren valt. Het doet alleszins vragen rijzen bij de doelmatigheid en de opzet van de door de koepels opgezette leerplannen.

Het opstellen van leerplannen is de bevoegdheid van de inrichtende macht. De vaak gebruikte praktijk van het zomaar overnemen van de leerplannen opgesteld door de koepels, moeten we dus zeker in vraag durven te stellen. Ik ben dan ook benieuwd naar de verdere evoluties op dat vlak. Misschien moeten we meer van onderuit komen met leerplannen, geschreven door leerkrachten voor leerkrachten, dus professionals die zelf het heft in handen nemen in plaats van de top-down verzuilde curricula. Ik denk dat dit voer is voor verder debat over de manier waarop de vertaling van de eindtermen moet gebeuren. (*Applaus van Frieda Verougstraete-Deschacht*)

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Het is goed dat er leerkrachten zijn die als echte experts ambitieus zijn en vanuit hun liefde voor het vak aan de slag gaan. Dat is goed. Dat is ook waar wij altijd voor hebben gepleit, namelijk voor leerplannen die voldoende ruimte laten, zowel voor de scholen als voor de leraren. En dat blijft ons uitgangspunt. Of die leerplannen nu ontwikkeld zijn door de onderwijsverstrekkers of door leraren zelf, voor ons blijft dat belangrijk.

De overheid bepaalt de minimumdoelen. Er is een mogelijkheid om via de leerplannen extra doelen te voorzien. In elk geval is het voor ons belangrijk dat er geen eenheidsworst is en dat de diversiteit binnen de scholen kan blijven bestaan. Wat voor ons ook belangrijk is, is dat binnen de verschillende studierichtingen ook het evenwicht tussen de verschillende vakken en de verschillende leerplannen kan blijven bestaan.

Collega Daniëls, ik herinner me dat u er in het verleden al heel sterk voor gepleit hebt om de eindtermen ook expliciet vermeld te zien in die leerplannen. Dat is trouwens een van de criteria waar u heel sterk voor geijverd hebt om te vermelden in die eindtermen. Wordt dat dan ook gelost? Of hoe zien we dat dan? Want die criteria liggen nu vast in een besluit van de Vlaamse Regering. Hoe gaan we er dan voor zorgen dat die eindtermen effectief ook in die leerplannen zitten?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Leerkracht zijn, dat is een vak. Dat is vakmanschap. Ik ben dus ongelooflijk blij dat er leerkrachten zijn die inderdaad zelf het heft in handen nemen om de kwaliteit van het onderwijs te versterken. Hulde daarvoor.

Maar ik vind het natuurlijk wel een beetje gemakkelijk, collega's van Open Vld en de N-VA, om dan telkens opnieuw met de vinger naar de onderwijsverstrekkers te wijzen. Hebben de onderwijsverstrekkers een grote verantwoordelijkheid en boter op het hoofd in het feit dat de onderwijskwaliteit achteruitgaat? Absoluut. Maar ik vind het ook wel irritant dat jullie hier geen gelegenheid voorbij laten gaan om gewoon de schuld weer af te schuiven, eigenlijk om te verhullen dat er de voorbije jaren ook gewoon niet genoeg gebeurd is vanuit de meerderheid om te zorgen voor genoeg leerkrachten, de lerarenopleiding te hervormen, te investeren in professionalisering, modern personeelsbeleid mogelijk te maken, te zorgen voor meer inspectie. Dus, voorbij de bloemetjes en blamages: doe uw job. Voer beleid. Geen ballonnetjes. (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dank u wel, collega's. Leerplannen voor en door leerkrachten, leerkrachten die het heft in eigen handen nemen, die autonoom hun leerplannen opstellen met grote betrokkenheid en eigenaarschap, wat is er mooier dan dat? Ook wij juichen dat initiatief toe.

Ik weet het niet zeker, collega's, maar volgens mij gaat het hier over ervaren leerkrachten, met een pedagogisch diploma, die ruimte krijgen van de school en daar voor een stukje in ondersteund worden. Het gaat niet over leerkrachten die constant moeten inspringen voor afwezige of zieke leerkrachten, en vervangingen moeten doen omdat collega's onvindbaar zijn door een enorm lerarentekort. Ja, ook de minister en de Vlaamse Regering hebben hier een verantwoordelijkheid om leerkrachten te ondersteunen en te versterken, om ervoor te zorgen dat ze de ruimte hebben om die autonomie te nemen. Het is dus een gedeelde verantwoordelijkheid, en het is niet helemaal af te schuiven op de koepels. Jullie moeten ook in de spiegel kijken en zorgen dat die ruimte voor onze leerkrachten er is. *(Applaus bij Groen en van Hannelore Goeman)*

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ten eerste is er het proces in het kader van hoe vaak ik de onderwijsverstrekkers op regelmatige basis zie en zelfs moet bemiddelen, ook als het gaat over de dialoog met de experts in het kader van de valideringscommissie. We zijn momenteel bezig met, hopelijk, de laatste hand te leggen aan de specifieke minimumdoelen. Inzake de basisvorming hebben we al een communicatie kunnen doen, onder voorbehoud van een parlementaire goedkeuring, dus met enige disclaimer. We proberen volgende week af te ronden met die specifieke minimumdoelen. Maar ik moet erkennen dat dat geen gemakkelijk proces is.

Ten tweede werd de discussie omtrent de leerplannen aangehaald. Daarbij moeten we inderdaad duidelijker maken dat de scholen ter zake een grote autonomie hebben. We moeten duidelijker maken dat zij worden afgerekend op het realiseren en op het behalen van die minimumdoelstellingen. Hoe ze dat doen, is hun vrijheid. Ze kunnen zich daarvoor baseren op het leerplan dat door de koepels wordt aangereikt of door hun eigen leerplan. Ik denk dat het er wel toe zal bijdragen dat we dat signaal van autonomie versterken door de administratieve procedure af te schaffen die daar vandaag nog altijd aan gekoppeld is, namelijk dat men dat leerplan moet aandienen bij de onderwijsinspectie, die vervolgens een formele goedkeuring ter zake moet geven. Als we dat zouden afschaffen, denk ik dat het er automatisch toe zou leiden dat de eindtermen of minimumdoelen ook effectief in die leerplannen te vinden zouden zijn, want ze worden enkel en alleen doorgelicht op grond van het behalen van die minimumdoelen. Dan kan men niet meer zwaaien met een leerplan dat goedgekeurd is door de onderwijsinspectie, en kan men niet meer zeggen dat ze dat gewoon moeten volgen en dan 'safe' zitten. Neen, dan ligt de focus louter op die minimumdoelen. Ik denk dat die automatisch meer nauwgezet zullen worden opgenomen in de betrokken leerplannen. Ook op dat vlak hebben we dan misschien een discussie beslecht.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, collega Vandromme, ik ben in elk geval blij dat jullie inzien dat die toenmalige concordantietabellen, waarbij leerkrachten in aparte tabellen met nummers moesten zoeken wat het minimumdoel is, geen goede zaak zijn. We moeten beter duidelijkheid creëren. Het heeft lang geduurd voor dat inzicht er was, maar ik ben blij dat u dat steunt en ook die vraag stelt.

De kern is natuurlijk de kwaliteit van het onderwijs, de output, wat er wordt gerealiseerd. Daar moeten we op inspecteren, daar moeten we naar kijken, en

niet naar de manier waarop les wordt gegeven. We mogen de inspectie al zeker niet gebruiken als gezagsargument voor allerlei pretpedagogie die er in de leerplannen wordt ingeschreven en die leerkrachten moeten uitvoeren, terwijl dat helemaal het tegenovergestelde heeft bewerkstelligd. Kijk naar alle resultaten, keer op keer. Dat is een goede zaak. Ik roep eigenlijk alle leerkrachten en directies op: degene die hen vertegenwoordigt en naar het Grondwettelijk Hof trekt voor de vrijheid, die zal hen zeker steunen als ze de vrijheid nemen om goede didactiek en kwaliteitsvol onderwijs te geven. Ik reken erop dat het Katholiek Onderwijs zijn scholen stimuleert om zelf leerplannen te maken met goede didactiek. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Alle mooie woorden ten spijt, is de realiteit dat in de tweede graad van het secundair onderwijs het aantal uren wiskunde wordt afgebouwd. Ik ga het nog eens zeggen: het wordt afgebouwd van vijf naar vier uur. We hebben nu vier leerkrachten die dat proberen tegen te gaan, maar dat zijn er maar vier. We kunnen het hier week na week zeggen, en wij roepen die scholen op, maar weet je wat die onderwijsverstrekkers zeggen? 'Et alors?' Als onderwijsverstrekkers tegenover zo'n school staan, dan laten zij hun macht spelen, en de scholen moeten hun leerplan maar uitvoeren. Ondertussen kunnen wij hier binnen een aantal maanden of binnen een aantal jaren opnieuw staan en opnieuw vaststellen dat de kwaliteit achteruit is gegaan.

Collega's, de tijd van woorden is echt voorbij. Er moet echt een vuist worden gemaakt om aan te geven dat de kwaliteit omhoog moet. En ja, collega's, dat ligt bij de onderwijsverstrekkers die de concrete leerplannen maken. Niet minder, maar meer. Niet lager, maar hoger. Niet morgen, maar vandaag. *(Applaus bij Open Vld en de N-VA)*

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Nadia Sminate aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de aanpak van domiciliefraude door sociale huurders

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Minister, u hebt al van bij uw aantreden beloofd dat u sociale fraudeurs harder dan ooit zou aanpakken. Na de onderzoeken naar sociale huurders met eigendommen in het buitenland zien we vandaag de resultaten van onderzoeken naar sociale huurders die domiciliefraude plegen. 366 dossiers werden door de afdeling Toezicht opgestart. We zien dat meer dan 50 procent van die onderzoeken hebben geleid tot het ontdekken van sociale fraude: sociale huurders die niet in hun woning wonen, sociale huurders die met veel meer personen in de woning verblijven dan ze hebben aangegeven of, erger nog, sociale huurders die hun woning onderverhuren!

Minister, in uw berichtgeving viel het mij op dat slechts 20 procent van de sociale huisvestingsmaatschappijen gebruikmaakt van de tools die Toezicht aanreikt om de sociale fraude op te sporen. Ik begrijp dat niet. Als je ziet dat er in meer dan 50 procent van de gevallen effectief fraude wordt ontdekt, zou je toch denken dat alle huisvestingsmaatschappijen gretig gebruik zouden gaan maken van dat instrument, van de mogelijkheden die Toezicht daar biedt. Maar dat is duidelijk niet het geval. Daarom wil ik u vragen hoe u op dat vlak als bevoegd minister de samenwerking met de huisvestingsmaatschappijen hebt ervaren.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel, mevrouw Sminate, voor uw vraag. Ik wil niet spreken over een harde aanpak van fraude, maar wel over een correcte, rechtvaardige aanpak. Dat is vooral belangrijk voor andere mensen, die wel recht hebben op een sociale woning en er ook nood aan hebben. Dat zijn degenen die we met onze aanpak willen helpen.

Voor domiciliefraude is de regel haarscherp. Je kunt dat niet in twijfel trekken. Wie een sociale woning toegewezen krijgt, wie een sociale woning huurt, moet daar verblijven en moet daar gedomicilieerd zijn. Op een bepaald moment heeft Toezicht het initiatief genomen om eens terug te blikken, om cijfers op te vragen van 2020 en 2021, om eens te bekijken hoe sociale huisvestingsmaatschappijen daarmee omgaan. En niet alleen dat, ook om te bekijken hoe men dat bij Toezicht kon controleren aan de hand van energiefacturen en dergelijke. Alleen Toezicht kan dat doen, een sociale huisvestingsmaatschappij kan dat niet doen. Er zijn in die periode 366 controles geweest. 206 daarvan wezen effectief op fraude. We weten nu dat er in 2022 ook al een dikke 200 dossiers zijn opgestart. Die zijn nog niet afgerond. Het zal daar nog van afhangen of we dezelfde verhouding hebben. Iets meer dan de helft was in 2020 en 2021 positief op fraude. We zullen zien of dat in 2022 ook het geval is.

De twee soorten hebt u genoemd. Ofwel woont men er niet, en dat is vooral om de status van alleenstaande te behouden. Dat is gekoppeld aan sociale fraude. Maar soms zijn er bijwoners waarvan het inkomen niet is aangegeven voor de huurprijsberekening.

We zijn er vrij zeker van dat het een onderschatting is. Er is op heel veel lokale gebieden ook nog een samenwerking tussen OCMW's en polities om dit tegen te gaan. Dan komen wij daar niet in tussen. Dan hebben wij ook die cijfers niet.

Ik wil uw vraag beantwoorden. We gaan in de toekomst nog twee zaken doen. Eerst en vooral zullen we ervoor zorgen dat meer sociale huisvestingsmaatschappijen die controles doen, ook de controles op buitenlandse eigendommen. We zullen dat meenemen in het prestatiehandboek. De werking van sociale huisvestingsmaatschappijen wordt getoetst aan de hand van het prestatiehandboek. Zij krijgen daar een doorlichting voor. Dat zullen we daarin opnemen. Een tweede zaak waaraan we aan het werken zijn en die eigenlijk al op zijn einde loopt, is het protocol dat wordt opgemaakt rond domiciliefraude en sociale fraude tussen het Vlaams agentschap Wonen in Vlaanderen enerzijds en het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) en de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) anderzijds.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Ik vind het heel erg jammer dat zoveel woonmaatschappijen geen gebruik maken van de middelen die u aanreikt. Ik heb gelezen dat het alweer dezelfde steden zijn die achterblijven, zoals Leuven en Gent. U geeft een aantal manieren waarop u hen ertoe zult aanzetten om dat toch te doen. Maar ik vind toch ook dat we de vraag moeten durven stellen hoe het komt dat het telkens diezelfde steden zijn die weigeren om daarin mee te gaan. Is dat omdat ze perfect in staat zijn om zelf die onderzoeken te gaan voeren en daardoor zeggen dat zij die informatie niet nodig hebben, of ligt daar een meer ideologische strategie achter? Willen zij met andere woorden eerder die sociale fraude met de mantel der liefde bedekken, waardoor ze die aangeboden hulp van toezicht niet aanvaardden? Hebt u daar een zicht op?

De voorzitter: Mevrouw Groothedde heeft het woord.

Celia Groothedde (Groen): Ik zou graag de dingen wat in perspectief zetten. Minister, klopt het dat u dit jaar op een zak geld zit van 1.850.000 euro, waarvan

op drie maanden tijd 8 procent gebruikt is, en dat u desondanks focust op een paar honderd sociale huurders, en dat u denkt dat daar de grote winst van moet komen, maar dat u straks weer zoveel geld gaat overhebben waardoor u een half miljard euro cadeau zult kunnen doen aan de privé? Minister, u bent ook minister van Begroting. Bent u van plan om sociale huisvesting te blijven gebruiken als een besparingspost voor uw regering, of gaat u werkelijk investeren? Want op dit moment staan er meer dan 180.000 gezinnen op de wachtlijst. Ik zie u een gezicht trekken, maar voor die 180.000 gezinnen is dat bittere ernst.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel voor de bijkomende vragen. Ik zal eerst met de ernstige vragen beginnen. Mevrouw Sminate, ik deel dezelfde bezorgdheid, maar ik durf natuurlijk geen uitspraken doen over wat daar aan de basis van ligt. Ze moeten zelf maar weten welke overwegingen zij maken. Maar ik denk wel dat het een goede stap is om dat mee te nemen in het prestatiehandboek. Kunnen zij uitleggen waarom ze geen beroep doen op ons onderzoek, of ze eventueel een eigen onderzoek hebben dan wel helemaal weigeren om dat te doen? En daar zal een beoordeling natuurlijk van afhangen. Dat lijkt me maar een correcte manier van werken.

Mevrouw Groothedde, eerst en vooral, die 8 procent hebt u natuurlijk van iemand anders gestolen. *(Opmerkingen van Celia Groothedde)*

Dat is een totaal foute weergave, want het is natuurlijk gemakkelijk om een cijfer van één jaar te vergelijken met een noemer op langere termijn. Dat is natuurlijk totaal fout. Waarmee ik niet gezegd heb dat we niet inderdaad een grote uitdaging hebben, en dat is de volgende actuele vraag die gesteld wordt, namelijk over het bijbouwen van sociale woningen. Maar ik zal dan al een tipje van de sluier oplichten, want ik ga daar zeker niet triomfantelijk over doen of wat dan ook. Maar we zien daar nu voor de eerste keer een klein, heel bescheiden knikje in die cijfers. En ik zeg het, ik ben daar zeer voorzichtig en houd een heel grote slag om de arm. Maar goed, we zullen daar straks dieper op ingaan als uw collega's hun actuele vraag gesteld hebben.

De voorzitter: Mevrouw Sminate heeft het woord.

Nadia Sminate (N-VA): Collega Groothedde, eigenlijk spreidt u hier een toch wel een zielig aspect van de politiek ten toon. Zelfs als er bijzonder positief nieuws te melden is, slaagt men er toch in om op een of andere manier te gaan zoeken naar waar er nog slecht nieuws te rapen valt. De minister zorgt er met zijn beleid voor dat het draagvlak voor sociaal wonen wordt vergroot, door ervoor te zorgen dat sociale woningen enkel nog gaan naar mensen die het nodig hebben. Iedereen zou moeten applaudisseren voor dit beleid en door uw reactie krijgen mensen een afkeer van politiek. *(Applaus bij de N-VA)*

Minister, ik denk dat het duidelijk is dat sommige partijen die op lokaal vlak aan de knoppen zitten, de hulp die u aanbiedt niet aanvaarden. Ik denk dat we ervoor moeten zorgen, zoals u net gezegd hebt, dat de lokale bestuurders voor hun verantwoordelijkheid worden geplaatst en dat ze worden aangemaand om mee die rotte appels eruit te halen. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Vera Jans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de onderbenutting van het budget voor sociale woningbouw

ACTUELE VRAAG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de trage bouw en renovatie van sociale woningen

ACTUELE VRAAG van Sarah Smeyers aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de cijfers met betrekking tot sociaal wonen voor 2022

ACTUELE VRAAG van Onno Vandewalle aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het aantal gerealiseerde sociale woningen

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Minister, buiten woedt er een wooncrisis. Jonge, werkende starters kunnen zich geen woning meer veroorloven, ook niet met twee goede inkomens. Getuige daarvan zijn de cijfers van het eigenaarschap. Die staan niet alleen zwaar onder druk, die gaan jaar na jaar naar beneden. Minister, dan hoor ik u zeggen dat er geen mirakeloplossing is. Dat klopt, we vragen u ook niet om een mirakel. We vragen eigenlijk gewoon dat u doet wat u kunt doen, dat u meer doet wat u als bevoegd minister van Wonen moet doen. Vanaf dag één, vanaf deze legislatuur hameren wij op het meer en sneller bouwen van sociale woningen. Wat zien we keer na keer? Het gaat tergend traag en het zijn er zo weinig in plaats van meer en sneller.

Terwijl die wooncrisis woedt, terwijl er meer dan 182.000 gezinnen op de wachtlijst staan, zegt u, ik citeer: "tevreden te zijn met de aangroei van iets meer dan 2400 huurwoningen." Minister, dat is 1,3 procent van de wachtlijst. Wij zijn daar niet tevreden mee, verre van. Wij willen echt wel een begin van ambitie op dat vlak. Ik wil daarin duidelijk zijn. Dat is niet alleen voor die 182.000 mensen die recht hebben op een sociale woning en die al jaren wachten, maar ook voor al die andere jonge, werkende starters die op diezelfde markt zichzelf nu tegenkomen en die ook medeslachtoffer zijn van de standstill van de sociale woningbouw. Zonder extra aanbod is er geen mobiliteit op de woonmarkt en geen milderend effect op de prijszetting.

Minister, we hebben de studie 'Investeren in sociaal wonen. Hoe het investeringsritme versnellen en verhogen?'. Dat is een studie van Steunpunt Wonen van Dockx, Van den Broeck en Winters met de analyses en de aanbevelingen. Die liggen daar klaar. Hoe zult u hiermee concreet aan de slag gaan om ervoor te zorgen dat er morgen en de dagen en maanden nadien wel sneller en meer gebouwd wordt? (*Applaus van Robrecht Bothuyne*)

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Collega's, een sterke overheid kan het verschil maken in betaalbaar wonen, maar deze Vlaamse Regering en deze Vlaamse minister laten het afweten. Dat is al drie jaar de enige conclusie die we kunnen maken over het Vlaams woonbeleid. Er verandert niks. De regering staat gewoon stil.

Minister, op uw borst kloppen, lichtpuntjes benoemen of zelfs een knikje, zoals u daarnet zei, zal niet helpen want wees eens eerlijk, zelfs met creatief boekhouden kunt u het ware probleem van uw falen niet meer verhullen. Want in het eerste kwartaal van dit jaar, in de eerste drie maanden gaf u slechts 8 procent van uw budget uit. Daarmee ligt u op koers zoals de voorgaande jaren en ziet het

ernaar uit dat opnieuw meer dan 1 miljard euro niet uitgegeven zal worden. Vorig jaar zijn er iets meer dan achthonderd sociale huurwoningen bij gekomen. Dat heeft grote gevolgen want die 180.000 gezinnen die op de wachtlijst staan, moeten langer privaat huren in woningen die niet in orde zijn, met gigantische energiefacturen en geen betaalbare huurprijs. De prijzen van woningen blijven stijgen. Dat betekent dat een betaalbaar woning vinden, of het nu huren of kopen is, voor steeds meer mensen een verre droom aan het worden is. En u vraagt eigenlijk met uw beleid, want u stuurt het ook niet bij, aan al die mensen om hun leven op pauze te zetten.

Maar u hoeft dat niet te doen. Het kan anders. Vooruit blijft met constructieve oplossingen komen. Waarom? Omdat wij wel degelijk het verschil willen maken. Wij willen dat een overheid zorgt voor oplossingen, voor betaalbaar wonen en niet voor onbetaalbaar wonen. U wilt meer woningen renoveren, samen met minister Demir. Dat vinden wij vanuit Vooruit een goed objectief. Het is terecht dat u dat wilt doen, maar de oplossing heeft wel een dramatisch effect. Jullie hebben een renovatieverplichting ingevoerd. Dat betekent dat mensen die de goedkoopste woningen, de slechtst geïsoleerde, willen kopen, een gigantisch renovatiebudget nodig hebben binnen de vijf jaar. Collega's, voor jonge starters is dat niet haalbaar. Dat is onbetaalbaar. Het resultaat is dat de goedkoopste woningen onbetaalbaar worden. En er zijn met andere woorden dus nog minder betaalbare woningen dan voorheen. Uw oplossing zorgt voor meer problemen in plaats van voor oplossingen.

Het kan anders: laat de sociale woonorganisaties die woningen opkopen, renoveren en als betaalbare huurwoningen opnieuw op de markt zetten. Minister, ons uitgewerkt voorstel ligt klaar. Gaat u werk maken van meer en betere betaalbare woningen, alsjeblieft? (*Applaus bij Vooruit*)

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Minister, de oppositie vindt het haar taak om alles op flessen te trekken. Er verandert niets, hoor ik de linkse oppositie zeggen. Integendeel, denk ik, het is tijd voor de realiteit en een eerlijk debat. Op sociaal woonbeleid verandert momenteel alles. Er verandert van alles op bestuurlijk vlak. U bent bezig aan een heel grote bestuurlijke hervorming, van 136 sociale huisvestingsmaatschappijen gaan we naar 42 woonmaatschappijen, waar we gelukkig in de eindfase zitten. Er zijn er intussen 32 erkend, eind juni zullen ze operationeel zijn. Ik herhaal het, het is ook altijd mijn zinnetje, maar het gaat hier om 'reculer pour mieux sauter'.

Je moet ook de realiteit durven te zien. Het rapport van Wonen in Vlaanderen noemt de cijfers voorzichtig positief. Ik denk dat we daar eerlijk in moeten zijn, ze zijn positief, maar we blijven voorzichtig. Door omstandigheden is er een vertraging geweest, maar we zitten intussen stilletjes aan weer op het investeringsritme van de voorbije jaren – de voorbije jaren vóór de coronacrisis, de voorbije jaren vóór de oorlog Rusland-Oekraïne, die op het vlak van bouwen overal voor vertragingen hebben gezorgd. Gelukkig zitten we nu in die positieve trend en kunnen we voorzichtig positief zijn.

De vraag is hoe we nu naar resoluut positief gaan. Hoe evalueert u die cijfers? Welke initiatieven neemt u om dat resultaat heel snel nog verder op te krikken?

De voorzitter: De heer Vandewalle heeft het woord.

Onno Vandewalle (PVDA): Minister, we staan hier weer voor het Vlaams sociaal woonbeleid en ik zeg het niet graag, maar voor mij is het een nieuw dieptepunt in het Vlaams sociaal woonbeleid. Er staan 182.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning en vandaag krijgen we cijfers: 833 woningen

erbij netto, sociale woningen, en nog 450 SVK-woningen (sociaal verhuurkantoor). In dat tempo, in uw tempo, staan sommige mensen nog anderhalve eeuw op de wachtlijst voor een sociale woning. Honderdvijftig jaar wachten voor een sociale woning, en u bent daar tevreden mee? Ik kan dat niet begrijpen, dat je daar tevreden mee kunt zijn.

Maar wat is dan de boodschap van deze Vlaamse Regering aan die 180.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning? In ons excellerend Vlaanderen is dat het beste wat we kunnen doen? Honderdvijftig jaar wachten voor een sociale woning? Pech gehad, dit is het beste wat de Vlaamse Regering voor jullie kan betekenen? Dat is de boodschap die die mensen krijgen. Die mensen hebben niets aan die goednieuwsshow. Mevrouw Smeyers zegt dat er heel veel verandert, maar voor die mensen verandert er vooral niets. Zij gaan even lang op een wachtlijst staan als een paar jaar geleden en die wachtlijsten groeien aan, elk jaar worden ze groter. Het ergste is dat er geld is; 1 miljard euro wordt niet gebruikt en moet op het einde van het jaar waarschijnlijk weer aan 'de privé' gegeven worden, omdat we het niet kunnen investeren in een sociale woning. Dat is geen sociaal woonbeleid meer, dat is sabotage van een sociaal woonbeleid. Dat is het sociaal woonbeleid ondermijnen en kapotmaken.

Mijn vraag: hoe gaan we eindelijk zorgen – hoe gaat u eindelijk zorgen, met deze regering – dat er een woonbeleid komt dat een echt perspectief biedt voor die 180.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning? (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel voor de vele vragen en voor het overdonderend applaus voor de collega. Maar mijnheer Vandewalle, ik heb er mij natuurlijk allang bij neergelegd dat die hapklare boodschappen als '150 jaar moeten wachten op een sociale woning' het beter doen in de media dan een correcte en genuanceerde weergave van de feiten en dat er dan nog mensen, zelfs niet van uw partij, ook voor applaudisseren. Het is ronduit leugenachtig en u weet dat goed genoeg. De gemiddelde wachttijd voor een sociale woning hier in Vlaanderen is tussen de vier en vijf jaar. Tussen de vier en de vijf jaar, mijnheer Vandewalle, dus kom niet af met honderdvijftig jaar. Dat is de gemiddelde wachttijd, en waarom is dat? Omdat we per jaar in dit land, in Vlaanderen, nog altijd ongeveer 8000 à 10.000 toewijzingen doen. Waarom is dat? Omdat mensen in een sociale woning er soms voor kiezen om toch naar de private markt te gaan. Omdat mensen in een sociale woning jammer genoeg soms ook overlijden – niemand leeft honderdvijftig jaar, mijnheer Vandewalle. Stop met uw leugens en de voorstelling van zaken om het allemaal hapklaar en leuk te maken voor de pers, want het is totaal fout.

Ik kom tot mijn antwoord op uw vraag. Dank u wel voor de vragen, trouwens. Ik ben tevreden over het feit dat het zo goed opgevolgd wordt. We hebben het er hier al vaker over gehad: het is natuurlijk een werk op lange termijn. We moeten dat niet onder stoelen of banken steken. Ook ik heb het altijd zo benaderd. Ik geloof trouwens niet in snelle oplossingen voor problemen die al veel langer gegroeid zijn. Ik hou niet van het vingerknipbeleid.

Goed, we hebben deze legislatuur gedaan wat anderen misschien niet zouden doen. We hebben de moeilijkste weg bewandeld. We hebben er niet voor gekozen om verder aan te modderen met het systeem zoals we het kenden. We hebben ervoor gekozen om de grootste hervorming die de sociale huisvestingssector ooit gekend heeft, door te voeren. Is dat gemakkelijk geweest? Neen. Niet voor het terrein, niet voor de beleidsmakers, niet voor de administratie, voor niemand. Ondertussen loopt die hervorming zo naar haar einde. De voorlopige

signalen wijzen erop dat we het voor alle woonmaatschappijen in Vlaanderen gaan halen tegen 1 juli 2023. We gaan de timing halen; dat is op zich al bijzonder goed. Ik ben de mensen op het terrein daar heel dankbaar voor. Die hervorming heeft er natuurlijk voor gezorgd dat de mensen tijdelijk met andere zaken bezig waren dan het bouwen van nieuwbouwwoningen. Wat is de uiteindelijke bedoeling van de hervorming? Naast meer betrokkenheid van de lokale besturen, maar één actor per gemeente en dergelijke, is de uiteindelijke bedoeling dat ze een verhoogde bouwcapaciteit krijgen, dat ze geprofessionaliseerd worden, dat ze efficiënter werken. Is dat al zichtbaar op 1 juli, als je weet dat een gemiddeld bouwproject vier tot zes jaar duurt? Neen, dat zal zijn tijd vragen.

Maar dan nog, ik ben blij dat jullie er nu al naar vragen. Zoals ik mevrouw Groothedde, die nu uitblinkt door haar afwezigheid, antwoordde: ik ben zeer voorzichtig. U gaat nu nog geen triomfcommunicatie horen van mij. We zien nu wel al een eerste knik. Dat zal waarschijnlijk een samenspel zijn tussen corona en het feit dat we een nieuwe werking opstarten in de nieuwe woonmaatschappijen.

Wat zijn de juiste cijfers? Inzake de besteding van de FS3-middelen zitten we de laatste tien jaar gemiddeld net onder de 700 miljoen euro. Wij kloppen nu af op 685 miljoen euro, op een zucht van het gemiddelde. Er zijn 1299 nieuwe woningen bij gekomen, dus echt nieuwe sociale woningen. Inzake SVK zijn dat er 1097. De sociale koopwoningen zijn gezakt omdat we geen subsidies meer geven. We hebben 2792 nieuwe sociale woningen in 2023. Netto geeft dat 1678 woningen.

Daarnaast, dat heb ik altijd gezegd, hebben we een erfenis uit het verleden. We weten allemaal dat de staat van de sociale woningen uit het verleden niet altijd goed was. Er is de laatste tien jaar – ook de vorige minister heeft zich daarvoor ingezet – heel hard gewerkt aan de renovatie van de bestaande sociale woningen. Daar zien we een mooie stijging van 1871 in 2021 naar 2143 in 2022. Daar moeten we hard aan werken, want iedereen is ervan overtuigd dat we naar klimaatzuinige sociale woningen moeten. Daar zetten we op in.

Nogmaals, geen hoeracommunicatie, maar ik heb naar de cijfers van het eerste kwartaal van 2023 gevraagd en ook daar zien we een stijging ten opzichte van het eerste kwartaal van 2022 en 2021. We zullen zien wat dat op lange termijn geeft, want de hervorming is niet het enige instrument. De bouwrijzen stijgen, er is te weinig werkvolk, er is minder en minder open ruimte beschikbaar.

Mevrouw Jans, u spreekt over een mirakel. Het Steunpunt Wonen heeft een studie gedaan en zij zeggen dat er geen mirakeloplossing bestaat. We moeten op verschillende werven werken, en dat doen we ook. U hebt dat mee goedgekeurd: vanaf nu doen we gemengde projecten. We vragen private ontwikkelaars om ook sociale woningen te bouwen. Neen, dat gaat niet om de duurste woningen. Eén derde gaat naar sociale woningen die sociaal verhuurd moeten worden. We hebben dan nog het CBO+ en Design and Renovate.

Er komt ook nog een call voor snelle, innovatieve renovaties in grotere wijken. We zien immers ook, en dat volgen we ook op de voet, dat de Vlaamse bouwsector de jongste jaren heel innovatief is. Je zou denken dat dat een wat verouderde, vastgeroeste sector is, maar niets is minder waar. We zien dat er steeds meer manieren zijn, 'off-site building' en dergelijke meer, om sneller aan renovatie te doen en ook om sneller aan nieuwbouw te doen. U weet trouwens dat we al regelmatig gebruikmaken van de woonunits. Noem het geen containers, want dat zijn het al lang niet meer, het zijn wel degelijk deftige, stevige huizen.

Ik heb nog twee laatste punten. Eerst en vooral, mijnheer Veys, u hebt in de media het voorstel gedaan van het opkopen van woningen. Ik begrijp in alle eerlijkheid niet vanwaar dat voorstel komt, want dat kan vandaag al, en men kan

daarvoor ook een beroep doen op de FS3-middelen, op de leningen die wij ter beschikking stellen, tegen min 1 procent, trouwens. Nu, dat is niet altijd voordelig. Het is natuurlijk aan de sociale huisvestingsmaatschappij zelf om af te wegen of dat een goede koop is of niet, want er moeten dikwijls heel wat renovaties worden gedaan.

Daarnaast, en dan is er een discussie met uw medevraagstellers, vind ik dat ook mensen die de woningmarkt betreden, in staat moeten zijn om een eigen woning te kopen. Ik heb altijd gezegd dat dat er zoveel mogelijk moeten zijn. Dan is het natuurlijk moeilijk als wij met veel middelen daar plotseling mee gaan concurreren. Die prijzen ... Ik ben daar om die reden niet voor. Ook de mensen uit de middenklasse, die het vandaag óók moeilijk hebben op de woningmarkt, moeten nog aan een eigen woning kunnen geraken.

Ten tweede, het is niet zo dat mensen op de wachtlijst volledig aan hun lot worden overgelaten. Ook dat is iets waaraan ik mij erger. We zorgen wel degelijk voor ondersteuning. Mensen die een huursubsidie krijgen, krijgen gemiddeld 190 euro per maand ondersteuning. Mensen die een huurpremie krijgen, krijgen gemiddeld 170 euro per maand. In totaal geven we daar net onder 100 miljoen euro per jaar aan. Dat is ondertussen al een verdubbeling deze legislatuur.

Beste mensen, mijn punt is: ik begrijp de uitdaging, en we werken daar heel hard aan, maar het is een werk op lange termijn. Je kunt daar niet veel sneller in gaan dan we vandaag gaan. We doen alles om die wachtlijst effectief weg te werken. Wat ik jullie echter wel kwalijk neem, zeker sommigen, om u niet te noemen, mijnheer Vandewalle, is de totaal foute voorstelling van zaken. We doen het hier in Vlaanderen wat sociale woningen betreft nog altijd een pak beter dan Wallonië, een pak beter dan Brussel. We kennen geen huizen crisis zoals Nederland die kent. We kennen geen huizen crisis zoals Frankrijk en de dichtbevolkte gebieden in Duitsland die kennen. Dat hebben we in Vlaanderen niet, en dat is door onze aanpak. Ik zeg dus niet dat er geen probleem is, ik zeg niet dat er geen uitdagingen zijn. Natuurlijk is er nog werk, maar stel het niet voor alsof we niks zouden doen, en stel het zeker niet voor alsof de rest van Vlaanderen niet solidair zou zijn met de mensen die op de wachtlijst staan en die wel degelijk een sociale woning nodig hebben, en daar ook recht op hebben.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Minister, dank u wel voor uw uitvoerige antwoord. Ik ben daarstraks begonnen met te zeggen dat er in Vlaanderen een wooncrisis heerst. Men zegt altijd dat die overal erger is, maar in Vlaanderen is er op dit moment een wooncrisis. Er zijn mensen met twee inkomens, jonge starters, die geen huis meer vinden. Zij zijn mee het slachtoffer van het feit dat het aanbod qua sociale woningen nagenoeg is stilgevallen. Het klopt dat er iets meer dan tweeduizend woningen bij zijn gekomen. Dat gaat over hoop en al iets meer dan 1 procent van de wachtlijst. Op de wachtlijst moet je maar liefst vier jaar staan voor je de huurpremie krijgt. Ik ben ervan overtuigd dat we echt een tandje moeten bijsteken. Ik weet dat bouwen lang duurt. We weten dat de materialen duur zijn. We weten dat er geen volk is. Dat zijn criteria en feiten die waar zijn, maar dat neemt niet weg dat we vandaag zouden kunnen bekijken wat we op korte termijn moeten doen om wél sneller te gaan. Hoe zorgen we ervoor dat er voor iedereen die nu op de private markt zit, wat meer ruimte komt, dat wie hier werk en leeft en recht heeft op een sociale woning, ook kan doorstromen naar een sociale woning en er zo ook wat beweging komt op de sociale woningmarkt en de woningmarkt in het algemeen?

De studie van het Steunpunt Wonen geeft inderdaad een heel aantal aanbevelingen. Dat gaat over het bestuursniveau. Het gaat ook over lokale besturen.

Minister, u zegt heel vaak dat dit en dat allemaal al kan, maar wat doet men eraan als men ziet dat dat niet gebeurt? Is het ook niet een idee om actief naar lokale besturen of woonmaatschappijen te stappen om ervoor te zorgen dat er daadwerkelijk meer wordt gebouwd?

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Minister, ik vind het toch wel een beetje straf wat u en collega Smeyers hier net zeggen, namelijk dat het door omstandigheden is, door de oorlog in Oekraïne, dat er een vertraging in de bouw is. Het is door de hervorming, dat hebt u zelf al toegegeven. *(Opmerkingen van minister Matthias Diependaele)*

Het zou collega Smeyers sieren indien ze dat ook zou toegeven. Dat is jullie beleid, dat is de keuze die jullie gemaakt hebben toen jullie begonnen. Er waren 150.000 gezinnen die wachtten, en wat is het eerste dat u gedaan hebt? De Vlaamse Woonraad afschaffen, en het tweede was het omvormen van de woonmaatschappijen, zodat ze met zichzelf bezig zijn in plaats van met bouwen. U gelooft niet in een vingerknipbeleid maar uw partij is al tien jaar bevoegd voor Wonen in Vlaanderen, de twee ministers zitten hier naast elkaar.

Ik heb hier een overval gehad van déjà-vu's, of van déjà-entendu's. De realiteit is dat we geen beterschap zien op het terrein. Ik had het daarnet over creatief boekhouden, maar u komt af met halve waarheden. Vanochtend stond in de krant dat u zei dat er 2800 woningen zijn bij gekomen. U spreekt dan enkel over de plus en niet over de min. Er zijn 653 SVK-woningen uit beheer en 490 sociale huurwoningen verkocht. Er zijn er meer verkocht dan dat er domiciliëfraude is vastgesteld, mevrouw Sminate. Dat is het verschil, dat is de verhouding van de prioriteiten van dit Vlaams woonbeleid.

Ik heb één vraag. Die fameuze hervorming van u, wanneer gaan we daar eens beterschap in zien? Er zijn nog nooit zo weinig nieuwe sociale woningen gegund als vorig jaar, het slechtste resultaat in vijf jaar. Dat betekent dat er niet veel gaan bij komen. Wanneer gaan we resultaten zien van uw fameuze hervorming, want tot op vandaag zie ik ze nergens? *(Applaus bij Vooruit en van Lise Vandecasteele)*

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Déjà- vu en déjà-entendu, het is moeilijk om naar elkaar te luisteren in dit parlement. Ik heb effectief gezegd, mijnheer Veys, dat de vertraging ook te wijten is aan die hervorming en dat we gelukkig in de eindfase zitten van die bestuurlijke hervorming. Maar ik blijf ervan overtuigd dat eens die bestuurlijke hervorming er is, eens we naar veel minder woonmaatschappijen zijn gegaan, we ook veel efficiënter zullen kunnen beslissen en ook sociale woningen zullen kunnen realiseren.

Dat is natuurlijk niet het enige wat we moeten doen. Er zijn ook de beleidsbeslissingen die de minister neemt: inzetten op fraudebestrijding en de tools die u daarvoor aanreikt. Mevrouw Sminate heeft het ook aangehaald; de linkse oppositie en de steden waar linkse bestuurders het voor het zeggen hebben, moeten die tools ook durven te gebruiken. Ze moeten ook op die anti-fraude willen inzetten, ook die controle willen doorvoeren. Hier gaan we altijd voorbij aan het draagvlak van sociaal wonen. Zelfs renovaties van sociale woningen, en dat merk ik op het terrein, stuiten soms op verzet van de burens. Dat zijn sociale woningen die er waren voordat die burens er waren. Dus het is ook de taak van ons allemaal samen om niet alleen te concluderen dat het beter gaat, maar ook om voorzichtig constructief durven te zijn om samen dat sociaal woonbeleid weer in de lift te krijgen.

De voorzitter: De heer Vandewalle heeft het woord.

Onno Vandewalle (PVDA): Minister, wie mij een beetje kent weet dat ik een hopeloze optimist ben. Maar zelfs ik heb het moeilijk met uw communicatie vandaag. *(Opmerkingen)*

Zelfs ik heb ik heel moeilijk met de manier waarop u optimistisch bent over de cijfers die u vandaag kunt voorleggen. Natuurlijk leven mensen geen 150 jaar, maar het gaat aan dit tempo wel 150 jaar duren vooraleer die wachtlijst weggewerkt is. Voor veel mensen is die wachttijd niet vier of vijf jaar, maar is die wachtlijst uitzichtloos, want dit zijn gemiddelden. Voor veel mensen is dit een uitzichtloze wachtlijst, zonder zicht op beterschap. Het is een wachtlijst die langer wordt jaar na jaar. U zegt dat het een erfenis is van het verleden, maar het is jullie erfenis. Ik ben niet aan de macht in Wallonië of in een of andere Duitstalige regio, we zitten hier in het Vlaams Parlement, waar uw partij al jaren het woonbeleid in handen heeft, en we zien al jaren die wachtlijst groeien.

Mijn vraag is dus heel simpel: wat gaat u daaraan doen? Hoe gaat u zorgen voor een sociaal woonbeleid dat niet een of twee versnellingen hoger, maar vijf versnellingen hoger gaat? *(Applaus bij de PVDA)*

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Ik merk, collega Jans, dat u zich misschien niet al te goed meer voelt bij de meerderheid als ik u bezig hoor. U bent van harte welkom bij de oppositie in de commissie Wonen, waar u zich misschien beter thuis zult voelen. Om het in de lievelingswoorden van collega Veys te zeggen: alle gekheid op een stokje, betaalbaar wonen, minister, was en is nog steeds een groot probleem voor vele Vlaamse gezinnen en dat is een ware schande. Wij van het Vlaams Belang waarschuwen daar al langer voor.

Het is dan ook uw taak, minister, om die druk van de sociale woningmarkt te halen en daarvoor alle voorziene budgetten te gebruiken. Maar laat ons er toch ook zeker over waken dat door die renovatiedrang niet alle bijgebouwde sociale woningen gebruikt worden om huurders in te huisvesten bij ingrijpende renovaties, want dat gaat net een nefast effect geven op die ellenlange wachtlijst.

Vandaar, minister, dat ik nog een bijkomende vraag heb: bent u zich van dat gevaar bewust en hoe zult u dit voorkomen?

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Minister, met uw goedvinden zal ikzelf en niet collega Groothedde bij deze vraag tussenkomen, omdat zij hier momenteel niet meer is.

Laat mij beginnen met te zeggen dat wij met Groen vinden dat het nogal misplaatst is om hier te komen zeggen dat Vlaanderen het goed doet in verhouding met andere regio's en in verhouding met onze buurlanden. Als dat ergens aan te wijten is, is dat te danken aan het initiatief van veel Vlamingen zelf, maar zeker niet aan het beleid van deze Vlaamse Regering.

U bent daarvoor met uw partij al negen jaar bevoegd: een periode waarin die wachtlijst sterk is gegroeid, met 50 procent is verhoogd tot 180.000 wachtenden, en waarin de sociale woningen veel te traag in aantal toenemen. Als u hier dan vandaag zegt dat u in tegenstelling tot uw voorgangers de sector hebt hervormd, is dat wel een sterk verwijt naar de inertie van de vorige minister van Wonen, maar daarover zal zij u zelf wel van antwoord dienen.

We kunnen er niet onderuit dat die gemiddelde wachttijd vandaag nog altijd veel te lang is. Als ik hier vandaag uw uitleg hoor, dan hoor ik eigenlijk alles wat u daarover al in voorgaande debatten hebt gezegd, maar wat ik samen met andere

collega's vandaag van u wel eens wil weten – collega's van meerderheid en oppositie –, is welke concrete initiatieven u deze legislatuur nog gaat nemen om de huisvestingssector aan het bouwen te krijgen. U kunt zich niet blijven wegsteken achter een hervorming. (*Applaus van Ann De Martelaer*)

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: We moeten eens samen nadenken over die laatste zin: "Wat gaat u nog doen? U kunt zich niet blijven wegsteken achter een hervorming." Die hervorming had net als doelstelling om dat bouwritme omhoog te krijgen. Dus we gaan nu zien wat dat effectief op het terrein gedaan heeft. De eerste cijfers – heel voorzichtig – zijn positief. We zullen zien wat het geeft naar de toekomst toe. Maar heel die hervorming had net die intentie. Het is daarom ook dat het verantwoord was. Er zijn inderdaad veel redenen waarom er een vertraging geweest is, die hervorming was er een van. Maar net het verhogen van dat bouwritme was de doelstelling, waardoor het te verantwoorden was om die hervorming even door te maken, wat zeker ook geleid heeft tot een vertraging. Ik heb dat nooit ontkend, u weet dat goed genoeg.

Mijnheer Vandewalle, een hopeloze optimist lijkt mij vooral iemand te zijn die intern en in zichzelf een beetje verdeeld is. Ik wens u dus het allerbeste toe. Maar ik heb altijd zeer duidelijk gesteld dat we met het woonbeleid deze legislatuur twee overduidelijke lijnen volgen. Dat is enerzijds het wegwerken van die wachtlijsten en ervoor zorgen dat er meer sociale woningen bij komen. Maar daarnaast – en dat zal ik op geen enkele manier betreuren of wat dan ook – denk ik dat het absoluut nodig is om ervoor te zorgen dat de juiste mensen, die die er recht op hebben en die die er ook effectief nood aan hebben, in die sociale woningen terechtkomen. Die twee sporen hebben we de laatste jaren heel consequent gevolgd. Ik hoop dat dat naar de toekomst toe ook zal blijven gebeuren.

Mijnheer Bex, u zegt iets over andere regio's – ik weet niet of u ernaar verwees –, maar laat mij juist de vergelijking maken. Groen zit in Brussel mee aan de knoppen. Daar is er – als ik mij niet vergis en ik moet de cijfers nakijken – meer dan acht jaar wachttijd voor een sociale woning, acht à negen jaar. Wij doen het hier nog altijd met vier jaar wachttijd, wat ook veel is, ik ontken dat niet. (*Opmerkingen van Stijn Bex*)

Maar kom hier niet hoog van de toren blazen en zeggen dat het met jullie zoveel beter zou gaan. Trouwens, die wachtlijst is natuurlijk om één zeer duidelijke reden aangegroeid. Dat is omdat in 2013 die inkomensgrenzen zijn opgetrokken. Sindsdien zien we telkens meer en meer mensen op de wachtlijst komen. Ik trek dat niet in twijfel, de noodzaak om dat te doen, maar dat is natuurlijk wel de reden waarom die wachtlijst zo hard is aangegroeid.

Wat de vraag met betrekking tot die renovaties betreft, dat gevaar kennen we. Ik heb nog maar twee of drie weken geleden in Hasselt of daar in de buurt woonunits geopend die nu bij Wonen in Vlaanderen gehuurd kunnen worden door de sociale huisvestingsmaatschappijen, om ervoor te zorgen dat men op andere plaatsen geen sociale woningen leeg moet houden, want dat is inderdaad een onderbenutting van uw patrimonium. Dat is het domste wat je kunt doen, en daarom hebben we die woonunits. Een deel daarvan wordt gebruikt voor het nooddorp in Gent voor Oekraïense vluchtelingen, wat trouwens ook bedoeld is om mensen van de woningmarkt te houden en de druk op de woningmarkt te verlichten, maar ook voor sociale huurders die tijdelijk een ander onderkomen moeten krijgen. Dus we zijn ons daarvan bewust en we hebben daar ook maatregelen voor genomen.

Een laatste punt, mevrouw Jans, is dat u voor mijn part gerust in onze meerderheid mag blijven, hoor. Ik weet niet wie dat in twijfel trok, maar geen zorgen daarover.

Maar we moeten wel eens goed nadenken wat de reden is. U noemt het een wooncrisis, ik denk dat dat wat overtrokken is, maar goed, dat is maar semantiek. Wat zijn natuurlijk de redenen daarvan? Je krijgt pas een probleem op je markt als je aanbod kleiner is dan je vraag.

Er zijn de laatste tientallen jaren, en zeker de komende jaren volgens demografische vooruitzichten, twee redenen die die vraag aantrekken. Dat is eerst en vooral de gezinsverdunding. Ik denk dat we daar weinig aan kunnen doen. Je zult nooit mensen kunnen verplichten om met meer dan één iemand samen te wonen, of wat dan ook. Maar we zien dat dat zeer sterk doortrekt, en dat is waarschijnlijk de belangrijkste of toch een van de twee belangrijkste redenen waarom de vraag zo aantrekt.

Maar daarnaast is er natuurlijk ook migratie, en dat kun je ook niet ontkennen. Ook daar zou er moeten worden gekeken hoe we dat oplossen. In Nederland bijvoorbeeld – als je over een land spreekt dat effectief met een wooncrisis te maken heeft – staat dat veel meer in het debat als argument om het over de wooncrisis te hebben. Ook bij uw geestgenoten trouwens, dus ik stel voor dat we daar zeker iets aan doen.

Want als je gaat kijken – dat is het punt dat ik wilde maken – naar de aangroei van woningen tegenover het aantal gezinnen in de laatste twintig en dertig jaar, dan is het aantal woningen groter. Er zijn meer woningen bij gekomen dan dat er gezinnen zijn bij gekomen. Dan moeten we gaan kijken waar die voor hebben gediend, en dat is voor mij in alle eerlijkheid nog altijd een heel groot vraagteken. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (cd&v): Dank u wel, minister, voor uw antwoorden. Het geeft zeker stof voor debat, ook buiten deze plenaire vergadering, in de Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed.

U zegt dat ik het een wooncrisis noem. Het is echt wel een wooncrisis. Het eigenaarschap staat onder druk, het daalt jaar na jaar. Maar we zijn ervan overtuigd dat er mogelijkheden zijn om net wel sneller en meer te bouwen, en renovatiekansen te geven.

U hebt daarrond net een heel goed proefproject, niet toevallig Limburgs, genoemd, dus waar een wil is, is een weg. U vindt in ons een gedreven partner om mee te werken aan alle maatregelen die eraan bijdragen om sneller en meer te bouwen, en als het aan mij ligt dan doe ik dat nog even vanuit de meerderheid.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Er wordt mij gevraagd om hier voorzichtig constructief te zijn. Ik zal mijn best doen. Maar, minister, dit is inderdaad een wooncrisis, en die is begonnen op het onderste segment van de private huurmarkt, omdat er zoveel sociale woningen te weinig zijn. Dat is het probleem. We bouwen meer per jaar bij dan dat er gezinnen bij komen. Dat is inderdaad geen oplossing.

Ik zal u een tip geven. Weet u welke soort woningen er het best sneller en meer bij komen in Vlaanderen? Sociale huurwoningen, daarom staan we hier, en sta ik hier elke week om u de vraag te stellen.

Nu, u hebt niet geantwoord over wanneer uw hervorming zal zorgen dat dat opnieuw vooruitgaat. U hebt daar niet op geantwoord, want u weet dat niet. Het zal niet deze legislatuur zijn, dat kan ik u al zeggen.

Maar een hervorming die ervoor zorgt dat zoveel geld blijft liggen op het moment dat het absoluut nodig is, kan toch geen goede hervorming zijn? Dan moet u het misschien aan consultants vragen. Maar zelfs dan is dit denk ik gewoonweg geen goede hervorming.

U had moeten kiezen voor een noodprogramma, zoals de Vooruitfractie heeft voorgesteld. U doet nu heel hard uw best om gronden te vinden voor die gemengde projecten, maar dat hebt u nooit voor die sociale huurwoningen gedaan. Dat nemen we u met de Vooruitfractie kwalijk. U legt niet de prioriteit bij betaalbaar wonen voor iedereen, en daar moeten we dringend iets aan veranderen. Er zijn geen Franstaligen om de schuld te geven. Het is in het buitenland iets sterker. Er wordt geprobeerd om links in de steden – zeer creatief gevonden – de schuld te geven. Maar u en enkel u bent verantwoordelijk om dit hier opnieuw recht te kunnen trekken, dus doe alstublieft uw job beter. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Smeyers heeft het woord.

Sarah Smeyers (N-VA): Voorzichtig constructief kunnen we concluderen dat we het er allemaal over eens zijn dat we het aanbod aan sociale woningen moeten opkrikken. Dat is al goed, ik hoor instemmend gemor. *(Opmerkingen)*

Ja, het was zo. Het was instemmend gemor.

Mijnheer Bex, het is toch ook niet verkeerd dat burgers, private burgers, daarbij helpen? *(Opmerkingen van Stijn Bex)*

Neen, neen, maar u liet uitschijnen dat dat een falen van de minister is. Maar SVK-woningen (sociaal verhuurkantoor), iets heel positiefs, worden ook gesubsidieerd door Vlaanderen. Het systeem waar ik enorm in geloof en dat op gang moet komen, namelijk geconventioneerd huren, bestaat uit het aanmoedigen van private investeerders via premies om ook sociaal te verhuren.

Dat zijn allemaal middelen waar Vlaanderen op inzet, waar minister Diependaele op inzet. We moeten dus ook nog meer burgers laten inzien dat sociale huurders mensen zijn die recht hebben op die sociale woning. Dat is dat parallelle circuit waar we dus geen baat hebben bij het linksrechtsspelletje dat we hier in het parlement aan het spelen zijn. We moeten er samen voor zorgen dat heel Vlaanderen beseft dat de sociale huurder, de huurder is die recht heeft op een sociale woning, die een sociale woning nodig heeft, die geen eigendommen in het buitenland heeft, die geen spaarrekeningen heeft – en dat dat ook effectief gecontroleerd wordt – en die ook een binding heeft met Vlaanderen. Dat zijn allemaal zaken waar de minister op inzet.

Voorzitter, mevrouw Jans is ook over haar tijd gegaan dus ik permitteer me hetzelfde. Dat zijn allemaal puntjes die ervoor zorgen dat dat draagvlak er is om het aanbod te vergroten. Dank u wel. *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: De heer Vandewalle heeft het woord.

Onno Vandewalle (PVDA): Eerst en vooral bedankt voor de bezorgdheid om mijn mentale toestand, minister. Alles is oké, geen paniek, ik ben helemaal in het reine met mezelf.

Het probleem is natuurlijk dat wij een fundamenteel andere visie hebben op woonbeleid, ik denk dat u er eerder blij mee bent. Het probleem is dat u publieke investeringen niet waardeert voor waarvoor ze zouden kunnen dienen. U ziet sociaal wonen, publiek wonen, enkel als een oplossing voor mensen aan de onderkant van de huurmarkt, de mensen die anders totaal uit de huurmarkt en de woonmarkt zouden vallen. We moeten net ingrijpen op die woonmarkt met

publieke investeringen en woningen. Er moet volkshuisvesting zijn, niet alleen voor de allerarmste mensen die dat het meest nodig hebben, maar ook voor tweeverdieners. Er moeten koopwoningen en huurwoningen zijn, die ook door de brede werkende klasse gebruikt zouden kunnen worden, die investeringen in dat woonbeleid kunnen krijgen en die uit de neerwaartse spiraal kunnen raken. En dat is net het probleem: u zult nooit uit de neerwaartse spiraal geraken, als we niet op een fundamenteel andere manier over ons woonbeleid gaan nadenken. Daarbij gaan we uit dat kader treden dat stelt dat sociale woningen enkel voor de allerarmsten zouden zijn. We kiezen daarbij voor publieke woningen, voor de brede werkende klasse in dit land. (*Applaus bij de PVDA*)

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Ilse Malfroot aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het nieuwe begeleidingstraject dat asielzoekers aan het werk moet helpen

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, in 2016 sloot minister Muyters met toenmalig staatssecretaris voor Asiel en Migratie Theo Francken een samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en Fedasil. De bedoeling was om asielzoekers naar werk toe te leiden. In 2021 rolde uw collega, mevrouw Crevits, samen met uw voorzitter Mahdi een gelijkaardig actieplan uit: 'Asielzoeker zoekt match'. Vorige week hoorde ik van uw collega de Moor dat ook zij een paar versnellingen hoger zal schakelen om asielzoekers hier aan het werk te krijgen, en dat ze daarvoor samen met u een plan uitwerkt om een begeleidingstraject op maat voor asielzoekers op te maken. Dat is dus een zoveelste plan. Moeten we daaruit opmaken dat de vorige plannen niet goed waren?

Minister, ik ben er wel een beetje over bezorgd. Want bij vorige debatten bleek dat VDAB geen extra middelen krijgt, ondanks het feit dat ze meer en meer mensen naar werk moeten toeleiden. We zien het aantal doelgroepen verhogen, ik denk aan de sociale huurders, de gewone werklozen, de leefloners, maar ook de asielzoekers die erbij komen.

Een andere bezorgdheid die ik daarover heb, is dat u met een dergelijk plan het uitwijzingsbeleid van asielzoekers een stok in de wielen steekt. Door hen hier een netwerk te laten uitbouwen, bijkomende ervaring te laten opdoen en de taal te laten leren, wordt een eventuele terugkeer in mijn ogen moeilijker gemaakt.

Ik zou graag van u horen hoe u erover denkt en wat u met uw plan op maat eigenlijk van plan bent. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega. Ik denk dat ik het met u eens ben. Ik voel uw bezorgdheid ook om zoveel mogelijk talent in te zetten op de arbeidsmarkt. Die arbeidsmarkt kreunt als nooit tevoren, en u weet dat we zoveel mogelijk mensen aan de slag moeten hebben om de welvaart hier in stand te houden en de pensioenen in de toekomst te kunnen betalen.

Als je gaat kijken naar de groep niet-beroepsactieven – we komen er dadelijk nog op terug en hebben het er al vaak over gehad in de commissie – dan zijn die 800.000 mensen in Vlaanderen een heel groot onbenut potentieel. De mensen die hier asiel aanvragen, kunnen zich voor de tijd dat ze hier wachten, wat vroeger maanden of zelfs jaren was, zich het best nuttig bezig houden en zich inzetten voor onze samenleving. In 2022 waren er meer dan dertigduizend

asielaanvragen. Dat is een enorm potentieel. We vinden daarvan dat zij inderdaad onder bepaalde voorwaarden een bijdrage moeten leveren via werk.

We zien grote verschillen tussen de asielcentra, wat ons ertoe heeft genoopt om met VDAB en Fedasil een leidraad te maken waarin we onder andere heel duidelijk zeggen dat er een wachttijd is voor je kunt gaan werken. Als je werkt moet je een deel ervan afgeven in functie van de opvang. Maar ook centrumspecifieke informatie zit erin, bijvoorbeeld welke werkgevers een partnerschap hebben met Fedasil. Als Vlaams minister van Werk vind ik al die zaken natuurlijk belangrijk. De economie heeft heel veel handen nodig, ik kan nergens komen of ik kom mensen tegen die me vragen om hen handen te geven. Ik vind het ook belangrijk dat dat niet gebeurt binnen een systeem waarbij dit als het ware een aanzuig-effect zou kunnen hebben. Want asiel is geen migratiekanaal richting arbeid. Het kan niet leiden tot een regularisatie, laten we daar heel duidelijk over zijn. Maar voor de tijd dat ze hier zijn, kunnen ze zich na de wachttijd nuttig maken voor de Vlaamse samenleving, die alle talenten kan gebruiken.

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, u wijst er ook op dat het hebben van werk eigenlijk geen positief effect zou mogen hebben op die erkenning. Dat is wat u zegt met betrekking tot het statuut van asielzoeker, dat zij geen arbeidsmigrant mogen worden. Dat is wat ik eruit begrepen heb.

Ik ben het uiteraard met u eens, maar ik vind ook dat als die mensen hier aan het werk zijn, we de werkgevers toch ook valse hoop geven. Want ze zijn aan het werk, maar we moeten er natuurlijk wel de cijfers bijnemen, en de cijfers zijn dat in 2020 maar een derde van de personen die hier toen als asielzoeker verbleven, effectief recht had op bescherming. Met andere woorden: twee derde van de asielzoekers in 2020 was hier onterecht. Zij moesten dus worden uitgewezen. En dan vind ik het een moeilijk evenwicht. We houden ze hier, ze zijn aan het werk, maar begin ze maar eens terug te sturen. Ze zijn hier aan het werk, ze kennen de taal, ze dragen bij. Het is uiteraard evident dat ze bijdragen, want ze wonen hier gratis. We kunnen moeilijk verwachten dat als ze inkomsten verwerven, ze niks zouden moeten afdragen. Maar vooral ten aanzien van de werkgevers, die die mensen hier dan hebben tewerkgesteld en die ze zouden moeten laten terugkeren, denk ik dat die terugkeer bemoeilijkt wordt.

Concreet zou dus eigenlijk twee derde moeten zijn uitgewezen in 2020. In 2022 had slechts 43 procent bescherming gekregen. U zei dat u de asieltoestroom niet wilt bewerkstelligen, maar hoe gaat u hem tegenhouden, als u hen hier effectief aan het werk zet en ze niet uitwijst?

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Collega's, ik denk dat mensen die op de vlucht zijn voor oorlog of die hier een betere toekomst hopen op te bouwen, inderdaad procedures moeten doorlopen en dat die procedures kort moeten zijn en eerlijk moeten verlopen. Als die mensen ondertussen kunnen bijdragen, zou dat zeker ook een welkome zaak zijn, omdat onze arbeidsmarkt het nodig heeft, maar niet alleen maar omdat het nuttig is of omdat die mensen zich nuttig moeten maken, zoals u gezegd hebt, minister, maar vooral ook omdat dat een zingeving is. Bijdragen en werken, dat is een vorm van zingeving. Het is een doel. Het helpt die mensen ook om ondertussen eventueel een spaarpotje aan te leggen of te voorzien in hun eigen levensomstandigheden, wat belangrijk is.

Als we op die manier naar de situatie kijken en we kijken naar andere vormen op de arbeidsmarkt, is het zo dat het concept van begeleiding en mentorship, zoals 'DUO for a JOB' en dat soort zaken, helpt om mensen met een bepaalde afstand

tot de arbeidsmarkt gemakkelijker te begeleiden. Ik denk dat dat hier, in deze fase, ook wel zeer handig zou zijn. Minister, op welke manier wordt het mentorship gebruikt als tool, als instrument, om die groep mensen te begeleiden? Want ik denk dat dat, als ze dan effectief een positieve procedure zouden doorlopen, ook helpt om bepaalde stappen te zetten en gemakkelijker hun weg te vinden in onze samenleving. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, 58 procent van de asielzoekers wordt niet erkend. Die mensen moeten dus het land verlaten. Als we al die inspanningen doen om hen Nederlands te leren, hen naar werk te begeleiden en opleiding te geven, geven we die mensen inderdaad wel valse hoop. Dat zijn ook zaken die die mensen gebruiken in aanvragen tot regularisatie, en dat kan inderdaad niet de bedoeling zijn. De eerste prioriteit hier aan de overkant voor staatssecretaris de Moor moet zijn: korte procedures, zodat die mensen onmiddellijk duidelijkheid hebben. En dan moet VDAB prioritair inzetten op bijvoorbeeld de Oekraïners die hier zijn, op de erkende vluchtelingen die hier zijn, om daar hun middelen en tijd in te steken, om daar prioriteit aan te geven.

En dat mis ik echt wel. We zien nu dat er ook budget gaat naar en heel wat inspanningen geleverd worden voor mensen die nu nog in procedure zijn en over wie er geen duidelijkheid is. Ik zeg u: steek alstublieft de middelen en het personeel van VDAB voornamelijk in de begeleiding van mensen die hier langdurig zullen verblijven, en niet van mensen die de dag erop eventueel naar hun herkomstland moeten terugkeren.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister, asiel is er inderdaad voor hen die asiel nodig hebben. Wie op de vlucht is voor oorlog, heeft recht op bescherming. En die procedures moeten inderdaad zo kort mogelijk zijn, zodanig dat er snel duidelijkheid is. Maar, collega's, laat ons wel geen oogkleppen op hebben. We moeten ook kijken hoe we de mensen die in de procedure zitten, een zinvolle dagbesteding kunnen bieden. Het zou zeer dom zijn om daar de oogkleppen voor op te houden.

Laat ons inderdaad kijken hoe we mensen die in die procedure zitten kunnen begeleiden naar werk, zodanig dat ze zinvol bezig zijn. Dat helpt hen, en dat helpt onze samenleving vooruit.

Minister, op een schriftelijke vraag omtrent job- en taalcoaching voor mensen in een asielprocedure kon uw administratie geen antwoord geven omdat men daar geen cijfers over bijhoudt. Ik denk dat dat toch een lacune is die we moeten verhelpen zodanig dat we kunnen zien hoeveel mensen we nu begeleiden, welk effect dat heeft op hun activiteitsgraad, en of dat ook – zoals collega De Vreese aanhaalt – een mogelijke negatieve impact heeft op de asiel- en migratieprocedure. Ik zou u dus aanraden om die cijfers structureel bij te houden, zodanig dat we kunnen meten wat de impact is. Gaat u die cijfers in de toekomst wel registreren?

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Collega Malfroot, ik ben eigenlijk een beetje in de war. Een Vlaming kan Facebook niet openen zonder bestoekt te worden door met belastinggeld gefinancierde advertenties van het Vlaams Belang die zeggen dat de asielzoekers allemaal veel te veel geld kosten, en dat mensen van allochtone origine niet willen werken. In navolging van de vorige legislatuur, doet deze regering inspanningen om mensen die hier hun asiel aanvragen een bijdrage te

laten leveren aan de samenleving. Deze regering doet inspanningen om hen te laten werken, zodat ze zelf kunnen tussenkomen in de kosten van hun verblijf, zodat ze zelf een bijdrage aan onze economie en aan onze overheidsfinanciën kunnen leveren. Op het moment dat deze regering die inspanningen doet, komt u hier dat verhaal helemaal in vraag stellen. Eigenlijk stelt u dus datgene in vraag waar u zelf tegen protesteert via uw duurbetaalde Facebookadvertenties. Ik vind dat bijzonder verwarrend.

Minister, ik hoop dat u die inspanningen verderzet. Uiteraard moeten de procedures zo kort mogelijk zijn. Staatssecretaris de Moor is daar volop mee bezig. Ze probeert die procedures zo kort mogelijk te maken, en dat doet ze ook in overleg met haar Europese collega's. Ik denk dat het heel belangrijk is, minister, dat u vanuit VDAB een gericht aanbod voorziet, en dat u daarbij ook samenwerkt met lokale besturen, die natuurlijk heel goed kunnen inspelen op de noden die zich op het terrein voordoen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's.

Collega Malfroot, het is inderdaad cruciaal dat werkgevers goed geïnformeerd zijn dat het gaat om asielzoekers die in de periode van de wachttijd, in afwachting van de beslissing, daar kunnen worden ingezet. Het gaat om een kortlopend contract. Het moet heel snel gaan. Dat is ook de focus, en de werkgevers moeten dat weten. Het kan niet gaan om langdurige begeleidingstrajecten, of dure trajecten. Voor de tijd dat die mensen hier zijn, moeten ze de kans krijgen om zich hier nuttig in te zetten voor de samenleving. Dat is een stukje zelfontplooiing. Zo kunnen ze inderdaad ook eigen middelen genereren.

Collega Verbeurgt, wat die cijfers betreft, die zijn er bij Fedasil wel. Data zijn voor mij van groot belang. Dat is voor elk beleidsdomein zo. Het kan hier ook wel nuttig zijn om te kijken wat ons dat leert.

Collega De Vreese, uiteraard moet het een korte procedure zijn. Hoe korter, hoe beter. Het moet voor de mensen die hier asiel aanvragen snel duidelijk zijn waar ze aan toe zijn, maar ik denk dat we het erover eens zijn dat de tijd die hier wordt doorgebracht niet zoals in het verleden mag gebeuren, toen dat tot meer dan een jaar kon duren, en we de mensen als het ware met hun vingers lieten draaien en aan hun lot overlieten. Als ze hier zijn in afwachting van een antwoord op hun procedure, zou ik zeggen om die mensen in te zetten. Geef ze kansen op werk, dat is goed voor hen, en dat is goed voor de Vlaamse arbeidsmarkt.

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Minister, de cijfers – 57 procent in 2022 om precies te zijn – tonen aan dat de meeste asielzoekers die hier zijn, zelfs geen recht hebben op opvang.

Mijnheer Bothuyne, om op uw oproep te antwoorden: u had het over de bijdrage die ze moeten betalen aan Fedasil. Weet u hoeveel procent van hen effectief die bijdrage betaalt? Dat is 3 procent, mijnheer Bothuyne, daar gaat het over. Al de rest maakt gewoon misbruik van de situatie. In 2022 werd 57 procent uitgewezen. Weet u hoeveel er effectief zijn teruggekeerd? 20 procent is effectief teruggekeerd. 20 procent van de afgewezen asielzoekers. Uw migratiebeleid en terugkeerbeleid gaan compleet de mist in.

Mijn vrees is dat hier valse hoop wordt gegeven, zowel aan de asielzoekers als aan de werkgevers. U laat ze een netwerk uitbouwen, u leert ze de taal, u laat ze een band met ons land opbouwen, u laat ze centen verdienen, waardoor de

terugkeer op het einde van de procedure alleen maar moeilijker wordt. Ik kan dus alleen maar aandringen op een snellere terugkeer. Minder migratie, minder misbruik, en vooral een strenger terugkeerbeleid. *(Applaus bij het Vlaams Belang)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over het activeren van de Vlaamse inactieven

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Dag iedereen. Ja, ik heb hier een heel mooie badge mee. *(Axel Ronse toont een badge.)*

Men heeft mij een fles champagne beloofd voor iedere keer dat ik die badge toon. Ik zal hem permanent tonen, hoewel ik geen alcohol drink. Maar ik zal die fles dan aan mijn fractieleider uitkeren, die dat wel kan gebruiken.

In ieder geval, wij zitten in West-Vlaanderen. Vandaag hebben we het bezoek gekregen van tal van ondernemers, hier in Brussel. Alle partijen waren aanwezig. Ik denk enkel Groen en de PVDA niet te hebben gezien. Die ondernemers waren daar onder leiding van Voka en UNIZO en ze hadden zeer grote bezorgdheden. Zij vinden geen mensen meer, geen volk meer. Iemand die in het sanitair zit moet aan klanten die een airco willen, zeggen dat hij geen installateurs heeft. Die klanten komen op een wachtlijst. Aan iemand wiens auto in panne staat, moet de garagist zeggen dat die klant pas in augustus zal kunnen komen omdat hij te weinig mensen heeft. In het voedingsbedrijf dat verpakkers zoekt of magazijniers is het allemaal dikke miserie en doffe ellende. Er zijn geen mensen meer. En als we dan een zeer recent uitgekomen studie bekijken, zien we dat er in dit land alleen al – hou u vast! – 1,3 miljoen mensen zijn tussen de 25 en 64 jaar die niet aan het werk zijn. 1,3 miljoen mensen! En toch vinden onze werkgevers geen volk meer.

We staan in dit Vlaams Parlement al meer dan vier jaar lang te zeggen wat er moet gebeuren om mensen te vinden en toch gebeurt er niets, nougatbollen. Ik ben het beu om aan die mensen te zeggen dat er niets gebeurt. Dus, minister, bij dezen, vanuit West-Vlaanderen en namens alle West-Vlamingen: alstublieft, wat zal er nog gebeuren vanuit dat asymmetrisch beleid om ervoor te zorgen dat er volk is om te werken? *(Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord, voor de West-Vlamingen.

Minister Jo Brouns: Voor de West-Vlamingen en voor heel Vlaanderen.

Dank u wel, collega. U vertolkt inderdaad het sentiment dat ook ik telkens weer ervaar wanneer ik op bezoek ga in eender welke organisatie of bedrijf. Dan is het: 'Geef ons volk!' Ik heb het daarnet verteld, en ik herhaal het nu. We zitten inderdaad op een moment dat elk talent nodig is. We moeten ook naar mensen leren kijken vanuit talenten, vanuit mogelijkheden en niet vanuit beperkingen. Ik kom daar zo dadelijk op terug.

Op de Vlaamse arbeidsmarkt zijn er nog nooit zoveel mensen aan de slag geweest als nu en zijn er nog nooit zo weinig werkzoekenden geweest als nu, maar tegelijkertijd zijn er in Vlaanderen 800.000 mensen niet beroepsactief. Er zijn een aantal mensen anders-actief. Dat is natuurlijk ook belangrijk. Als je die mensen weghaalt, uit de informele zorg bijvoorbeeld, moet je daar professionals in de plaats zetten. Die niet-beroepsactieve mensen staan vaak niet op de radar

van VDAB, laat staan dat ze zich zouden inschrijven. Daarom heb ik vanaf dag 1 gezegd dat VDAB moet uitbreken en naar die mensen toe gaan, outreachend werken, zoals men dat zo mooi noemt. VDAB moet de boer op. Vanuit die invalshoek moet je acties plannen en beleid maken.

Een van de mooie voorbeelden is dat we veel meer kiezen voor de verplichte inschrijving. Het is een verhaal van rechten en plichten. Mensen die een sociale woning betrekken, mensen die hier inburgeren, de Oekraïense vluchtelingen, de leefloners ... Maar het is veel meer dan dat. We moeten ook bruggen durven te bouwen met al die niet-beroepsactieve Vlamingen die vandaag niet actief zijn op de Vlaamse arbeidsmarkt. We moeten hen triggeren en op zoek gaan naar de intrinsieke motivatie. Ik bouw daar een heel sterke as met de lokale besturen, omdat zij in staat zijn om dat ecosysteem te bouwen, met alle partners die vandaag een rol van betekenis kunnen spelen om mensen die niet beroepsactief zijn, toe te leiden naar werk.

Ik was gisteren nog in een ziekenhuis in Limburg. Er was daar een heel mooi voorbeeld van hoe we aan de slag kunnen gaan met mensen die langdurig ziek zijn. Letterlijk de ziekenhuiskamer instappen, de mensen uiteraard op een zeer respectvolle manier benaderen, met respect voor hun herstel, op hun eigen ritme uiteraard, maar hen wel benaderen vanuit kansen, perspectief en hoop richting werk. Er zijn vandaag 250.000 langdurig zieken.

Collega, tot slot, een heel belangrijke hefboom – en u hebt er ook al naar verwezen – is inderdaad het feit dat het verschil tussen werken en niet-werken groter moet zijn. We hebben daarvoor een federale fiscale hervorming op tafel liggen die dat verschil groter gaat maken. Op Vlaams niveau hebben we al een aantal instrumenten gemaakt, onder andere de jobbonus. We hebben nog een rist van instrumenten om de mensen die vandaag niet beroepsactief zijn, te activeren. Ik noem het individuele maatwerk, ik noem de RSZ-korting (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid), ik noem de knelpuntpremie. Wij zijn actief. Ik denk dat deze regering in deze legislatuur all-in gaat wat betreft het activeren van de niet-beroepsactieve Vlaming.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, dat zijn mooie woorden. U zegt dat u in een ziekenhuis in Limburg bent geweest, en ik ben blij dat u het ziekenhuis aanhaalt. Er zijn grote problemen in ziekenhuizen en woonzorgcentra. Vind maar een verpleegkundige of noem maar op. Nochtans kun je met de juiste initiatieven mensen opleiden. Als ik dan spreek met die West-Vlaamse ondernemers en vraag of ze, met het oog op al die vacatures, potentieel zien in Wallonië, dan reageren zij door te zeggen dat ik erover moet zwijgen. Ze krijgen die mensen niet naar hier.

Dan zie ik de vraag van Tom Ongena die, net zoals ik in de commissie, vroeg wat er gebeurt als VDAB vacatures doorstuurt naar Le Forem, de Waalse VDAB. Die laatste antwoordt dan dat ze die door een holistische aanpak niet apart kunnen tonen. Collega Ongena schoot raak en had 'touch', en weet je hoeveel? 51 Waalse werkzoekenden kregen een sollicitatieopdracht voor onze, houd u vast, 177.000 vacatures. Minister, waar zijn wij hier in godsnaam mee bezig? Dat is mijn vraag.

De voorzitter: De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Dank u wel, collega Ronse. Af en toe schiet ik inderdaad raak, en ik denk dat het belangrijk is dat je dat doet. Minister, ik denk dat we er vooral voor moeten zorgen dat ook VDAB raak schiet, als het gaat over het bereiken van die vele inactieven. Zoals u terecht zegt, kan VDAB dat niet alleen, en niet vanuit hun lokale en regionale kantoren. Zij gaan die mensen

nooit kunnen bereiken. Daarvoor moeten we echt wel volop kiezen voor een samenwerking met lokale besturen en met de medewerkers van het OCMW van de gemeente die die contacten hebben, en ook met verenigingen. Het zijn zij die de mensen kunnen bereiken.

Daarom haal ik twee zaken aan, minister. Ik denk dat in de samenwerkingsakkoorden die vandaag gemaakt worden tussen VDAB en de lokale besturen, de activering van inactieven veel prominenter naar voren zou moeten komen. Ik heb zo'n nieuwe overeenkomst gezien en dat waren vijf regeltjes waar eigenlijk gewoon principes in stonden. Ik denk dat daar al werk aan de winkel is. Maak dat concreter. Ik denk dat dat belangrijk is. Wat er in andere zaken ook vaak gebeurt, is het delen van good practices, zorgen dat maatregelen die bijvoorbeeld gemeenten nemen om mensen die vandaag inactief zijn te bereiken, goed gedeeld worden en dat men leert van elkaars ervaringen. Dat zijn twee suggesties die ik zou willen meegeven om ervoor te zorgen dat ook VDAB raak schiet.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik denk dat het inderdaad in ieders belang is om ernaar te streven dat wie kan werken, ook echt aan de slag kan en dat wie wil werken, de kans krijgt op een job. Minister, ik denk dat daar twee belangrijke elementen voor zijn, die al zijn aangehaald door de collega's.

We hebben in de commissie de discussie al verschillende keren gevoerd. De verplichte inschrijving is natuurlijk maar één stap en er moet mij toch van het hart dat we telkens opnieuw vaststellen dat VDAB, in het bereiken van de niet-klassieke doelgroepen – zo zal ik ze maar even noemen – moeite heeft om voor die groepen een passende werking op te zetten. Ik denk echt dat we nog een tand moeten bijsteken om VDAB met de doelgroepen, die een grotere afstand kennen, aan de slag te laten gaan.

Dan is er een tweede element. Ik was maandag bij Buurtwerk 't Lampeke, een fantastisch initiatief in Leuven. Zij leveren fantastisch werk, met onder andere maatwerkers. Zij geven aan dat het belang van omkadering essentieel is om mensen die we naar arbeid hebben toegeleid, ook aan de slag te houden. Zij maken zich grote zorgen over de hervorming van het individueel maatwerk en de inkanteling van de lokale diensteneconomie. Mijn vraag aan u is of u aan de mensen van 't Lampeke de garantie kunt bieden dat zij hun werking kunnen verderzetten, omkaderd zoals die vandaag bestaat. Omdat we op die manier, via aanklampend werk, mensen echt wel op de arbeidsmarkt houden.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Deze week luidde nog een kop in de kranten: 'Alle werklozen aan het werk krijgen is onvoldoende'. Ik denk dat dat inderdaad de uitdaging perfect samenvat. De Vlaamse arbeidsmarkt staat in brand. Er zijn voor het eerst meer mensen die met pensioen gaan dan dat er jonge mensen zijn die erbij komen. Een structurele krapte op de arbeidsmarkt doet zich voor. De werkloosheid daalt. We hebben dus die groep mensen nodig die nu nog niet actief zijn op onze arbeidsmarkt. Die hebben we hard nodig.

Het is natuurlijk en-en-en-en. Het is én langdurig zieken activeren, én leefloners vinden, én mensen activeren die op dit moment nog niet actief zijn in gelijk welk stelsel en geen uitkering krijgen én uiteraard mensen uit Wallonië en Brussel naar Vlaanderen halen. Minister, het is inderdaad cruciaal dat we daar partnerschappen voor sluiten. Ook ik zou willen pleiten voor sterke partnerschappen met onze lokale besturen. U organiseert binnenkort de werkgelegenheidsconferentie. Misschien is het goed dat we er daar op dat moment voor zorgen dat elk lokaal

bestuur aanwezig is en dat we ervoor zorgen dat elk lokaal bestuur ook effectief mee de hand aan de ploeg slaat.

De voorzitter: De heer Annouri heeft het woord.

Imade Annouri (Groen): Collega Ronse, collega De Vreese, ik heb mijn badge gezocht, maar ik heb die niet gevonden. Daar staat op: 'Ik ben niet van West-Vlaanderen en dat is ook oké.' Ja, dat is een gedurfde uitspraak met mijn covoorzitter, die er nu gelukkig niet is.

Maar ik wil inhoudelijk toch twee dingen toevoegen. Collega Ronse, u hebt het onder andere aangehaald: de zorg. Ik vind dat belangrijk. Maar ik heb ook één zijopmerking: dat is toevallig ook een sector waar het aantal burn-outs en het aantal mensen die onder enorm veel druk staan, fysiek en mentaal, heel hoog zijn. Een van de voorwaarden waar we aan moeten voldoen, is ervoor zorgen dat die jobs aantrekkelijker worden voor die mensen, mentaal, qua burn-outs en qua verloning, zodat meer mensen die stap durven te zetten. We hebben dat overal in Vlaanderen nodig.

Maar twee, minister, uit cijfers die ik opgevraagd heb, blijkt dat bij de langdurig werkzoekenden 42 procent van de mensen na een jaar nog altijd niet doorgestroomd is naar een job. Dat eerste jaar is cruciaal. Daar moet het meeste op ingezet worden, omdat het anders te lang duurt en te moeilijk wordt. Hoe gaat u ervoor zorgen dat u dat percentage opkrikt, dat er meer mensen in dat eerste jaar de juiste begeleiding krijgen om die stap te zetten, omdat het anders te moeilijk zal zijn en te lang zal duren? (*Applaus van Stijn Bex*)

De voorzitter: Mevrouw Malfroot heeft het woord.

Ilse Malfroot (Vlaams Belang): Collega Ronse, u hebt terecht al een aantal problemen aangekaart. Werken loont inderdaad niet. Dat hebben we in de commissie al meermaals gezegd. Ik vrees dat we dat nog lang zullen blijven zeggen. Om die reden zou het, om meer mensen te kunnen activeren, misschien een optie zijn om bijvoorbeeld ook voor nieuwkomers die al jaren in ons land verblijven en nog steeds de taal niet spreken of nog te weinig moeite gedaan hebben om zich te integreren, een aantal vereisten te koppelen aan het krijgen van een uitkering, bijvoorbeeld hun taalkennis of een minimumverblijf in ons land, want dat is een probleem. Maar een ander probleem dat we hier kennen in Vlaanderen, is het vehikel België, want de meeste werklozen bevinden zich nog altijd in Brussel en ook nog altijd in Wallonië. Maar wie betaalt de rekening? Het is nog altijd de brave Vlaming die de rekening betaalt. Minister, Vlaamse onafhankelijkheid zou 4300 euro per werkende Vlaming opleveren, alstublieft. Welke stappen gaat u ondernemen om mee de Vlaamse onafhankelijkheid te bewerkstelligen? (*Gelach*)

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Wat ik ga doen voor de Vlaamse onafhankelijkheid? Ik deel de frustratie van collega Ronse en collega Ongena als het gaat over het activeren van Waalse werkzoekenden. Maar ja, ik ben een Vlaams minister en ik kan die Waalse werkzoekenden dus niet sanctioneren. Dat is klaar, duidelijk.

Collega Ongena, ik vind dat VDAB meer de boer op moet gaan, en ze doen dat nu ook. Ik was recent op bezoek in het mooie Kortrijk, en daar was een heel mooi voorbeeld van hoe de stad daar zeer breed inzet op het activeren van niet-beroepsactieve mensen. Dat is een voorbeeld dat we ook meenemen naar de werkgelegenheidsconferentie, om, zoals u ook terecht zegt, de kennis, de ervaringen en de goede praktijken met elkaar te delen. Het is wel degelijk zo dat aan de overeenkomst die vandaag gesloten wordt tussen VDAB en al die Vlaamse

steden en gemeenten, een addendum aangehecht is, specifiek om meer aandacht te vragen ook voor het activeren van de niet-beroepsactieve Vlamingen.

Collega Verbeurgt, inderdaad, dat weten we ook, er wordt heel vaak kritisch gezegd dat inschrijven bij VDAB één zaak is – dat is belangrijk, ze moeten ook mensen op de radar hebben om het traject richting werk te kunnen aangaan – maar dat is een eerste stap en dat is uiteraard niet voldoende. Partnerschap met de lokale besturen is daarbij voor ons heel belangrijk.

Dan was er specifiek uw vraag over de mooie vzw in Leuven, 't Lampeke. Zij hebben de tijd tot einde juni om de keuze te maken tussen het individueel of het collectief maatwerk.

Collega Bothuyne, u breekt terecht opnieuw een lans voor die nauwe samenwerking met de lokale besturen. Ik geloof heel sterk in die as.

Collega Annouri, u pleit terecht voor de werkbaarheid, die ook wel cruciaal is om mensen aan de slag te houden. En inderdaad, het klopt dat het eerste jaar cruciaal is, daarom ook dat die contactstrategie vanuit VDAB is aangescherpt, dat men veel 'aanklampender' – positief natuurlijk – gaat werken met mensen, om te vermijden dat ze in de langdurige werkloosheid terechtkomen.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ja, collega's, vergeef mij, maar ik ga mijn slotreplik puur voor zelftherapeutische doeleinden gebruiken. Collega's, dat kan toch niet: 1,3 miljoen mensen tussen 25 en 64 jaar die niet aan het werk zijn. Wij die hier vacatures niet ingevuld krijgen, garagisten die auto's niet meer kunnen repareren, mensen die een airco of ventilatie niet meer kunnen installeren, voedingsbedrijven die geen verpakkers meer hebben, logistieke bedrijven die geen chauffeurs meer hebben en wat zien we? We zien een begroting in het rood, diep in het rood. Onze kinderen gaan die rentes en interesten moeten betalen, en we hebben een Vivaldiregering die er nougatbollen, nul aan doet. Weet je, collega's, dat zelfs Vooruit hier een rechtse partij is in Wallonië? Collega's, er is maar één oplossing naar welvaart en dat is Vlaams zelfbestuur, Vlaamse onafhankelijkheid. Dat is de enige oplossing en we kunnen erover blijven palaveren, maar dat is de oplossing. Collega's, ik hoop dat deze legislatuur alle ogen daartoe geopend zal hebben. *(Applaus bij de N-VA en het Vlaams Belang)*

Tot slot, heel kort: collega De Vreese, ik ben teleurgesteld dat u uw pin niet hebt getoond. *(Opmerkingen van Maaïke De Vreese. Gelach)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Freya Van den Bossche, Maxim Veys, Hannelore Goeman en Thijs Verbeurgt over het dalende gebruik van anticonceptiemiddelen bij jongeren en de toename van het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag – 1719 (2022-2023) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Thijs Verbeurgt, Hannes Anaf en Hannelore Goeman over het instellen van een consultancyregister – 1720 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstellen tot spoedbehandeling

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Op basis van artikel 50, punt 1, h), van het reglement had ik graag nog de spoedbehandeling gevraagd van twee korte voorstellen van resolutie die al zijn ingediend: een eerste over het dalende gebruik van anticonceptiemiddelen bij jongeren en de toename van het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag, en een tweede over het instellen van een consultancyregister. Ze zijn ingediend en zouden dus snel beschikbaar moeten zijn.

De voorzitter: We zullen ons daar later over uitspreken.

Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– De vergadering wordt geschorst om 17.29 uur.

– De vergadering wordt hervat om 17.45 uur.

ONTWERP VAN DECREET over de subsidiëring in het kader van de lokale energie- en klimaatpacten – 1632 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet over de subsidiëring in het kader van de lokale energie- en klimaatpacten.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Ongena heeft het woord.

Tom Ongena (Open Vld): Het ontwerp van decreet dat voorligt, is belangrijk. Het gaat ervoor zorgen dat we een duidelijk subsidiekader in het leven roepen om de lokale energie- en klimaatplannen te ondersteunen. We vinden dat belangrijk omdat we in de eerste plaats de klimaatuitdagingen ernstig nemen. Dat is evident. Open Vld heeft op dat vlak een heel heldere lijn. U zult ons niet vinden bij de klimaatontkenners die doen alsof er niets aan de hand is, dat het allemaal uit de lucht gegrepen is en we alles kunnen laten zoals het is. Aan de andere kant zult u ons ook niet zien aansluiten bij mensen die vinden dat je alles van bovenaf kunt opleggen met allerhande regeltjes en die vooral het draagvlak voor een klimaataanpak onderuithalen. Wij zijn blij dat de Vlaamse Regering gekozen heeft voor deze lokale energie- en klimaatplannen die net de grote verdienste hebben dat ze de klimaatuitdaging van onderuit aanpakken, vanuit de steden en gemeenten, maar vooral vanuit burgers, bedrijven en verenigingen die

samen op zoek gaan, samen maatregelen nemen om heel concreet ingrepen te doen die de klimaatuitdaging van dichtbij aanpakken.

Het was een groot succes. Op de eerste versie van het lokale energie- en klimaatplan hebben 293 steden en gemeenten ingetekend. Het zorgt voor een nieuwe dynamiek. Er kwam een brede waaier aan acties die zorgen voor energiebesparing en voor een verlaging van de CO₂-uitstoot. Het zijn acties die heel tastbaar waren en zijn en waar iedereen van onderuit ook echt aan meehelpt. Ondertussen is er een tweede en derde versie van het lokale plan. Dat was nodig. De aangescherpte CO₂-reductiedoelstelling in 'Fit for 55' heeft daarvoor gezorgd maar ook de energiecrisis waardoor het besef gegroeid is dat we ons moeten losmaken van fossiele brandstoffen en vooral de afhankelijkheid ervan. Er zijn extra acties in het leven geroepen in die nieuwe versies.

Het is goed dat we het ontwerp van decreet nu kunnen goedkeuren want dat bepaalt het subsidie- en financiële kader. Koken kost geld en de Vlaamse Regering heeft alvast veel geld opzijgelegd. Meer dan 100 miljoen euro zal ze deze legislatuur uittrekken voor de ondersteuning van die lokale acties. We rekenen natuurlijk ook op een bijdrage van die lokale besturen, het principe van 1 euro voor 1 euro zit ook in het ontwerp van decreet. Daarom is het juist zo belangrijk, we voorzien een robuust subsidiekader voor de lokale klimaatplannen en zorgen ervoor dat ze van onderuit gerealiseerd kunnen worden. Daarmee dragen we bij tot de reductie van CO₂ en tot ons klimaat. *(Applaus bij Open Vld)*

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Voorzitter, we vinden het ook goed dat steden en gemeenten worden aangemoedigd om een energie- en klimaatplan uit te werken en uit te voeren in de strijd tegen de opwarming. We vinden het belangrijk dat dit op alle niveaus gebeurt en dat ook steden en gemeenten daarbij worden betrokken. Het is een goede zaak dat die mensen worden aangezet tot een goed klimaatbeleid. We vinden het positief dat de middelen via dit ontwerp van decreet worden vastgelegd, 1 euro voor 1 euro zoals gezegd, en hopen dat er voldoende hefboomen zijn om daar lokaal mee aan de slag te gaan. We vinden het positief dat de gemeenteraad dat jaarlijks zal monitoren. Dat is ook belangrijk.

We zullen dit ontwerp van decreet steunen. *(Applaus van Bruno Tobback)*

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

Kris Van Dijck (N-VA): Collega's, ik ga beginnen met een negatieve noot. Als we willen dat er een deftig energie- en klimaatbeleid wordt gevoerd, dan zal dat op alle domeinen moeten geschieden, en niet alleen hier in Vlaanderen. Dat is een Europese en een mondiale uitdaging. Als ik zie hoe bepaalde zaken in de wereld aan het evolueren zijn, met nog meer steenkoolverbranding én meer gasverbranding, dan maakt dat me sceptisch. Dat houdt ons echter niet tegen om hier in Vlaanderen de nodige zeilen bij te zetten. Ik denk dat dit ontwerp van decreet daar een zeer goede aanzet toe is. Energieverbruik verminderen, een Blue Deal wat duurzaam waterbeleid betreft, dat zijn allemaal zaken die niet alleen steden en gemeenten, maar elke burger aanbelangen. Het is dus sensibiliseren, het is ondersteunen en het is natuurlijk ook investeren. Op deze manier krijgen we nu een decretale verankering van wat voordien reeds werd gelanceerd in proefprojecten en van de klimaatplannen die we reeds kenden en waarnaar de collega's verwezen. Voor elke euro die lokaal wordt ingezet, zal een euro worden bijgepast. Gemeenten zijn niet verplicht – wat ik ook wel belangrijk vind – maar de pot geld die ter beschikking staat, zal dan ook worden ingezet op die plaatsen waar men wél de handschoen opneemt. De verdeling die hier wordt voorgesteld van vier vijfde op basis van het inwonersaantal en een vijfde op basis

van de verdeling zoals we die kennen binnen het Gemeentefonds, is een goede aanzet om tot subsidiëring te komen.

Minister, we hebben ook in de commissie heel duidelijk onze steun uitgesproken. We hopen dat dit een bijkomende stimulans geeft om lokale besturen, maar ook de burger, de Vlaming ervan te overtuigen dat ze ook een steentje kunnen bijdragen bij het ontharden, het vergroenen, het afkoppelen en investeringen om het energieverbruik naar beneden te krijgen.

Los van de kritische noot als ik zie wat er wereldwijd gebeurt, is dit dus een positieve stap die we hier in Vlaanderen zetten.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Onze fractie zal dit ontwerp van decreet ook ten volle ondersteunen, ook omdat het vertrekt van twee belangrijke principes die onze partij als basisprincipes heeft. Er is het rentmeesterschap. Klimaatproblemen aanpakken getuigt natuurlijk van rentmeesterschap en duurzaamheid. Daarnaast speelt dit ook ten volle in op het principe van subsidiariteit: wat lokale besturen kunnen doen, laten we hen ook doen. We geloven dat zij met kleine stappen hierop een grote impact kunnen hebben. Dit is ook een duidelijk engagement. Het is geen symbolische ondersteuning. 100 miljoen euro voor al die pactsamen, als je daar een euro tegenover een euro aan koppelt, weet je dat het over veel meer gaat op lokaal niveau. Dat is geen klein engagement. Je ziet ook dat heel wat lokale besturen geëngageerd zijn. 293 besturen hebben het eerste pact ondertekend. Dat is niet weinig.

Ik wil in naam van onze fractie wel nog onderstrepen, zoals ik ook in de commissie heb gedaan, dat het in het licht van de lokale autonomie wel een klein beetje wringt dat er wel wat fiscale beperkingen worden meegenomen in de voorwaarden voor subsidiëring. Minister, ik ben wel tevreden dat u hebt aangegeven dat u begrijpt dat het wel een impact heeft op de lokale financiën als er beperkingen worden opgelegd aan het heffen van belastingen, dat het een beetje tegennatuurlijk is om dat te doen, maar goed, u hebt beloofd om de financiële gevolgen goed te bekijken en te monitoren, en dan ook te evalueren.

Collega's, dit ontwerp is misschien beperkt in omvang, maar ik denk wel dat het een grote impact heeft. Vandaag zien we op het terrein al dat gemeenten daarmee aan de slag waren. Voor mij is het ook een grote stap ten opzichte van het burgemeestersconvenant, dat soms wat vaag was. Dit zijn heel concrete doelstellingen waarmee we uit de weg kunnen en waaraan we ook concrete acties kunnen koppelen ten aanzien van burgers, ondernemers, verenigingen, iedereen die eraan wil meewerken. Dit is immers inderdaad een probleem dat we samen moeten aanpakken: de lokale besturen, Vlaanderen, maar ook het gehele mid-denveld.

Onze fractie zal dit ontwerp van decreet dus zeker en vast ten volle ondersteunen.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): De klimaatuitdaging is zo groot dat we ze het best op alle niveaus aanpakken, uiteraard. Dan is het lokale bestuur, dat dicht bij de burger staat, een aangewezen bestuur om erbij te betrekken. We zullen dit ontwerp steunen.

Dit is een pact met afspraken tussen de Vlaamse Regering en de lokale besturen die er vrijwillig op intekenen. Dat betekent dus ook dat er engagementen in staan. We moeten erover blijven waken dat die engagementen worden nageleefd. Zo zien we

dat het aantal gemeenten die hun doelstellingen halen, lager ligt dan het aantal gemeenten die er qua CO₂-uitstoot op achteruitgaan. We moeten erover waken dat het meer is dan alleen windowdressing en dat het ook op het terrein effectief in acties uitmondt, dat de lokale besturen de handschoenen opnemen en effectief aan de slag gaan met dat waartoe zij zich verbinden in dit lokaal energie- en klimaatpact.

Naast het perspectief van de gemeenten heb je natuurlijk ook het perspectief van de Vlaamse Regering. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) heeft een hele waslijst van bemerkingen gemaakt waar de Vlaamse Regering werk van moet maken. Het betreffen drempels die de Vlaamse Regering moet wegnemen om het gemeentebestuur makkelijker te maken en drempels uit te schakelen opdat het klimaatplan effectief wordt uitgevoerd. De gemeentebesturen worden vandaag nog gehinderd door Vlaamse regels die we nog moeten aanpassen. De minister heeft daar in de zitting op geantwoord dat er een aantal werven worden aangepakt – dat wil ik niet ontkennen –, maar hij heeft ook aangegeven dat hij begrijpt dat de VVSG gefrustreerd is en dat er bij een heel aantal ministers nog werven liggen. Het is altijd gemakkelijker om naar andere ministers te wijzen, maar in alle eerlijkheid vind ik dat we de hele nota van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten moeten aanpakken om ervoor te zorgen dat die drempels worden weggewerkt. Dat is het engagement dat de Vlaamse Regering heeft aangegaan.

We zullen het ontwerp mee steunen, maar laat ons dan ook maar de Vlaamse engagementen uit die pacts nakomen en er werk van maken. (*Applaus van Chris Steenwegen*)

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1632/1)

– *Artikel 1 tot en met 8 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET betreffende het realisatiegerichte instrumentarium

– 194 (2019-2020) – Nrs. 1 tot en met 17

Algemene bespreking (*Voortzetting*)

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de voortzetting van de algemene bespreking van het ontwerp van decreet betreffende het realisatiegerichte instrumentarium.

Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Verzoek tot raadpleging van de Raad van State

Mieke Schauvliege (Groen): Voorzitter, ik zou eigenlijk de amendementen nrs. 27, 28, 29 en 30 naar de Raad van State willen sturen.

De voorzitter: Vanaf het moment dat die vraag wordt gesteld, moet ik hierover laten stemmen. U weet dat u een derde van de parlementsleden achter u moet hebben? Dat zijn er 42 of meer.

Dames en heren, ingevolge het verzoek van collega Mieke Schauvliege tot raadpleging van de Raad van State wordt de beraadslaging geschorst en ga ik na of het verzoek gesteund wordt door ten minste een derde van de Vlaamse volksvertegenwoordigers. Dat zijn er 42.

We gebruiken hiervoor de stemtoepassing. De parlementsleden die het verzoek steunen, drukken op de groene knop. Diegenen die het niet willen steunen, drukken op de rode, of eventueel de witte knop.

Stemming nr. 1

Het verzoek tot raadpleging van de Raad van State wordt gesteund door 26 Vlaamse volksvertegenwoordigers. Dit is minder dan één derde van de Vlaamse volksvertegenwoordigers. Dientengevolge is het verzoek tot raadpleging van de Raad van State afgewezen.

Algemene bespreking *(Voortzetting)*

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de voortzetting van de algemene bespreking van het ontwerp van decreet betreffende het realisatiegerichte instrumentarium.

Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega's, "Onhaalbaar en onbetaalbaar, een sluipmoord op de open ruimte met voorbedachten rade". Dat is hoe een ongewone coalitie van Boerenbond, architectenverenigingen en milieuorganisaties zich uitsprak over dit ontwerp van decreet dat hier voorligt. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) roept op om dit ontwerp niet goed te keuren. Vandaag heeft een hele reeks experts een opinie gelanceerd met de oproep om dit ontwerp van decreet niet goed te keuren. Enkele maanden geleden zei Bart Brinckman in De Standaard dat dit ontwerp van decreet grondspeculatie op kosten van de belastingbetaler is.

En, beste collega's, ze hebben gelijk: dat vinden wij ook. Want deze betonstop, deze bouwshift, dat is bedieningspolitiek pur sang. 2 procent van de Vlamingen die het geluk hebben om grond te bezitten op een bepaalde locatie, passeren langs de kassa voor een buitensporige vergoeding, en dat op de kap van 98 procent van de bevolking. Waarom, beste collega's, moet die vergoeding zoveel hoger zijn dan de faire vergoeding die experts voorstellen? Nu zadelen we de samenleving op met een miljardenfactuur, en het meest waanzinnige van al is dat we de bouwshift, de betonstop met dit decreet en met het decreet dat we straks bespreken, helemaal niet zullen bereiken. Waar is deze regering in godsnaam mee bezig? *(Applaus bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

Collega's, de toestand is ernstig. Het behoud van de open ruimte hebben we nodig om ons te beschermen tegen de klimaatveranderingen. Daarnet hoorden we de minister vertellen hoe belangrijk ze klimaatadaptatie vindt. Daarom moeten we onze ruimte openhouden. We hebben dat nodig om het water op te vangen, om onze natuur te ontwikkelen, om ons te beschermen tegen overstromingen. Maar vandaag is het nog altijd zo dat er elke dag tien voetbalvelden van die open ruimte gebetonneerd worden, verdwijnen en gebruikt worden door de mens. Dus ja, er is echt dringend actie nodig. De regering heeft de macht om die actie te ondernemen, maar toch doet ze niets. Integendeel, ze zadelt de samenleving op met dit decreet, met deze miljardenfactuur.

De opdracht is bijzonder groot, want om de inname van de open ruimte te stoppen, moeten we 30.000 hectare die op papier bebouwbaar is, definitief onbebouwbaar maken. Dat is een gigantische opdracht. Om dat te kunnen doen,

hebben we duidelijke richtlijnen nodig, hebben we niet dit decreet nodig, maar hebben we duidelijke richtlijnen nodig die ons aangeven hoe dat kan gebeuren. Dat is iets wat we al jaren, al heel deze legislatuur vragen, maar nog steeds liggen die niet op tafel. Dit ontwerp van decreet is een sloophamer voor de bouwshift. Jullie ruilen een juridisch sluitende, faire regeling in voor een onzekere regeling, drijven de factuur op voor lokale besturen en dus voor de belastingbetaler, om 2 procent van de Vlamingen, eigenaars, op een royale manier te vergoeden. Miljarden smijten jullie daartegenaan, terwijl deze regering bespaart op alles. De kinderopvang, het lerarentekort, de zorg, alles wordt kapot bespaard, maar vandaag geven jullie wel miljarden euro's cadeau aan enkelingen. Dat zegt veel over de prioriteiten van deze regering.

De vergoeding die nu bestaat – want die is er – is juridisch robuust. Die is naar het Grondwettelijk Hof geweest. Daarvan werd gezegd dat ze oké is, niet in strijd met de Grondwet, dat ze billijk en eerlijk is. Maar jullie vinden dat niet genoeg. Dat geeft duidelijk aan dat het verhogen van die facturen echt een politieke keuze is, een politieke keuze, een keuze van Open Vld, cd&v en N-VA, en blijkbaar ook van het Vlaams Belang, aangezien ze ons daarnet niet steunden om onze amendementen naar de Raad van State te sturen.

Het is een politieke keuze, en die keuze maken jullie vandaag. Ja, er moeten vergoedingen zijn. Dat zegt iedereen, daar is iedereen het mee eens. Maar die vergoeding voor die 30.000 hectare die we moeten herbestemmen, moet billijk zijn. Het is belangrijk dat daar een evenwicht is tussen het dienen van het algemeen belang en het privaat belang. Met dit ontwerp van decreet is dat helemaal zoek. Jullie doen eigenlijk het omgekeerde: jullie zetten het private belang 100 procent voorop. En er is meer: eenmaal deze regeling is ingesteld, is er geen weg terug. Jullie hypothekeren die bouwshift voor eeuwig en altijd. (*Applaus bij Groen*)

Beste collega's, jullie voorzien een ontzettend grote schadevergoeding voor gronden die misschien bebouwbaar zijn, voor schade die ze lijden omdat ze niet meer mogen worden bebouwd. Maar de hoofmoot van de gronden is zelfs al niet bebouwbaar. Jullie willen grond vergoeden aan de huidige marktprijs, dus meer oppervlakte vergoeden aan veel hogere prijzen, en daarmee wint slechts 2 procent van de Vlamingen. Dit is echt fenomenaal.

Beste Vlaamse Regering, jullie hebben een taskforce bouwshift aangesteld, omdat jullie eerste voorstel – dat eigenlijk nog altijd het laatste voorstel is – met haken en ogen aan elkaar hing. Iedereen stond op zijn achterste poten. De regeling was niet billijk, zal niet leiden tot het openhouden van de open ruimte. Die taskforce heeft jullie tal van adviezen verleend. Zij hebben zelf een regeling opgesteld die het algemeen belang dient, die evenredig is, doeltreffend en voorstelbaar. Zo noemden zij dat.

Maar wat er nu op tafel ligt, is dat allesbehalve. Jullie hebben eigenlijk gewoon het advies van die taskforce, van al die experts die daar met zijn allen heel grondig over hebben nagedacht, gewoon naast jullie neergelegd. De taskforce, minister, beste collega's, berekende dat de huidige regeling die jullie hier vandaag op tafel leggen, een budgettaire impact heeft van minimum 6,8 miljard euro, maar dat kan tot 31,5 miljard euro gaan. Als we het houden bij de huidige regeling, zitten we aan 6,6 miljard euro.

De taskforce zelf stelde een voorstel voor dat slechts 1,8 miljard euro nodig heeft. Vandaar dat wij vanuit de Groenfractie ook amendementen hebben ingediend om het voorstel dat de taskforce op tafel legde, op de agenda te zetten, in de amendementen 27, 28 en 29.

Het feit dat jullie ervoor kiezen om de huidige marktwaarde van de gronden als basis te nemen voor de berekening van de planschade, zorgt ervoor dat de

bouwshift onbetaalbaar wordt. Daartegenover zet de taskforce een ander voorstel, dat veel billijker is en wel uitgaat van het algemeen belang, dat evenredig en doeltreffend is.

Tot slot heeft ook de Raad van State jullie voorstel eigenlijk met de grond gelijk gemaakt. Zij gaven aan dat als jullie vastleggen dat de huidige vergoeding gebeurt op basis van de marktwaarde, en jullie daar dertien parameters aan koppelen, je die parameters heel duidelijk moet beschrijven en er ook de waarde van moet bepalen. Als je dat niet doet, maak je daarmee grove fouten. Eigenlijk spreken zij van onrechtmatige staatssteun. Zij geven ook aan dat het ontwerp van decreet op deze manier vatbaar is voor een hele reeks procedureslagen, en wij verwachten ook dat dat zal gebeuren.

Tot slot, beste collega's, hebben jullie met dit ontwerp van decreet de schadevergoeding die jullie aan de eigenaars zullen geven zwaar verhoogd, of jullie zullen dat doen. Niet alleen de Vlaming, maar ook de lokale besturen zijn de pineut. Want jullie verwachten in jullie volgend ontwerp van decreet dat die lokale besturen de echte bouwshift zullen realiseren, en dat zij de factuur van die planschade zullen betalen. De VVSG heeft daar zwaar op gereageerd. Zij heeft gezegd dat dat onhaalbaar, onbetaalbaar en onmogelijk is voor de lokale besturen, en dat zij de bouwshift op die manier niet zullen uitvoeren. Jullie schuiven de factuur gewoon door.

Om de pil een beetje te vergulden, hebben jullie een bouwshiftfonds van 100 miljoen euro per jaar gemaakt, maar uit de berekeningen die de tasforce maakte blijkt dat er 240 miljoen euro per jaar nodig is om een minimale bouwshift van 11.000 hectare te kunnen realiseren. Met andere woorden: jullie voorzien nog niet de helft van het budget dat nodig is om de minimale opdracht uit te voeren. Dit is gewoon bedrog. Onmiddellijk na de aankondiging van jullie ontwerp van decreet, werd duidelijk dat heel wat burgemeesters wel bezig waren met het openhouden van die ruimte, en dus uitvoeringsplannen aan het opstellen waren waar ze die bouwshift dus probeerden te realiseren, en volgde er een hele reeks aankondigingen, onder andere van de burgemeester van Nazareth. Hij zei dat met die planschaderegeling een herbestemming hun 50 miljoen euro zou kosten. Dat is de helft van wat zij als gemeente zelf moeten betalen, 25 miljoen euro, dat is het investeringsbudget van zijn hele gemeente over de hele legislatuur. Hij zei dat het duidelijk is dat men de bouwshift op die manier niet zal realiseren. Met andere woorden: ook de steden en gemeenten gaan dat niet doen.

Dus, beste mensen, roep ik jullie op om twee keer na te denken, om dit Instrumentendecreet in de koelkast te steken, want zonder dit Instrumentendecreet zijn we beter af, dan met. Ik roep jullie op om ervoor te zorgen dat we de bouwshift wel realiseren door de beleidskaders, die zo noodzakelijk zijn, te garanderen, en niet te gaan voor een Instrumentendecreet dat 2 procent van de Vlamingen een heel royale beloning geeft op de kap van 98 procent van de Vlamingen. (*Applaus bij Groen en van Jos D'Haese*)

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Collega's, ik ga proberen niet in herhaling te vallen na de uiteenzetting van collega Schauvliege, die overigens zeer terecht was.

Er moet me toch wel iets van het hart: we hebben daarnet een heel uitgebreide discussie gehad over hoeveel geld de Vlaamse Regering, blijkbaar met veel plezier en heel gul, besteedt aan het krijgen van advies: honderden miljoenen euro's of meer dan 1 miljard euro, daarover kunnen we blijkbaar discussiëren. Maar er gaat in ieder geval gigantisch veel geld naar het verkrijgen van advies van experts.

Collega Schauvliege heeft daarnet heel terecht gezegd dat over dit ontwerp van decreet, trouwens ook vandaag nog in De Standaard met een zeer uitgebreid stuk, tientallen experts, professoren, deskundigen, maar evengoed ook een taskforce, opgericht door de Vlaamse Regering zelf, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), en alle mogelijke expertengroepen gratis advies hebben gegeven aan de Vlaamse Regering. En ze hebben allemaal gezegd: doe dit niet. Het advies dat u gratis krijgt van alle mogelijke topexperts in Vlaanderen, daar veegt u uw voeten aan. Voor de rest is honderden miljoenen uitgeven aan advies dat blijkbaar niet leidt tot goed beleid, geen probleem voor deze Vlaamse Regering.

Dat is misschien de samenvatting van het hele probleem van het beleid van deze Vlaamse Regering. Dat is dat men advies vraagt en graag betaalt om te horen wat men graag hoort, maar dat men het advies dat men vanuit de hele samenleving, van top tot bodem, gratis krijgt, straal negeert omdat men het niet graag hoort, omdat men nu eenmaal beslist heeft om een cadeau te geven, ook van miljarden belastinggeld, aan een andere groep van vrienden, waarvan men eigenlijk geen deftige uitleg heeft en geen enkel degelijk antwoord op de zeer terrechte opmerkingen van al die experts, professoren, gemeentebestuurders, provinciebestuurders, deskundigen, vastgoedexperts, milieu-experts, noem maar op. Allemaal zeggen ze dat dit een gruwel is. En al wat u doet, is uw hoofd naar beneden houden en zeggen dat u het toch gaat doen.

Collega's, beter illustreren wat er mis is met deze Vlaamse meerderheid, haar ideologische blindheid, haar obsessies en haar drang om cadeaus te geven aan de foute mensen, met geld van al de rest van de belastingbetalers, kan ik niet. Want al wat iedereen zegt over dit ontwerp van decreet, is dat het zowat alles wat we zouden moeten doen in Vlaanderen, in het algemeen belang, in het belang van ons allemaal, in het belang van toekomstige generaties, moeilijker maakt. Het zal rationeel ruimtegebruik zo goed als onmogelijk maken. Het zal de klimaatadaptatie, die de Vlaamse minister van klimaat zo nauw aan het hart ligt en die voor de Vlaamse Regering zo belangrijk is, dubbel of driedubbel zo duur maken als ze vandaag is, als we willen voorkomen dat er gebouwd wordt in gebieden die overstromen. En het aantal gebieden die zullen overstromen, neemt alleen maar toe naarmate de klimaatverandering toeneemt. Daar hebt u een gigantische factuur bij uw eigen ambities gevoegd, en dat voor een regering die de hele tijd zegt dat ze in haar klimaatbeleid geen gekke kosten wil doen. U hebt die kosten net zelf verveelvoudigd.

U hebt lokale besturen die daar steen en been over klagen – al jaren, want zolang duurt de behandeling van dit ontwerp van decreet al – met handen en voeten gebonden en hen verplicht om ofwel een gigantische hoop belastinggeld uit te geven, ofwel op hun buik te gaan liggen voor de eerste de beste projectontwikkelaar die langskomt in de hoop veel geld te verdienen, en dat allemaal om aan een heel kleine groep van mensen een vermogensvoordeel te geven, dat eigenlijk op een loutere fictie is gebaseerd, die alleen maar in Vlaanderen bestaat. Nergens anders in de wereld doet men dat, de fictie dat een bestemming op een gewestplan een garantie voor het leven zou moeten zijn. Nergens in de wereld doet men dat. Ik zal u dadelijk ook zeggen waarom men elders in de wereld zo verstandig is om dat niet te doen.

En het zou misschien nog mogelijk zijn om dat te verdedigen, indien al die bestemmingen op de gewestplannen ten minste ooit op een weloverwogen en overlegde manier zouden zijn ingekleurd. Maar ook daarvan weten we allemaal maar al te goed dat dat gewoon niet waar is. De inkleuring is in de meeste gevallen een erfenis uit een tijd waarin er anders gewoond, anders geleefd en anders gewerkt werd, in een andere economie dan vandaag. En de tienduizenden hectare waarover deze discussie eigenlijk gaat, daarvan weten we ondertussen

dat ze sowieso beter niet bebouwd zouden worden, om dezelfde reden waarom ze trouwens al decennialang niet bebouwd zijn, namelijk dat hun ligging daar bijzonder weinig voor geschikt is, dat hun maatschappelijke waarde als bouwgrond bijzonder laag is. Die waarde berust vandaag op niets, behalve op de juridische fictie dat die bestemming eeuwigheidswaarde heeft.

Collega's, die fictie, dat in stand houden, gebeurt nergens anders in de wereld. Op de meeste andere plaatsen met eenzelfde rechtssysteem, en ook in onze omliggende landen, zegt men dat wanneer je iets aanduidt om op te bouwen, je dan maximaal vijf jaar hebt om daar effectief op te bouwen. Als je het daarna niet meer wilt bebouwen, kun je die grond houden, maar het recht om erop te bouwen is dan vervallen tot men het opnieuw zal beoordelen. Het recht om te bouwen is geen eeuwigdurend vermogenselement. De reden waarom men dat doet, is omdat zo'n soort juridisch systeem iedere vorm van dynamische ontwikkeling onmogelijk maakt. Dat ketent onze samenleving met handen en voeten vast aan alle fouten uit het verleden, ook al zijn die vijftig jaar geleden gemaakt, en ook al zijn de inzichten waarop die gebaseerd waren, door en door achterhaald door de realiteit van vandaag.

Eigenlijk gaat het daarover, collega's. De termen 'betonstop' of 'bouwshift' zijn eigenlijk compleet verkeerd gekozen termen. De uitdaging waar we voor staan, de uitdaging van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV), is niet om te stoppen met bouwen. De uitdaging van het BRV is om op een manier te bouwen die tegemoetkomt aan de noden van vandaag, en om dat met overleg te doen. Die noden zijn groot, en de uitdagingen zijn groot. We zijn geconfronteerd met gezinsverdunding, we zijn geconfronteerd met bevolkingsgroei. We hebben nood aan infrastructuurwerken, van windmolens en fietspaden tot hoogspanningslijnen die we nodig hebben om onze stroom betaalbaar te houden. Het zijn allemaal uitdagingen die – omdat wij Vladimir Poetin niet zijn – we moeten waarmaken binnen de grenzen, binnen het land, en binnen het gebied dat het onze is. Dat geeft problemen die iedere bestuurder kent, zeker lokale bestuurders. Als we vandaag bij ieder bouwproject weerstand krijgen, dan schuiven we dat nogal gemakkelijk in de schoenen van onverdraagzame burgers. Die zijn er ongetwijfeld. Maar het is minstens evenveel te wijten aan de slordige, ad-hoc-, 'à la tête du client'-manier waarop we in Vlaanderen overal van alles een beetje hebben neergepoot of ingekleurd, waardoor alles altijd onvermijdelijk in iemands voor- of achtertuin staat.

Ik denk dat we het tot daar allemaal eens zijn. Maar wat een Vlaamse Regering dan allemaal bezielt om nog meer moeilijkheden en nog meer kosten op te werpen om dat op te lossen, dat is toch echt wel het grote onverklaarbare raadsel van heel dit Instrumentendecreet. Wat jullie een Instrumentendecreet noemen, collega's, is geen gereedschapstas om de problemen van de toekomst aan te pakken. Het is een pletwals waaronder iedere vorm van een toekomstgericht ruimtelijkeordeningbeleid verdwijnt. Het is een bankautomaat gevuld met belastinggeld waar alleen grondspeculanten geld uit zullen halen.

Het is trouwens bijzonder opvallend dat deze overheidspartijen vinden dat speculeren met grond de enige vorm van speculatie is waar er een overheidsgarantie voor moet zijn waar de belastingbetaler voor moet opdraaien. Collega's van cd&v, ik kan het in jullie plaats niet doen, maar er zijn andere gevallen geweest waar mensen verkeerde beleggingen hebben gedaan die een beetje gesteund werden door de overheid. Daar hebben we hen nooit voor terugbetaald. Maar als het gaat over een paar grondspeculanten, zijn jullie bereid om daar tientallen miljarden euro's naartoe te dragen, omdat jullie te allen prijze die groep blijkbaar onder jullie drie partijen willen verdelen. Om dat te doen, zijn jullie bereid om het ruimtelijke beleid van Vlaanderen, dat gaat over waar we kunnen wonen, welke economie we kunnen ontwikkelen, hoe we overstromingen kunnen vermijden,

hoe we huisvesting voor mensen kunnen garanderen, hoe we klimaatadaptatie op een verstandige manier kunnen en moeten doen, onmogelijk te maken. Daarvoor hebben jullie nu een ontwerp van decreet gemaakt.

Ik weet niet wat jullie ermee willen bereiken. Ik kan jullie wel nu al zeggen wat we ermee zullen bereiken. Als jullie het ontwerp van decreet goedkeuren – ik hoop nog altijd dat men enige vorm van moreel bewustzijn daarover heeft –, dan verankeren jullie op allerlei vlakken, voor een bijzonder lange tijd, het hele beleid van Vlaanderen in het verleden.

U maakt een blok aan het been van ieder toekomstgericht beleid dat gericht is op ontwikkeling, op vooruitgang, op betaalbaarheid. U maakt een blok aan het been, een blok rond de nek. U verankert Vlaanderen in het verleden, tenzij we met z'n allen voor tientallen miljarden euro de belastingbetaler verarmen om datgene te doen waarvan men in de landen om ons heen evident vindt dat het een zaak van algemeen belang is waarvoor we niet een paar speculanten rijk moeten maken.

Ik zal nu nog één keer oproepen. Ik hoop nog altijd dat u die verantwoordelijkheid niet wilt nemen. Ik hoop dat u nu eindelijk dat inzicht bereikt. Ik hoop dat u die onzinnigheid achter u laat ondanks de hardnekkigheid tot nu toe. (*Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA*)

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Voorzitter, minister, beste collega's, ik kan natuurlijk alleen maar mevrouw Schauvliege en de heer Tobback bijtreden bij wat ze daar-net hebben gezegd. Wat hier voorligt, is redelijk ongezien. De unanimité waarmee dit wordt verworpen in de samenleving is redelijk ongezien. We hebben hier al heel wat debatten gehad over teksten en decreten waarbij een grote groep zich heel ongerust maakte. Maar jullie konden toen nog altijd zeggen dat er nog een andere groep of expert is die iets anders denkt. Maar hier bestaan die mensen gewoon niet. Iedereen, werkelijk iedereen, vindt dit een slecht idee. Beste cd&v'ers, Boerenbond vindt dit een slecht idee. Normaal gezien hebben jullie er regeringscrisisen voor over als die gasten dat een slecht idee vinden, nu doet u gewoon door. Bond Beter Leefmilieu, Natuurpunt, Netwerk Architecten Vlaanderen, de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten, en als klap op de vuurpijl, beste collega's en minister, jullie eigen taskforce! Jullie stellen een taskforce met experts aan, en die zeggen dat deze regeling met 100 procent marktwaarde niet haalbaar is. "Gaat verder dan wettelijk vereist is"; "Wijkt af van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof"; "Wijkt af van rechtspraak van het Europees Hof van de Rechten van de Mens"; "Bestaat nergens in de ons omringende landen"; "Kan geïnterpreteerd worden als staatssteun". Ze is niet houdbaar! En jullie wijzigen een komma en een punt, en doen verder.

Ik vind dat ongezien. Deze Vlaamse Regering, deze meerderheid, steekt de vingers in de oren en zingt heel luid 'lalalala' en hoopt dat het zal overgaan en gaat verder.

Deze regeling zou moeten zorgen voor een eerlijke vergoeding, wordt hier altijd gezegd. Wij zijn ook voor een eerlijke vergoeding. Uiteraard moet u mensen die bouwgrond hebben geërfd van hun bomma of een bomma die bouwgrond geeft aan de kleinkinderen compenseren wanneer die bouwgrond wordt herbestemd. Daar zijn we voor. Maar dat doen we nu al, door die mensen te vergoeden op basis van de geïndexeerde aankooprijks. Jullie eigen taskforce zegt dat dat een goed systeem is. Wij zeggen: laat ons dat optrekken van 80 procent van de geïndexeerde aankooprijks naar 100 procent. Geen verlies. (*Opmerkingen van Steven Coenegrachts*)

Wij zeggen dat al lang: 100 procent van de geïndexeerde aankoopprijs, mijnheer Coenegrachts. Ik zeg dit al sinds de eerste debatten hierover in het parlement. 100 procent geïndexeerde aankoopprijs en geen verlies voor de mensen door het beleid van deze Vlaamse Regering. Maar ook geen beloning door speculatie, want dat is waar dit ontwerp op neerkomt. U moet echt wel oogkleppen ophebben om dat niet te zien.

De voorzitter: Collega D'Haese, collega Coenegrachts zou u graag onderbreken.

Jos D'Haese (PVDA): Dat is zijn goed recht.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Collega D'Haese, ik zal zeer kort zijn want ik zal straks ook tussenkomen.

100 procent van wat iemand daarvoor betaald heeft is de bankgarantie waar collega Tobback het over heeft. Dan maakt het niet meer uit wat je betaald hebt voor een stuk grond. Dan maakt het niet meer uit of je veel te veel hebt betaald voor dat stuk grond. Dan maakt het niet meer uit of je hebt gespeculeerd en dus te veel hebt betaald voor dat stuk grond, want dan krijg je het altijd terug van de overheid, plus index. (*Applaus van Gwendolyn Rutten en Tinne Rombouts*)

In ons systeem wordt de waarde ingeschat op dit moment. Heb je tien jaar geleden te veel betaald, tant pis en pech voor jou. Maar uw systeem, met 100 procent garantie en een stimulans voor speculatie, daarbij zou ik zeggen, ook al hoor ik u graag bezig: volgende pagina en verdergaan. (*Applaus bij Open Vld en cd&v*)

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Mijnheer Coenegrachts, ik zou dat toontje achterwege laten en ik stel voor dat de rest dat straks in de tussenkomsten ook doet. Maar ik ben blij dat u het debat aangaat, dat is mooi op zich. Misschien moeten we stoppen met door elkaar te roepen. We hebben het tot nu toe rustig kunnen houden, misschien is het omdat ik vooraan sta, ik weet het niet.

Mijnheer Coenegrachts, alle experts zeggen dat deze regeling veel duurder zal uitvallen dan de huidige regel aan 80 of 100 procent. Ze zeggen ook dat deze regeling een onwaarschijnlijke beloning is voor speculanten, die tot tien keer meer zullen krijgen dan wat ze voor hun grond hebben betaald. Ons voorstel is heel duidelijk en simpel, je verliest of wint niet, en krijgt terug wat je er ooit hebt ingestoken. Ik begrijp niet wat u of de regering daar kan tegenhebben. Men heeft jarenlang beleid gevoerd dat mensen 80 procent krijgen van wat men erin heeft gestoken. Mijn voorstel is om daar 100 procent van te maken. Niemand wint en niemand verliest aan het beleid van deze Vlaamse Regering.

Maar jullie gaan gewoon door en jullie gaan straks – want ik vrees dat jullie niet te overtuigen zijn, maar wie weet lukt het nog – een regeling stemmen waarvan iedereen vandaag weet dat het een beloning is voor grondspeculanten. Die gaan die ene aankoopwaarde niet een of twee keer terugkrijgen, maar wel vier, vijf, zes of tien keer. Dat is speculatie. Speculatie is niet ergens je geld insteken en evenveel geld terugkrijgen, mijnheer Coenegrachts. Speculatie is ergens geld insteken, wachten totdat het geld opbrengt en op het einde van de rit tien keer meer terugkrijgen. Het ergste van allemaal is dat jullie die speculatie nu zelf organiseren en betalen met het geld van de belastingbetaler. Als je speculeert op de beurs, tot daaraan toe, dan speculeer je met het geld van andere beleggers, maar u laat de mensen speculeren met het geld van belastingbetalers, met ons geld en met geld van mensen die zelf geen gronden hebben.

Dat is wat er zo onwaarschijnlijk onrechtvaardig is aan dit systeem en waarom jullie eigen taskforce zegt dat het verdergaat dan wat wettelijk vereist is en afwijkt van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en van de rechtspraak van het Europees Hof van de Rechten van de Mens. Het bestaat nergens in de ons omringende landen en kan uiteraard geïnterpreteerd worden als staatssteun. Wat is het verdorie anders, als je tientallen miljarden gaat overhevelen naar 2 procent van de bevolking? Dat is wat jullie aan het doen zijn.

Het cadeau gaat naar de belastingbetaler. Er is trouwens niemand die kan zeggen hoe groot dat cadeau zal zijn. We stemmen hier vandaag over een ontwerp van decreet, een kat in een zak. Het zou 6 miljard euro kunnen zijn, of 30 miljard euro. Er is niemand die het kan zeggen.

Als jullie de belofte maken om de kinderopvang deftig te financieren en de subsidiëring recht te trekken, maar als dan blijkt dat er nog een paar tientallen miljoenen extra's nodig zijn, dan kunnen die niet gevonden worden. Er is geen geld, maar jullie stemmen hier vandaag, beste collega's, een ontwerp van decreet waarvan je niet weet of het 10 of 30 miljard euro gaat kosten. 10 of 30 miljard euro van de belastingbetaler. Dat is geen probleem voor alle goede huisvaders hier. Wat we in Vlaanderen doen, gokken we beter. Waar zijn jullie mee bezig? Ik vind dat onbegrijpelijk. Ik snap niet dat iemand dit kan verdedigen of dit kan stemmen.

Dit gaat gigantisch veel geld kosten en voor wie gaat dat veel geld kosten? Voor de belastingbetaler. Een stukje via de Vlaamse middelen, maar vooral via de lokale besturen waar jullie altijd de mond van vol hebben. Jullie hebben het over vertrouwen en investeren in het lokale bestuur, maar wat zeggen die lokale besturen? Hebben jullie er al een keer naar geluisterd? Jullie hebben hier toch allemaal burgemeesters en schepenen die in jullie partij zitten? Er is hier ooit een lijst genoemd van gemeentes die vandaag al goed bezig waren in het tegengaan van de verhardingen in de gemeentes: Beringen, Pelt, Nazareth, Gavere en Evergem.

Wat zeggen die burgemeesters? Beringen zegt dat Vlaanderen met deze regeling 'après nous, le déluge' lijkt te zeggen, aldus cd&v. Pelt zegt dat deze regeling een lege doos is, aldus cd&v. Nazareth zegt dat deze bouwshift een failliet voor deze gemeente zou betekenen als ze hun plannen uitvoeren. En dat gaan ze dus niet doen. Ze hadden plannen, maar gaan het niet meer doen, want ze kunnen het niet betalen. Ook daar cd&v. Gavere, met Open Vld, wilde 60 tot 70 hectare herbekijken, maar dat plan zal tot 2040 in de koelkast belanden. De burgemeester denkt dat geen enkele gemeente dat kan betalen. De motivatie is weg. Hij is ontgoocheld. Evergem zegt dat als ze toch de nieuwe regeling moeten toepassen, ze die factuur allicht niet kunnen betalen. De VVSG zei deze ochtend dat de planschaderegeling, zoals die nu voorligt, onbetaalbaar is. Beste collega's, je springt op deze manier niet om met het geld van de burger, dat doe je gewoonweg niet. Je springt toch niet zomaar in een gat waarvan je niet eens weet hoe diep het is, en waarbij er maar één zekerheid is, namelijk dat de burger ervoor opdraait via zijn belastinggeld.

Ik snap het niet, ik meen het. En ik hoop echt dat jullie dat hier vanavond niet gaan goedkeuren. Ik meen dat echt. Ik hoop echt dat jullie niet gaan ingaan tegen alles en iedereen op het terrein die nu zegt dat dit een bijzonder slecht idee is. (*Applaus van Lise Vandecasteele*)

Ik zou zeggen: opnieuw naar de tekentafel. Probeer het nog eens opnieuw. Het is toch al een heel bijzonder verloop. Ik heb nog nooit een ontwerp van decreet gezien dat op deze manier gewijzigd is, met verschillende amendementen die dan keer op keer het volledige ontwerp van decreet moeten vervangen, met adviezen

van de Raad van State, enzovoort. Ik heb het nog nooit gezien, ook dat niet. Dat wil dus zeggen dat niks jullie tegenhoudt. Haal dit van de agenda en bekijk het nog eens rustig. Ik meen het echt. We zullen er geen grote victorie over kraaien. Daar moet je geen schrik voor hebben, we zullen allemaal heel rustig blijven. Maar bekijk dit nog eens goed en voer het vandaag niet in, want jullie zijn met geld van de belastingbetaler aan het smossen op een manier die echt niet normaal is. (*Applaus bij de PVDA en Groen en van Hannelore Goeman*)

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Collega's, ik ben mijn stem kwijt. Gelukkig zijn er nog geen verkiezingen in zicht. Waarschijnlijk heb ik te hard geroepen op de coalitiepartners, ik weet het niet.

We spreken er al jaren over. Ik kan mijn tekst dus inkorten, dat is al een geruststelling. We moeten die verharding terugdringen om ons ondermeer te wapenen tegen de gevolgen van de klimaatverandering. Water moet in de grond kunnen sijpelen. Er moet meer plaats zijn voor natuur, graslanden en bossen.

Maar, collega's, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Elk perceel heeft een eigenaar en elk perceel heeft een bestemming, collega Tobback. Je kunt zeggen "helaas", maar het is wel zo bij ons. Het is niet zo in andere landen, hier wel. Het is landbouwzone, het is woonzone, het is industriezone, en daar hangt een waarde aan vast, ook al is die waarde niet absoluut. Nee, die is niet absoluut, maar toch zit die in de hoofden van de mensen vastgelijmd. En als de overheid grond een nieuwe bestemming geeft die minder waard is dan de oude, dan verwacht de eigenaar een billijke vergoeding. Als de waarde hoger wordt, dan verwacht de overheid dat die eigenaar daar ook een deel van afstaat, want ook dat is in dit Instrumentendecreet aangescherpt.

Het Instrumentendecreet dat hier voorligt, regelt onder meer dat eigenaars inderdaad een correcte vergoeding ontvangen als hun grond aan waarde verliest door een planningsinitiatief van de overheid. Landcommissies zullen die waarde bepalen. Die waarde zal dus niet altijd 300, 400 of 500 euro per vierkante meter zijn. Als de landcommissies hun job doen, dan zullen ze de waarde bepalen aan de hand van wat de grond ook werkelijk waard is, rekening houdend met de criteria. Die criteria hebben we erbij gezet, we hebben dertien criteria ingeschreven waarvan we aan de landcommissies vragen dat ze daar rekening mee houden. Dat zal inderdaad met zich meebrengen dat als grond minder bebouwbaar is, waterziek is, weg van de openbare weg ligt, niet ontsloten is, minder waard zal zijn.

Er zijn altijd de verwijzingen naar de taskforce. De taskforce heeft net van zichzelf gezegd dat het nattevingerwerk is wat ze doen. 6 miljard euro, 31 miljard euro: ze zeggen zelf dat ze het eigenlijk niet weten. En ze kunnen het ook niet weten. Als die landcommissies hun job goed doen, denk ik dat het resultaat uiteindelijk nog wel zal meevallen. Het is trouwens ook niet nieuw, collega's. Het bestaat vandaag al: venale waarde en kapitaalschade. Landbouwgrond omzetten naar natuur is vandaag ook venale waarde. Dat wordt bepaald door landcommissies. Wat we nu doen, is gewoon dat systeem verruimen. (*Opmerkingen van Mieke Schauvliege*)

Neen, het is hetzelfde systeem dat vandaag bestaat: verruimen, ook naar andere categorieën van bestemmingen.

Ik sla dus wat over. Wij geven dus als Vlaams Parlement aan de landcommissies richtlijnen mee. Dat is bijzonder belangrijk. Er werd inderdaad tijdens de hoorzittingen, zowel vanuit de lokale besturen als vanuit een aantal organisaties, kritiek gegeven op sommige keuzes en op sommige nieuwe instrumenten. Wij

hadden als meerderheidspartijen wel degelijk rekening gehouden met een aantal van die opmerkingen, ook van de Raad van State. Er is gezegd dat wij de Raad van State weggooien. Neen, wie gooit de Raad van State weg? Collega Schauvliege, u gooit de Raad van State weg, want uw amendementen zijn voorgelegd aan de Raad van State. Die heeft er kipkap van gemaakt. Die heeft er brandhout van gemaakt. *(Applaus bij de meerderheid)*

En u dient die vandaag opnieuw in, met hier en daar een kleine aanpassing. U dient vandaag dezelfde amendementen in, die de Raad van State gewoon in de prullenbak gegooid heeft.

Wij hebben wel degelijk rekening gehouden met de opmerkingen van de Raad van State. Als u mij toestaat straks, ga ik de belangrijkste daarvan even opsommen, want het is al gezegd dat het inderdaad een lang traject is dat we met dit ontwerp van decreet hebben gelopen. Op den duur zou een mens niet meer weten, collega D'Haese, waar we staan. Ik zal het u straks uitleggen.

De voorzitter: Collega Vandaele, collega Schauvliege zou u graag willen onderbreken.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Vandaele, wij hebben de vorige keer amendementen naar de Raad van State gestuurd om ze te laten controleren, en wij hebben die inderdaad aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State. Dat is anders dan wat u doet. De Raad van State heeft over uw ontwerp van decreet – over uw groot amendement, waarmee u een decreet overschrijft – gezegd dat dit onleesbaar is en u doet gewoon verder. Ik voel mij helemaal niet aangesproken door die opmerking. Wij respecteren de Raad van State en hebben aangepast. Wij denken dat wij een veel billijker voorstel op tafel leggen dan wat u hier doet, een voorstel dat in de schoot van het expertenteam is gegroeid en dat voldoet aan hun criteria, waarbij we ook kunnen begroten wat de kostprijs is. Ik stel alleen maar vast dat u hier een ontwerp van decreet op tafel legt waarvan geraamd is dat dat tussen de 6,8 en 30,1 miljard euro is. Ik vind dat onbehoorlijk bestuur om op die manier een beslissing te nemen. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Nogmaals collega, u weet dat en u hebt het ook gelezen, de taskforce zegt zelf dat ze er geen bedrag kunnen opplakken. *(Opmerkingen)*

Het feit dat ze zeggen dat het tussen 6 en 30 miljard euro zal zijn, lijkt mij toch al een voldoende indicatie te zijn.

Mieke Schauvliege (Groen): Dat klopt, maar u kunt het niet beter!

De voorzitter: Collega Schauvliege, ik heb u niet het woord gegeven.

Wilfried Vandaele (N-VA): Natuurlijk niet, collega, omdat wij juist het mechanisme in gang zetten van die landcommissies die dat op een deskundige manier – en met de dertien criteria die wij hier vooropstellen – zullen moeten bepalen. *(Opmerkingen van Mieke Schauvliege)*

Wij rekenen erop dat dat op een correcte manier zal gebeuren. *(Applaus van Tinne Rombouts)*

We hebben ervoor gekozen om één amendement te maken, collega, dat het oorspronkelijke ontwerp van decreet vervangt. De Raad van State zegt niet dat dat des duivels is, nee, de Raad van State zegt dat het misschien correcter zou zijn, logischer zou zijn en mooier zou zijn om dat anders te doen. Ze zeggen niet

dat het niet kan. Wij denken dat wat we hier doen een heel duidelijke en overzichtelijke werkwijze is.

Als u mij toestaat, ga ik kort de belangrijkste aanpassingen overlopen die wij ook al in de commissie hebben besproken, want het is al enige tijd geleden. Wij gaan wel degelijk in op een aantal suggesties uit het veld, van de taskforce en van de Raad van State. Een eerste belangrijk element is dat wij de invoering van een planbatenheffing bij verdichtingsplannen schrappen. De planbatenheffing zal ook in de toekomst, zoals vandaag, enkel nog verschuldigd zijn als door een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) een effectieve bestemmingswijziging wordt doorgevoerd die een meerwaarde creëert, bijvoorbeeld van gemeenschapsvoorzieningen naar wonen. De bedragen voor heffingen worden opgetrokken. U weet dat er twee schijven zijn, omdat er altijd gezegd wordt dat de stroom naar al die grootgrondbezitters gaat enzovoort. Dat is natuurlijk ook al niet waar. Als ik goed ben ingelicht, is een kleine 800 hectare van de 10.000, 11.000 hectare – 780 of zo – eigendom van bouwfirma's en van promotoren. 800 van de 11.000 hectare en de rest zal inderdaad vooral grootmoeder en grootvader zijn die ergens een stukje grond hebben liggen voor de kleindochter. (*Opmerkingen*)

Dit verhaal klopt niet en dat mag ook weleens gezegd worden, dat dit niet klopt.

Wat die planbaten betreft, werken we dus met twee schijven: 25 procent van de meerwaarde is de basis, opgetrokken naar 50 procent van de meerwaarde – 50 procent van de meerwaarde, collega's – als die meerwaarde hoger is dan 250.000 euro. Het is niet allemaal in die richting, nee. Het is, denken wij, een evenwichtig verhaal. Wie zijn of haar grond opgewaardeerd ziet door een bestemmingswijziging, gaat daar ook op betalen. Wie zijn of haar grond in waarde ziet verminderen, zal daar een vergoeding voor krijgen en die zijn allebei hoger dan voordien.

De voorzitter: Collega Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Mijnheer Vandaele, vindt u het billijk dat een schade aan 100 procent vergoed wordt door de overheid, maar een opbrengst aan 50 procent maar betaald moet worden? Mij lijkt dat niet in evenwicht te zijn.

Wilfried Vandaele (N-VA): Dat is dan uw visie, collega.

Het idee om planbaten te laten betalen, zat eerst ook in het ontwerp van decreet als er bijvoorbeeld meer verdiepingen gebouwd mogen worden, een hogere dichtheid gerealiseerd kan worden, of meer wooneenheden gerealiseerd kunnen worden. Daar dachten we aanvankelijk dat we planbaten op konden heffen. Uiteindelijk bleek dat te complex en dat zou een rem kunnen zijn op de bouwshift, omdat je dan juist die verdichting of inbreiding tegenhoudt in woonkernen. Daarom laten we dit idee hier los op basis van – u zegt dat we geen rekening houden met alles wat gezegd wordt, toch wel – de adviezen.

Het gaat natuurlijk altijd, als we het hier bespreken of in de pers lezen, over de planschade, maar in dit ontwerp van decreet zitten nog wel meer elementen. Er zijn andere vergoedingssystemen: kapitaalschade, gebruikerscompensatie, die aangepast worden in dit ontwerp van decreet. Er komen eengemaakte procedures voor het voorkeepsrecht. Het instrument herverkaveling/planologische ruil wordt verfijnd: er is geen goedkeuring meer nodig van de Vlaamse Regering, de gemeente houdt de regie. Zeer belangrijk lijkt ons dat alle vergoedingen in de toekomst administratief afgehandeld kunnen worden. Vandaag verloopt bijna alles via de rechtbank. Als het allemaal zo gemakkelijk gaat, als het systeem zoals het vandaag bestaat met de vergoedingen van vandaag, als die allemaal zo prima zijn, goed en fantastisch, hoe komt het dan dat die bouwshift er niet allang gekomen is? Dat gebeurt niet omdat het te complex is, omdat het altijd via

rechtbanken gaat, omdat er veel discussies over zijn. Dit wordt nu een administratieve procedure, waardoor dat allemaal wat gemakkelijker moet lopen.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, u keek wat verbaasd omdat ik het woord vroeg. Ik begrijp dat omdat het hier de gewoonte is dat de discussies in de plenaire vergadering worden overgedaan door de mensen die de dossiers in de commissie volgen. Maar ik moet zeggen dat ik als parlementslid – en ik hoop dat de leden van de meerderheid dat ook hebben – toch wel de oren heb gespitst toen ik de tussenkomsten, drie na elkaar, zeer overtuigende tussenkomsten, heb gehoord naar aanleiding van een artikel in de krant met heel veel experts die zegden dat we een ongelooflijke stommeit zouden begaan. Ik vind het onze taak als volksvertegenwoordiger om ons hier allemaal te laten overtuigen.

Ik luister dus aandachtig naar de heer Vandaele. Tot nu toe hebt u me nog niet kunnen overtuigen, collega Vandaele. Ik dacht dat u dat zou kunnen, want u hebt de reputatie van een vrij groene burgemeester te zijn. We hebben van de collega's, van veel burgemeesters, al gehoord dat ze daar niet gaan aan beginnen. Ze zien dat absoluut niet zitten. Hier zitten ook een aantal burgemeesters. Ik neem aan dat u er al eens hebt over nagedacht wat dit ontwerp van decreet voor impact zou hebben op de gemeente De Haan en hoe u ermee aan de slag zult gaan. Kunt u daar elementen van geven? Kunt u wat positieve elementen laten weerklinken? Ik nodig de andere collega's uit om het over hun toekomstplannen met dit ontwerp van decreet te hebben.

De vork tussen 6 en 31 miljard euro is inderdaad groot. Ik vind 6 miljard euro al voldoende om ons ongerust over te maken en af te vragen wat dit zal betekenen. Vindt u die 6 miljard euro dan wel perfect behapbaar voor de lokale besturen?

U zegt aan collega Schauvliege dat het haar zaak is dat ze vindt dat het verschil tussen 50 en 100 procent bijzonder groot is. Kunt u verduidelijken waarom het nodig is om in plaats van de huidige 80 procentvergoeding naar 100 procentvergoeding te gaan?

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Collega, u hebt natuurlijk de discussies in de commissie niet gevolgd, dus als we daarop moeten ingaan, gaan we het inderdaad allemaal overdoen. *(Opmerkingen van Chris Steenwegen)*

Wat die 100 procent venaal betreft, we zijn daar jaren over bezig. We hebben daar heel lang over gedebatteerd. Dat is uiteindelijk nu de uitkomst: 100 procent venaal als basis, zoals dat vandaag ook bestaat voor kapitaalschade. Er is echter, nogmaals, een landcommissie die die inschatting moet maken, op maat, perceel per perceel, en die zich moet houden aan dertien criteria die wij in het ontwerp van decreet zelf inschrijven. Wij denken dus dat die 100 procent venaal echt op maat zal zijn, rekening houdend met de aard van het beestje. Als er sprake is van woonuitbreidingsgebied of waterzieke gronden, dan ga je daar niet de prijs voor krijgen die je zou krijgen voor een echte woonzone. Collega's, die zou je wél krijgen als je het systeem van collega D'Haese zou toepassen. Collega D'Haese, u zegt dat men moet vergoeden voor 100 procent, geïndexeerd. Als u dat morgen goedkeurt, dan doet u mij daar een groot plezier mee. Ik heb nog wat spaarcentjes. Gezien mijn leeftijd zal dat u niet verbazen. Als ik daarmee ergens waterzieke grond koop, dan krijg ik de volle pot van de overheid. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

Ga je daarmee de staatskas, de gemeenschapskas, het algemeen belang dan dienen? Ik denk het niet. *(Opmerkingen van Jos D'Haese)*

De voorzitter: Collega D'Haese, ik kan mij niet herinneren dat u het woord hebt gevraagd.

De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Mijnheer Vandaele, de vraag is natuurlijk waarom u die grond nog zou kopen als u weet dat u op het einde van de rit gewoon uw geld terugkrijgt? Er is dus geen enkele incentive om waterzieke gronden te kopen als je weet dat je er niet aan kunt verdienen, want met het systeem van 100 procent kun je er niet aan verdienen.

Wilfried Vandaele (N-VA): Mijnheer D'Haese, ik ben geen specialist, maar ik kan me voorstellen dat ik twee rechtspersonen heb, twee bvba's, waarvan de ene de grond in eigendom heeft. Die is 100 euro waard. Ik koop die over met mijn andere bvba voor 1000 euro en de overheid vergoedt mij voor 1000 euro. *(Opmerkingen)*

Ik ben geen specialist. Er zitten hier mensen in de zaal die daar veel meer van kennen.

Voorzitter, mag ik, voor mijn stem het helemaal begeeft?

De voorzitter: Collega Ronse wil u nog onderbreken, net als collega Coenegrachts.

De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik wil eerst en vooral mijn fractievoorzitter feliciteren, want ik heb hem nog nooit zo goed horen spreken sinds hij geen stem meer heeft.

Ten tweede, ik had het voorrecht om in de vorige legislatuur aan de zijde van mijn fractieleider deze thematiek mee op te volgen, en ik wil toch wel kwijt dat ik onvoorstelbaar onder de indruk ben van wat hier op tafel ligt, van hoe deze minister en deze Vlaamse Regering deze knoop hebben ontward en dat ik eigenlijk zeer gechoqueerd ben over hoe minnetjes de groenen hierover doen. We leven in een van de dichtstbevolkte gebieden in de wereld. De realiteit is gigantisch complex, met eigenaarschap en zo meer. Hier wordt op rechtszekere basis een draagvlak gevonden om een van de meest complexe operaties ooit die nodig zijn, te doen, namelijk naar meer zachtere bestemmingen en een beter openruimtegebruik gaan.

We zijn het natuurlijk al gewoon dat de PVDA minnetjes doet over eigendom, maar stel u nu eens het volgende voor. Een oma heeft ergens een stukje bouwgrond. Ze heeft die nog niet aangesneden, maar het is wel zuivere bouwgrond. Ze heeft daarvoor gespaard met haar spaarcentjes. Op een bepaald moment wordt er om een of andere begrijpelijke reden beslist dat dat een zachte bestemming zou moeten zijn. Als je de waarde daarvan dan gaat verminderen en die dame in ruil haar aankoopprijs geeft, geïndexeerd, dan vind ik dat pure diefstal tegenover die dame. Je moet de waarde van dat stukje grond zien als de waarde waarvoor men het vandaag kan verkopen. Dat is de venale waarde. Al de rest is in mijn ogen pure, platte diefstal. Mocht je op die manier je bouwshift gaan organiseren, sorry, dan zal je een bouwshift op papier hebben, maar de hele bevolking zal totaal tegen die bouwshift zijn.

Dus ik zou, ten eerste, een beetje minder denigrerend spreken over die zogenaamde speculanten. Dat gaat over heel veel particulieren die met hun spaarcentjes grond hebben gekocht. Ik zou wat zorgvuldiger omgaan met het draagvlak dat hiervoor nodig is.

Ten tweede, mijn fractieleider heeft het net gezegd: als je naar die aankoopwaarde gaat, en stel dat hij het nog niet zou gekocht hebben ... Er zijn vandaag

mensen die waterziek gebied of woonuitbreidingsgebied bezitten. Ik vind dat eerder speculatie. Als je daar op aankoopwaarde gaat teruggeven, dan vind ik dat je te veel teruggeeft. Bovendien is alles wat hier beslist wordt, via een discretionaire bevoegdheid met de regering te bekijken, dus ik vind dat dit wel zeer goed in elkaar zit.

Ik wil de minister en alle parlementsleden die hier deze legislatuur aan gewerkt hebben en dit nu voorstellen, van ganser harte feliciteren. Mijnheer D'Haese, u vroeg zich af wie hiervoor gaat stemmen, wel ik ga dat met zeer veel enthousiasme doen. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik let op mijn toon. Ik denk dat 77 procent van alle eigenaars in de woonreservegebieden één perceel in eigendom hebben. Als de regeling van oudsher geweest zou zijn dat je altijd 100 procent van je aankoop terugkrijgt, dan zaten daar 77 procent speculanten tussen, en waarschijnlijk grote immo-ontwikkelaars. Waarom? Als je grond koopt en je bent 100 procent zeker dat je je geld terugkrijgt en denkt dat hij misschien duurder wordt, dan speculeer je vanzelfsprekend. Dan zeg je tegen mensen dat ze kunnen gokken dat de grond meer waard wordt, en als het niet zo is betaalt men 100 procent terug. Dat is een bankgarantie van de overheid en dat kan, denk ik, niet werken. Dat is een betere reden dan het vooruitzicht op fraude met twee vennootschappen waar collega Vandaele het over had, maar 100 procent terugbetalen van de aankoopwaarde is speculanten een bankgarantie geven van de overheid. Dat hebben we nooit gedaan en dat moeten we nooit doen. Deze regeling bestaat omdat 77 procent van de eigenaars van woonreservegebieden simpele particulieren zijn die de grond nooit om speculatieve redenen hebben aangekocht.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik ga ervan uit dat de collega's alles goed kennen, maar ik wil er toch op wijzen dat men een aantal dingen met een soort flou artistique probeert toe te dekken. Om te beginnen zijn woonreservegebieden vandaag gronden waar je niet kan bouwen. Als je die grond bijhoudt in de hoop dat er later wel op gebouwd mag worden, dan heb ik daar weinig andere namen voor dan speculatie. Dan hoop je immers dat die later meer waard wordt. De Vlaamse Regering heeft nu een systeem gemaakt ...

Wilfried Vandaele (N-VA): Collega, er zijn drie systemen.

Bruno Tobback (Vooruit): Collega's, dan heeft men nu een systeem gemaakt waarbij men hen toch een minimum rendement op hun speculatie heeft gegarandeerd.

Als de grond van het omaatje van collega Ronse bouwgrond is en bebouwbaar is, heeft ze bijzonder weinig te vrezen, want dan zou het mij verwonderen mocht daar iemand een andere bestemming aan willen geven. Er is meer dan genoeg vraag naar goedgelegen bouwgrond. Als het slecht gelegen bouwgrond is, is er waarschijnlijk een reden waarom niemand erop wil bouwen na al die jaren, want in veel gevallen gaat het om grond die al veertig jaar lang bouwgrond is en waar niet op is gebouwd. (*Opmerkingen van Tinne Rombouts*)

Als we in de casuïstiek gaan wil ik u gerust een aantal voorbeelden geven van mensen die jarenlang grond hebben bijgehouden in de hoop dat de kleinkinderen erop zouden bouwen, maar dan vaststellen dat de laatsten die geïnteresseerd zijn, de kleinkinderen zijn, want die willen daar niet gaan wonen. Dat is precies de reden waarom je aan gronden geen eeuwigdurende bestemming moet geven: ze kunnen belastend zijn op ontwikkelingen die we allemaal nodig hebben.

Ten slotte, collega Ronse, dit is niet het ontwarren van de knoop. De knoop die men ontward heeft, is de jarenlange onenigheid hierover binnen de meerderheid en die collega Vandaele heel elegant probeert te maskeren. Dat is de enige knoop die men ontward heeft.

Maar men heeft hier geen knoop ontward. Men heeft hem begraven onder een berg geld, een berg geld van de belastingbetaler, die in de miljarden loopt. Of het nu 6 of 30 miljard euro is, dat zullen we nog wel zien, maar u hebt eigenlijk uw interne discussies en uw eigen ambities – u hebt niets ontward – afgekocht met miljarden aan belastinggeld, waarmee u nog altijd niet kunt garanderen dat er iets nuttigs mee zal gebeuren, behalve een aantal van uw kiezers blij maken. *(Applaus bij Vooruit)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): De grootste discussie betreft niet zozeer die 80 of die 100 procent. Men doet het hier een beetje af alsof dat wel zo is, maar daarover gaat het niet, want dat is niet de grootste hoofdmoot van het bedrag dat besteed zal worden. Het gaat eerder over de basis waarop die planschade wordt berekend. In de regeling die nu geldt, die grondwettelijk in orde is, haar diensten bewezen heeft en juridisch robuust is, gaat men uit van de aankoopprijs en die wordt dan geïndexeerd. Op basis daarvan wordt de planschade berekend: 80 procent van het verschil ten opzichte van de effectieve, huidige waarde. Wat jullie nu voorstellen – en dat is natuurlijk de clou –, is dat jullie naar de effectieve prijs van vandaag gaan kijken als basis om alles te berekenen. Dat maakt dat de experts zeggen dat het over staatssteun gaat. Daarnaast voegt u er dertien parameters aan toe waarvan u eigenlijk niet goed weet hoe ze mee zullen wegen in heel dit verhaal, en waarvan experts en de Raad van State zeggen dat dit de onduidelijkheid in de hand werkt. U vervangt dus een juridisch robuust systeem waarbij burgers weten waar ze aan toe zijn, door een juridisch onrobuust systeem. Dat biedt geen rechtszekerheid en dat gaat alleen maar onwaarschijnlijk veel kosten. Dat is de clou van het verhaal: niet zozeer die 80 of die 100 procent, maar vooral de basis waarop jullie de bedragen berekenen. En dan kunnen experts inderdaad niet berekenen wat het totale bedrag zal zijn dat dat ons hier zal kosten. *(Opmerkingen van Wilfried Vandaele en Tinne Rombouts)*

Dat gaat tussen de 6,6 en de 31,8 miljard euro zijn. Dat is toch een schande dat deze Vlaamse Regering, dat jullie zo'n beslissing in het ijl hier op tafel leggen. Dit leidt compleet tot rechtsonzekerheid en is een aanslag op onze staatskas. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Het zal niet verbazen dat voor liberalen eigendom en eigendomsrechten wel belangrijk zijn. Maar ik wil toch graag even respect vragen voor het verschil tussen de theorie en de praktijk. Als ik mag, geef ik een voorbeeld van vandaag, van wat sommige partijen voorstellen. Er is gisteren een nieuw ruimtelijk plan Oost-Vlaanderen gelanceerd met een visie op de toekomst, waarin men ruimte wil maken voor natuur, waarin heelder dorpen gewoon met één pennentrek verdwijnen. Alle mensen van de Berendries mogen vertrekken: 15.000 woningen in de Vlaamse Ardennen afgevoerd. Weet je hoelang dat plan in de werkelijke wereld heeft standgehouden? Nog maar één dag en het is terug naar af. Als je begint met mensen hun eigendom op de plaats waar ze wonen, waar ze zijn opgegroeid, onderuit te halen ... *(Opmerkingen bij Groen, Vooruit en de PVDA)*

U hebt respect gevraagd om te mogen uitspreken. U wilt, volgens de groenen, een ruimtelijk ordeningsplan maken. Ik zeg u: ik denk dat de mensen heel blij

gaan mogen zijn dat er liberalen zijn en dat er daarnaast een coalitie is die weet hoe het er in de werkelijke wereld aan toegaat. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Ik denk, beste vrienden, dat het toch ook bekeken moet worden samen met het Instrumentendecreet, samen met de stolp over de woonuitbreidingsgebieden (WUG's). Ik hoor collega Tobback zeggen dat het op termijn een cadeau gaat worden voor de speculanten in de WUG's, want daar hebben die ontwikkelingsmaatschappijen grote gronden. Ik denk dat het stolpdecreet, dat we straks wellicht nog gaan bespreken, – dat moet toch erkend worden – een grote stap voorwaarts is. Dat wil zeggen dat er een stolp komt over 12.000 hectare nu onbebouwbare grond. Dat is een stap voorwaarts. Dat vormt een grote garantie. Tot vandaag kan dat relatief gemakkelijk aangesneden worden via een principiële akkoord (priak), via groepswooningbouw of via een verpakking. Daar gaat dus een stolp over komen. De lokale besturen gaan daarna, wanneer iemand daartoe een initiatief wil nemen, een vrijgavebesluit moeten geven na een openbaar onderzoek. Dat gaat echt een moeilijke procedure worden, waar ook de publieke opinie zijn zeg over gaat doen. Dat mogen we niet uit het oog verliezen.

Daarnaast heeft een lokaal bestuur de mogelijkheid om dat al dan niet te herbestemmen. Dan is de vraag hoe men dat op een juiste en correcte manier gaat proberen te vergoeden, en dan denk ik, daarnet is het ook al door collega Vandaele gezegd, dat we vertrouwen moeten hebben.

Ik vind het natuurlijk altijd een fantastische vaststelling dat de linkse partijen vertrouwen in mensen of landcommissies toch altijd moeilijk vinden. Als de communisten nu garant staan dat speculanten hun bedrag zullen terugkrijgen, dan val ik helemaal van mijn stoel. Maar laat ons toch vertrouwen hebben in die landcommissies. Er zijn dertien criteria, en die zijn nog eens gespecificeerd: op het einde van een uitgeruste weg, vijftig meter diepte, en collega's, ontwikkelperspectief. Dus dat wil zeggen dat wanneer daar een stolp op staat, men dat niet meer kan ontwikkelen.

Wanneer dat waterziek is, dan is dat dankzij de recente decreetgeving veel minder te ontwikkelen. Als de mogelijkheid, het perspectief om al dan niet te ontwikkelen wordt meegenomen, dan ben ik ervan overtuigd dat de landcommissies tot de juiste inschatting zullen komen, en dat de bedragen – van 30 miljard euro en meer – die nu allemaal worden geroemd door experts, maar ook door theoretici, fel, fel overdreven zijn. Laat ons ook gebruikmaken van de kansen die we hebben, van het 'stolpdecreet' en van een in mijn ogen gepast, rechtvaardig en correct vergoedingssysteem.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik heb nog een korte reactie op collega Tobback en collega Schauvliege. Ten eerste zal het ongetwijfeld zo zijn dat we in een aantal gevallen van een stuk grond van een oma of een opa, dat ergens in woongebied ligt – woongebied, geen woonuitbreidingsgebied – en dat qua ligging op de markt wellicht een attractieve prijs zou kunnen krijgen, liever hebben dat dat een zachte bestemming krijgt en open ruimte zou worden. Er zijn er zo.

We hebben in Kortrijk, namelijk in Heule, een van onze deelgemeenten, waar toch serieus verkaveld wordt, al eens een doorlichting gedaan. Daar zijn stukken bouwgrond, woongebied, waar ik vandaag zeker van ben dat als die verkocht zouden worden, dat tegen een heel mooie prijs kan, maar waarbij wij vanuit het beleid vinden dat we in die deelgemeente open ruimte nodig hebben. (*Opmerkingen van Mieke Schauvliege*)

Collega Schauvliege, sorry, met alle respect, ik ga een vergelijking maken. Stel dat je een huisje hebt gekocht, ik zeg maar iets, in Gentbrugge, vijftien jaar geleden. Nu zou dat huisje in Gentbrugge stukken meer waard zijn. Zou u tevreden zijn als men zegt dat we daar naar een zachte bestemming gaan en dat u geïndexeerd uw aankoopprijs terugkrijgt? Ik denk het niet. U zou zeggen dat u wilt krijgen wat de markt ervoor zou betalen. En dat zal net de opdracht zijn van die commissies. Ik vind dat billijk. Ik vind dat op een slimme manier, op een integere manier, maatschappelijke zaken doorvoeren die voor draagvlak zorgen. Als je zoiets doet, denk ik dat je de bevolking zult meehebben. Doe je zoiets niet, dan heb je mooie dingen op papier, maar daar kom je denk ik absoluut niet ver mee.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Ik wilde het even hebben over de billijkheid in het huidige systeem, want daar lijken heel veel mensen overtuigd van te zijn, en ik ben daar toch niet helemaal in mee. Want het huidige systeem sluit heel veel mensen uit van planschadevergoedingen. Het huidige systeem heeft heel veel uitsluitingsgronden, heeft een heel grote drempel, want je moet het zelf gaan vragen voor de rechtbank, en dat zorgt er dus voor dat zeer weinig mensen een planschade krijgen als hun grond van bestemming verandert.

Als het hier vandaag gaat over een planschaderegeling, gaat dit ontwerp van decreet niet alleen over een woonreservegebied. Dit is een algemene regeling. Die geldt ook, zoals collega Ronse zei, voor bouwgrond, groot ingekleurd. Dit geldt ook voor industriegrond. Dit geldt voor een kmo die een stuk grond koopt om over tien jaar uit te breiden en dat stukje grond nodig heeft om groter te worden.

De overheid zegt op een bepaald moment dat ze dat uitkleurt, omdat de bestemming beter natuur of bos zou worden. Daarvoor zijn allemaal goede redenen, maar waarom krijgt de bedrijfsleider maar 80 procent terug? Waarom moet hij 20 procent zelf slikken? Gewoon omdat wij zeggen dat dat moet voor het algemeen belang, waarom?

Als een koppel van 25 jaar een stuk bouwgrond koopt en de gemeente daar toch liever natuur van had gemaakt, dan mag de gemeente dat doen. Dat is haar goed recht. Maar als een koppel van 25 jaar bij de gemeente komt met een bouwgrond, en zegt dat ze 80.000 euro terugbetaalt en die andere 20.000 euro zelf afbetaald moet worden aan de bank, dan weet ik niet wat billijk is aan dat systeem. Ik weet het echt niet. Ik vind het heel billijk dat men vandaag zegt de waarde van grond in te schatten, te laten weten hoeveel die waard is, en men dat bepaalde bedrag terugkrijgt. Dat is billijk, en een fair systeem, en het systeem van vandaag is niet billijk. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Mijnheer Coenegrachts, ik wil nog eens benadrukken dat het hier gaat over planschade. De grond blijft het eigendom van de eigenaar. Jullie zijn hier hele discussies aan het voeren alsof men aan het ont-eigenen is. Maar als dat de vraag is, onteigen dan, want dan heb je het tenminste in het bezit. Maar je gaat die mensen dus een superrekening geven, een cadeau tot en met, en dan hebben ze de grond nog in eigendom. Dit is toch onwaarschijnlijk. Ik kan dat niet aan die 98 procent van de Vlamingen uitleggen. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Collega's, om te beginnen mogen jullie bedenkingen hebben bij de regels zoals ze er vandaag zijn, maar die zijn wel meermaals

getoetst door rechtbanken en het Grondwettelijk Hof, en perfect coherent, wettelijk en aanvaardbaar betiteld in meerdere arresten en uitspraken. Ik zal het nog eens herhalen: hoewel u het gruwelijke regels vindt, zijn ze op zich al vele malen genereuzer dan in eender welk van onze andere buurlanden, waar men bij mijn weten in veel gevallen ook liberalen in het bestuur heeft, eigendomsrecht respecteert en noem maar op, maar waar men niet accepteert ... *(Opmerkingen van Wilfried Vandaele)*

Maar waar men niet accepteert dat men zich als bestuur met een blok aan het been en een anker rond de nek voor eeuwig en drie dagen vastketent, en dat men eigenaars vastketent.

Collega Coenegrachts, het voorbeeld dat u noemt is fictief, want het koppel van 25 jaar dat u noemt dat een bouwgrond koopt, wacht daar meestal geen twintig jaar mee maar bouwt op die grond. Ik wil u er trouwens ook op wijzen dat bouwgrond hebben en die niet bebouwen, de dode hand blijven hanteren, een van de redenen is dat bouwgrond- en woningprijzen zo uit de hand lopen in Vlaanderen. Want als de gronden op markt waren, zouden de prijzen ervan positief voor de kopers worden beïnvloed, in plaats van dat er nu op gezeten wordt in de hoop dat ze ooit nog meer geld waard zullen zijn.

Maar waarmee dat koppel van 25 jaar echt geholpen zou zijn, en ieder geval alle risico's kan uitsluiten, was indien de gemeenten zeer snel en soepel konden beslissen waar in de gemeente gebouwd kan worden en waar niet. Met deze regeling doet u gemeenten eigenlijk twijfelen, afwachten, u geeft hun een factuur in het geval dat ze wel een beslissing nemen, en u lokt uit dat er geen beslissingen genomen zullen worden. Dat zal inderdaad gebeuren, collega's, wanneer men probeert onder een stolp uit te geraken door een ontwikkeling aan te vragen. In dat geval zal de gemeente moeten beslissen of ze geen geld heeft om te vergoeden, en men er dus op mag bouwen. In dat geval is de stolp niet veel waard. Ofwel zegt de gemeente nee, op voorwaarde dat de gemeente een aantal miljoenen heeft om de eigenaar te vergoeden voor het feit dat men niet kan bouwen op een grond waar men vandaag eigenlijk ook niet op mag bouwen. Dat is wat u gecreëerd hebt: degenen die projecten op poten kunnen zetten en aanvragen indienen, gaan hierdoor cashen. Die gaan ook niet wachten, gaan dat doen, die gaan die gemeentebesturen voor het blok zetten. En dat zal inderdaad niet het kleine omaatje zijn, want die gaat dat niet aanvragen. Dat zal iemand zijn wie het lukt tien of vijftien gronden te verzamelen, en het gemeentebestuur dan voor het blok te zetten. Het gemeentebestuur dat voor het blok staat zal, de financiële situatie van de Vlaamse gemeenten kennende, maar één keuze hebben en de bouwvergunning toekennen, omdat ze het zich niet kunnen veroorloven, ze geen belastinggeld hebben om hen tegen te houden, de persoon in kwestie zijn gang laten gaan, ook al weten ze dat ze vanuit het gemeentebestuur en in het algemeen belang, liever hadden gehad dat er niet gebouwd werd. *(Applaus bij Vooruit, Groen en de PVDA)*

De voorzitter: Collega's, ik laat me net door collega Vandaele vertellen dat we eigenlijk over het voorstel van decreet met betrekking tot de woonuitbreidingsgebieden aan het debatteren zijn, dus ik zou willen vragen om u aan het onderwerp van dit ontwerp van decreet te houden. Tenzij we de twee debatten ineens doen. Dan zijn we ervan af. *(Opmerkingen)*

De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Scheiden we de besprekingen?

De voorzitter: Ja, maar over twee uur niet opnieuw ...

Steven Coenegrachts (Open Vld): Neen, helemaal niet. De redenering van collega Tobback is interessant, maar die zou betekenen dat wij vandaag en de voorbije jaren dus massaal omzettingen door gemeentebesturen gezien zouden hebben, want die planschaderegeling van vandaag is zo geweldig en is zo'n flexibel instrument en zo'n pracht van een stimulans voor gemeenten, dat zij constant bepalen waar er in de gemeente wel en waar er in de gemeente niet bebouwd mag worden door de in- en de uitkleuring van gronden. Quod non.

Ik heb de cijfers opgezocht. In de laatste tien jaar is er in totaal – gemeente, provincie en gewestelijk – 2280 hectare uitgekleurd of van bestemming gewisseld, waarvoor planschade eventueel mogelijk was. Dat is 0,17 procent van het grondgebied in tien jaar. Dus ik vraag u, als wij het erger maken met deze regeling, hebt u dan schrik dat slechts 0,12 procent wordt uitgekleurd in plaats van de 0,17 procent van nu? Of zou het misschien liggen aan de flexibiliteit van de procedures, aan de RUP's en de talloze langdurende MER-procedures?

Want daar zijn we het eindelijk wel over eens, collega Tobback. Je moet dat op een soepele manier kunnen doen. En als je dat op een soepele manier kunt doen, dan zul je veel meer uitkleuringen en herbestemmingen zien, aan een – dankzij ons – faire vergoeding voor de burger. (*Applaus bij Open Vld en cd&v*)

De voorzitter: Collega's, we zijn hier niet bezig met een actualiteitsdebat. We zijn bezig met een debat over een ontwerp van decreet, of over twee decreten, een ontwerp en een voorstel. Ik zou toch graag eerst nog eens het woord willen geven aan de spreker vooraan.

De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): U bent te vriendelijk, voorzitter.

De voorzitter: U kent mij.

Wilfried Vandaele (N-VA): De logica van mijn uiteenzetting is natuurlijk helemaal de mist ingegaan, als we het op die manier doen.

De voorzitter: Dat zijn we gewoon.

Wilfried Vandaele (N-VA): Ik had beter gevraagd om niet onderbroken te worden. Dan had ik ten minste eerst eens de aanpassingen kunnen overlopen die we aan het decreet gedaan hebben.

Maar als we dan toch zo bezig zijn, voorzitter, wil ik toch een paar replieken geven op wat collega Tobback en collega Schauvliege hebben gezegd.

Collega Tobback, om het dan toch over die woonuitbreidingsgebieden te hebben: u zegt dat men die vandaag niet kan aansnijden. De collega van cd&v heeft al duidelijk gezegd dat men dat wel kan. En dat is iets waar we nu komaf mee maken. Vandaag kun je het wel. Met je priaks, met je groepswooningbouw, met je globale verkaveling kun je het vandaag wel en kan het straks niet meer.

Collega Schauvliege, u verwijt ons dat we voor dit nieuwe systeem geen haarscherpe bedragen kunnen voorspellen. En u vindt dat erg. Het is des duivels dat wij dat niet kunnen. Maar vandaag kunnen wij dat ook niet, collega. Die 80 procent verwervingswaarde: bereken vandaag eens, met de huidige regeling, wat dat zal kosten aan de Vlaamse overheid en wat dat zal kosten aan de gemeenten. (*Opmerkingen van Mieke Schauvliege*)

Neen, dat is niet zo, want dat kan niet. Ook die taskforce kan dat niet berekenen. En dat zegt die zelf ook. Want dat merken we juist bij elk concreet dossier. Het is ook al gezegd door collega Coenegrachts. Je weet niet wat die verwervingswaarde

is geweest, als die er ooit al is geweest. Soms is het al generaties in de familie en heb je hoogstens de schatting bij de erfenis, bij de successie, waar dan ook vaak een beetje geduwd en getrokken wordt en je niet echt met de werkelijke waarde zit. Dat is vandaag ook geen goed systeem, en ook geen werkbaar systeem. En als het wel een werkbaar systeem zou zijn geweest, zou het veel vlotter toegepast worden en zou het niet allemaal via de rechtbanken lopen en jaren moeten duren. Dus wat dat betreft, is het eigenlijk geen correct argument om te zeggen dat we nu niet zullen weten hoeveel het gaat kosten. Vandaag weten we dat ook niet. Ook de taskforce weet dat niet en zegt ook dat hij dat niet weet.

Collega Schauvliege, waar u op wijst, is bijzonder belangrijk. Als je zegt dat we hier niet te maken hebben met onteigening, maar met planschade, dan is dat iets wat wij natuurlijk constant in ons achterhoofd moeten houden, collega's. Wij gaan niet telkens voor dat perceel de volledige waarde betalen. Dat zouden we doen als we het onteigenden, en dan is het vandaag ook 100 procent venaal. We gaan dat niet doen, we gaan alleen het verschil betalen tussen de oude waarde en de nieuwe waarde. De eigenaar blijft eigenaar, maar wat betekent dat dan voor die jonge trouwers? Hoe oud waren ze, 25 jaar? Ze zijn 25 jaar, ze hebben een stuk bouwgrond gekocht, maar morgen is dat geen bouwgrond meer. De overheid zegt dat ze hen gaan vergoeden voor het verschil tussen de prijs als bouwgrond en wat het straks wordt, bijvoorbeeld een park. Daar hebben ze niks aan, want ze willen bouwgrond. Het is allemaal niet zo eenvoudig. In die gevallen zou je inderdaad moeten onteigenen, en zeggen dat de overheid het overkoopt, zodat zij het volledige bedrag terugkrijgen waarmee ze een nieuw stuk bouwgrond kunnen kopen.

Zo kom ik tot wat ik van bij het begin wilde doen, collega's. Ik wil namelijk de wijzigingen aantonen wij nu hebben aangebracht op basis van de adviezen van de Raad van State. Collega Schauvliege zei daarover dat wij dat allemaal naast ons hebben neergelegd. Dat is niet zo.

Wat wij bijvoorbeeld ook hebben aangepast, en dat vind ik persoonlijk heel belangrijk, is dat het systeem waardoor lokale besturen lasten kunnen verbinden aan concrete projecten in het kader van een vergunningverlening behouden blijft. Dat wordt eigenlijk maar met mondjesmaat door lokale besturen toegepast. We breiden dat uit. Vandaag kun je lasten in natura opleggen binnen de site, binnen de projectzone. Je kunt zeggen dat men daar wel mag bouwen, maar er moet minstens een bepaalde hoeveelheid groen bewaard blijven. Straks gaan we dat verruimen. Er komen extra mogelijkheden. We kunnen nu ook buiten de site zelf verplichtingen opleggen. Via een gemeentelijke verordening kunnen we ook financiële lasten opleggen aan ontwikkelaars. We kunnen dus eisen dat die lasten op een andere plaats geconcretiseerd worden dan op de bouwsite zelf. Dat lijkt mij, ook als lokaal bestuurder, bijzonder belangrijk.

Wat hebben we nog aangepast op basis van de adviezen van de Raad van State? De covenant- en contractbenadering zat er oorspronkelijk in voor de gebiedsgerichte afwijking van functies. Die schrappen we. We deden dat, omdat we luisterden naar de experts. Die wezen erop dat een dergelijk instrument misschien wel een ander effect zou kunnen hebben dan beoogd, en dat het resultaat misschien wel eens zou kunnen zijn dat je meer zonevreemde functies in gang gaat zetten, in plaats van minder. Daar hebben we dus komaf mee gemaakt, dat is eruit.

Het systeem van verhandelbare ontwikkelingsrechten werkt in sommige landen, maar hier, in het kleine Vlaanderen, bleek dat bijzonder complex. Het principe dat je een soort bouwrecht verwerft dat je toelaat om op een andere plaats te bouwen als je op de ene plaats niet meer mag bouwen. Juridisch bleek dat moeilijk, en in de praktijk zou dat vrij onwerkbaar zijn. Zeker in een klein en

dichtbevolkt land als Vlaanderen. Om die reden is dat uit het Instrumentendecreet gehaald. Binnen de meerderheid is er wel gezegd dat we misschien moeten kijken of we een alternatief dat wel werkbaar en eenvoudiger is kunnen uitwerken. Collega's, dat zijn dus de belangrijkste aanpassingen die we deden. Heel veel komt uit het veld, uit de hoorzittingen, uit het advies van de Raad van State en uit reacties van collega's.

Misschien is het toch belangrijk om daar nog een paar dingen aan toe te voegen die er in de laatste rechte lijn zijn bij gekomen. Op vraag van de Raad van State hebben we randnummer 4 aangepast, dat gaat over die lasten waar ik het daar-net over had die we kunnen opleggen. De Raad van State heeft daarover verduidelijking gevraagd dat het geen belasting als zodanig is, maar eerder een retributie. We vangen dat hier op door inderdaad te verduidelijken dat artikel 104 niet beschouwd mag worden als een belasting. Dat klopt, een stedenbouwkundige last is veeleer te beschouwen als een retributie. Een financiële last maakt een billijke vergoeding uit voor een specifieke tegenprestatie die de overheid levert in het persoonlijk belang van de burger, waarvan die een individueel voordeel geniet. Die last is geen belasting. Een belasting betekent dat er geen aanwijsbare tegenprestatie is van de overheid. Maar in het geval van een retributie, of wat wij hier een financiële stedenbouwkundige last noemen, is dat dus wel het geval. Dat is een detail, maar dat is om toch maar weer tegemoet te komen aan wat de Raad van State vraagt.

En dan in de allerlaatste rechte lijn, collega's, hadden we nog de discussie over de bescherming van de persoonsgegevens. Op basis daarvan voegen we nog de amendementen 25 en 26 toe, die tegemoetkomen aan het advies van de Raad van State. Daarbij nemen we die dingen op in het ontwerp van decreet en delegeren we ze niet aan de Vlaamse Regering.

Het Instrumentendecreet zelf houdt geen bestemmingswijzigingen in. Dat is ook belangrijk om te zeggen. Dit is het kader. Dit is het instrument. Maar er zijn altijd nog aparte beleidsinitiatieven nodig om omzettingen te doen, om bestemmingswijzigingen uit te voeren. Maar in dit ontwerp van decreet zijn de instrumenten verfijnd. Wij zijn er, binnen de meerderheid, in elk geval van overtuigd dat dit het doel van de bouwshift wel degelijk dichterbij zal brengen.

Voorzitter, als het de bedoeling is dat we meteen de woonuitbreidingsgebieden erbij nemen ... Er is al veel over gezegd, ik kan er dus nog even op doorgaan.

Woonuitbreidingsgebieden of woonreservegebieden zijn wat ze zeggen dat ze zijn: een reserve. In de praktijk zien we dat er nog heel wat woonzone, dus echt nog wel onmiddellijk aansnijdbaar woongebied, ligt, voldoende om onze woonbehoefte op te vangen richting 2050. Die reservegebieden hebben we vandaag niet echt nodig. We merken ook dat ze vaak slecht gelegen zijn of van slechte kwaliteit zijn. Daarom achten wij het binnen de meerderheid wenselijk om een bewarende stolp te zetten, om die nog niet ontwikkelde woonreservegebieden te bewaren. Het gaat om een 10.000 tot 12.000 hectare. Enkel de gemeenteraad kan met een vrijgavebesluit deze stolp geheel of gedeeltelijk opheffen. Dat kan niet zomaar. Dat moet door middel van een gemotiveerde beslissing, na een inspraakprocedure van de bevolking. De bestaande instrumenten – ik zei daarnet al dat wij daar als lokaal bestuur al vaak op hebben gevloekt – zijn het spoor van de principiële akkoorden (priak's), de groepswoningbouw, de globale verkaveling. Daar maken we komaf mee. Dat is, denk ik, een uitstekende zaak, waar we toch ook al jaren over emmeren. Met dit ontwerp van decreet is dat van de baan.

Daarmee vermijden we dus ongewenste aansnijding van die woonreservegebieden, maar tegelijkertijd krijgen de gemeenten de gelegenheid om goedgelegen woonreservegebied toch aan te snijden via de decretale mogelijkheden die voorliggen.

We hebben ook aan dit ontwerp van decreet van de woonuitbreidingsgebieden aanpassingen aangebracht op basis van adviezen, met name die van de Raad van State. Zo wordt bijvoorbeeld de mogelijkheid om via een beleidsmatig gewenste ontwikkeling het structuurplan te omzeilen, geschrapt. Dat is gebeurd op vraag van de Raad van State. Ook de uitzondering voor sociale woonorganisaties en voor restpercelen wordt geschrapt op basis van het advies van de Raad van State.

Daarnet is een paar keer gezegd dat wij de gemeenten op kosten jagen en dat het voor de gemeenten allemaal niet betaalbaar is. Dat zal allemaal, hoop en denk ik, nog wel meevallen. In elk geval, wat die woonuitbreidingsgebieden betreft, is het voor de gemeenten helemaal een makkie, want als de gemeenten geen initiatief nemen, zal de Vlaamse overheid in 2040 beslissen om die omzetting te doen. Dan kost het de gemeenten niets. Wat de woonuitbreidingsgebieden betreft: als de gemeente een RUP wil opmaken en een vrijgavebesluit wil nemen om die woonreservegebieden alsnog aan te snijden op een gemotiveerde manier, kan dat. Als de gemeente dat niet doet en niet ingaat op verzoeken uit het veld, zal de Vlaamse overheid in 2040 die omzetting doen op kosten van de Vlaamse overheid.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Mijnheer Vandaele, een concrete vraag die ik had gesteld is nog niet beantwoord en ik ben er bijzonder benieuwd naar. Kunt u met uw ervaring en ook uw toekomstperspectief als burgemeester van De Haan inschatten wat dat zou betekenen voor uw gemeente? Dit om een keer een ander beeld te krijgen van dit ontwerp van decreet dan dat wat we tot nu toe van lokale bestuurders hebben gekregen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): De projecten die wij op het oog hebben, zijn inderdaad betaalbaar. Dat zou iets duurder zijn dan volgens het geldende instrumentarium, maar met het huidige instrumentarium geraken we er ook niet. Want als we dat zouden willen doen – we hebben gesprekken gehad met eigenaars – wordt dat een jarenlang juridisch gevecht, en met het huidige instrumentarium zal het makkelijker zijn om dingen te doen die we willen doen. Dat is dan onder andere het omzetten van woonuitbreidingsgebied naar bos en ook nog, als het even kan, – maar ik mag dat hier eigenlijk niet zeggen, ik moet oppassen – iets. Daar zijn dan ook wel subsidies voor. Ik denk dat het hier op een bepaald moment al gezegd is. De overheid heeft 100 miljoen euro ter beschikking om dat soort projecten te ondersteunen en dat is een potje dat elk jaar wordt aangevuld. Dus er moet altijd 100 miljoen euro inzitten. Als er veel uitgaat, dan gaat er ook veel in.

We rekenen op de Vlaamse overheid om die bouwshift en heel concrete projecten met omzetting naar bos en natuur te realiseren. Wij zullen daar in onze gemeenten geen echt nadeel van ondervinden, denk ik.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Vandaele, u hebt hier het Woonreserve-decreet ook even toegelicht. Nu komt er een stolp op die woonreservegebieden, maar kunt u mij vertellen hoeveel hectare van die woonreservegebieden wordt aangesneden om te bebouwen?

Wilfried Vandaele (N-VA): Hoeveel?

Mieke Schauvliege (Groen): Hoeveel van die woonreservegebieden, die nu worden aangesneden, en dus eigenlijk een bedreiging vormen voor het behoud van de open ruimte. Ik zal het u zeggen ...

Wilfried Vandaele (N-VA): U zult 2 procent zeggen.

Mieke Schauvliege (Groen): Uit het expertenverslag blijkt dat slechts 7 procent van die 11.000 hectare echt met bebouwing wordt bedreigd.

Wilfried Vandaele (N-VA): Als dat zo is, waarom hebt u een aantal maanden geleden een voorstel gedaan om dat onmiddellijk helemaal te beschermen? Dat snap ik dan ook niet. *(Applaus bij de meerderheid)*

Mieke Schauvliege (Groen): Mijn boodschap is, mijnheer Vandaele, dat je door de stolp op de woonreservegebieden te leggen, daar 7 procent van de onmiddellijke bedreiging mee ...

Wilfried Vandaele (N-VA): Dat zou u toch ook gedaan hebben?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Mijn voorstel was een tijdelijke bouwstop om nadien instrumenten op tafel te leggen die ervoor zouden zorgen dat de open ruimte gevrijwaard blijft. Wat u hier voorstelt en verkondigt, is dat door dit Woonreservecreeet de bouwshift wordt gerealiseerd, en eigenlijk zeggen experten dat slechts 7 procent van de bedreigde gronden door dit Woonreservecreeet van bouwen gevrijwaard wordt, en dat er voor alle andere gronden die door bouw bedreigd worden en die nu open ruimte zijn, andere instrumenten nodig zijn. Dat is waar we naar op zoek zijn, niet naar een Instrumentendecreeet dat de prijs opdrijft. Dit Woonreservecreeet is interessant voor die 7 procent, maar voor al de rest is dat niet de meest dringende zaak.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Het is waanzin wat u nu vertelt. U hebt zelf een voorstel neergelegd om die woonuitbreidingsgebieden, die zo bedreigd zijn met onmiddellijke uitroeiing, in dit geval onmiddellijke bebouwing, onmiddellijk te beschermen. U hebt dat voorstel neergelegd. We hebben het toen niet gestemd omdat we vonden dat het de verkeerde kant opging. U wilde met planologische attesten en zo werken, wat nog meer waanzin was.

Nu gaat u zeggen dat dat eigenlijk niet belangrijk was, dat die eigenlijk niet bedreigd zijn, dat dat eigenlijk maar 7 procent van de terreinen is. Nu snap ik het echt niet, collega. Dat mag u me echt niet aandoen, om dat soort discussies te moeten voeren. *(Applaus bij de meerderheid)*

Mieke Schauvliege (Groen): Mijnheer Vandaele, nu een beetje ernstig zijn. *(Opmerkingen van Wilfried Vandaele)*

Het voorstel dat wij drie jaar geleden, bij het begin van deze legislatuur, op tafel legden, was om in afwachting van de aanduiding van de watergevoelige openruimtegebieden die op dit moment nog altijd niet aangeduid zijn, die al sinds 2018 liggen te wachten op aanduiding, al een stolp te leggen op de open ruimte die met bebouwen bedreigd was. Jullie hebben daar nu een afgeslankt voorstel van gemaakt. Omdat jullie een Instrumentendecreeet willen realiseren om de factuur op te drijven, willen jullie de pil vergulden door daar nu een stolp op een woonreservegebied te leggen, die eigenlijk maar 7 procent van de gronden die met bebouwen bedreigd zijn en die we open willen houden, beschermt. Mijn boodschap is niet om dit niet te doen. Mijn boodschap is vooral dat we andere instrumenten nodig hebben om die 93 procent andere gronden die bedreigd zijn, te beschermen en dat dat veel dringender is dan nu te stemmen over een ontwerp van Instrumentendecreeet, want dat Instrumentendecreeet werkt controverseel. Dat is de boodschap.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ik doe, geheel vrijblijvend, een suggestie aan Groen. Ik zou toch een keer nadenken om dat cumulverbod in de partij te schrappen, want soms kan het wel nuttig zijn om ook in een lokaal bestuur actief te zijn en hier vanuit de buik toch heel casegericht te gaan spreken.

Nogmaals: ik heb het grote voorrecht om in de mooiste stad van Vlaanderen, Kortrijk, cultuurschepen te zijn, trouwens Culturele Hoofdstad van Europa – soit. Wij krijgen zeer frequent de vraag van ontwikkelaars, noem maar op, om woonuitbreidingsgebieden aan te snijden. Dat is een dreiging die zeer reëel is, alive-and-kicking. En wij weigeren dat bijna systematisch. De taskforce heeft ook letterlijk in zijn rapport gezegd dat het bevriezen van die woonuitbreidingsgebieden essentieel en hoogdringend is. U wilde al die woonuitbreidingsgebieden schrappen zonder vergoeding en via dat planologisch attest. Als je dat allemaal vrij vertaalt, is dat net wat wij allemaal gaan doen in dat ontwerp van decreet. Ik begrijp dus eigenlijk helemaal, maar dan ook helemaal niet waarom u tegen dat ontwerp van decreet en wat onze eerbare, schitterende fractievoorzitter hier allemaal zegt, zou stemmen. Ik zou zeggen: schrap dat cumulverbod. U zult in de praktijk voelen dat wat hier voorligt, echt wel nodig is en stem voor onze ontwerpen van decreet. Hulde!

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, ik hou het heel kort, want ik wil de discussie van vorige week niet overdoen waarbij de ene de zoon en de andere de kleinzoon van een landbouwer is. Maar collega Ronse, wat een onzin dat je moet cumuleren om te weten hoe het er lokaal aan toegaat. *(Opmerkingen van Axel Ronse)*

Collega Vaneekhout is in de vorige legislatuur schepen van Ruimtelijke Ordening geweest. We hebben heel veel lokale bestuurders waarbij wij perfect te raden kunnen gaan om te weten wat er lokaal leeft en hoe we daarmee moeten omgaan in dit parlement. Die uitleg neem ik echt niet. Dat vind ik echt de grootste onzin. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Wat collega Ronse zegt, is natuurlijk voor één keer geen onzin. Collega Schauvliege, u zegt voortdurend dat we niet gelet hebben op wat de mensen van de taskforce verteld hebben, dat we dat naast ons neergelegd hebben. Maar als ze al iets op heel veel plaatsen in hun advies gezegd hebben, dan is het juist het vrijwaren van die woonuitbreidingsgebieden, dan is het juist dat grote stukken gevrijwaard zouden worden, dan is het juist dat die stulp erover zou gaan. Dat is echt een van de meest concrete aanbevelingen van de taskforce. Die aanbeveling staat er op verschillende plaatsen. Dat doen we dus. Daar gaan we nu op in. We volgen de taskforce, maar het is weer niet goed. Nu is het ineens niet meer nodig, want er is maar 7 procent bedreigd. Ja, alstublieft. *(Applaus bij de N-VA en cd&v)*

Ja, voorzitter, ik ben ongeveer klaar. *(Opmerkingen van de voorzitter. Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Ik blijf zitten, want ik zal het geen half uur trekken, absoluut niet, maar we hebben toch wel een aantal bedenkingen bij het geheel. Bij het indienen van de tekst is het geamendeerd. Door één amendement is de volledige tekst dus van de tafel geveegd, wat een vrij abnormaal systeem is. Bij de definitieve versie heeft geen enkel adviesorgaan er zich nog over

uitgesproken, wel bij de oorspronkelijke versie en u hebt dan getracht om daar een beetje aan tegemoet te komen. Maar uiteindelijk heeft niemand zich uitgesproken over het werkstuk dat nu voorligt. Als we rekening houden met de wetgevende adviespraktijk van de Raad van State en het belang van de duidelijkheid, nog een belang van de rechtszekerheid en het belang van de coherentie van de regelgeving, dan weet ik niet of het aangewezen is dat we dit hier goedkeuren.

Het nieuwe ontwerp is, zoals ik al zei, via een amendement ingevoerd als een volledig nieuw ontwerp. Dat was uiteindelijk het advies van de Raad van State. Het is natuurlijk de samenhang die ontbreekt in die adviezen en dat is ook weer iets wat we niet prefereren. We hebben ook nog een absolute onzekerheid omtrent de financiële impact van dit ontwerp van decreet, die uiteindelijk via de belastingen door de gewone Vlaamse man en vrouw zal moeten worden afgedragen aan de staat. Als ik de bedragen even voor mij neem, is er een fonds van 100 miljoen euro. Zoals daarnet gezegd, wordt dat elk jaar wel gespekt naargelang er iets uitgaat, maar als we ervan uitgaan dat het 6 miljard euro gaat kosten – het kan ook veel meer kosten – dan gaat men toch serieus moeten bijspijken, want dan doet men er zestig jaar over. Ik weet niet of dat de bedoeling is, tenzij dat de lokale besturen ook een flink centje in het zakje moeten doen. Daar ligt natuurlijk het kalf gebonden, omdat de lokale besturen – dat is hetzelfde bij het woonuitbreidingsgebied – heel vaak de pineut zijn van het geheel. Men zegt weleens dat er een stolp wordt gezet op de woonuitbreidingsgebieden en men maakt het iets moeilijker voor de lokale besturen om dan nog alsnog een woonuitbreidingsgebied te realiseren, maar uiteindelijk kunnen ze het altijd nog. Waarschijnlijk is dat dan ook een stuk op eigen kosten.

Het is hier woord tegen woord en dat gaat ook zo blijven, ik denk niet dat de ideeën gaan veranderen bij oppositie en bij meerderheid. Als we dat allemaal samenvatten, dan zullen wij ons daardoor op beide ontwerpen van decreet onthouden.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Beste collega's, ik wil in eerste instantie collega Vandaele van harte danken voor zijn duidelijke, volledige toelichting van het ontwerp van decreet en de wijzigingen. In die zin is er al heel veel gezegd en gediscussieerd. Ik ga in dezen enkel nog eens een aantal belangrijke punten aanstippen die wij in dit hele verhaal onder jullie aandacht willen brengen. Zoals daarstraks al aangegeven, kennen wij allemaal de doelstellingen van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen om naar 0 hectare bijkomend ruimtebeslag te gaan tegen 2040. Wat ik wel heel bijzonder vind, is dat we hier soms de discussie voeren alsof er vandaag geen ruimtelijke ordening in Vlaanderen is, alsof er geen bestemmingsplannen bestaan en alsof we geen wetgeving ruimtelijke ordening hebben. Ik wil maar aangeven, collega's, dat we uiteraard niet van een wit blad vertrekken. Als we bepaalde doelstellingen in de ruimtelijke ordening willen bereiken, is het net daarom dat we rekening moeten houden met datgene wat vandaag bestaat en moeten we kijken hoe we daar op een correcte, evenwichtige manier mee kunnen omgaan en wijzigingen en transities kunnen realiseren. Dat heeft dus altijd kanttekeningen.

Daarbij denk ik eveneens dat, naast het ruimtelijk aspect, we verhalen hebben van eigenaars en met hen willen we eveneens correct omgaan. Ze verdienen alle respect van de overheid.

Cd&v hecht heel veel belang aan het zuinige en efficiënte gebruik en de bescherming van de open ruimte. Met dit ontwerp van decreet willen we de druk op de open ruimte laten afnemen op een intelligente manier, waarbij we altijd een

evenwicht voor ogen hebben gehouden en zullen houden. Er zijn vier grote uitdagingen. We willen de open ruimte zoveel mogelijk bewaren. Er is een prominente rol weggelegd voor de lokale besturen. De regierol moet daar blijven. We willen een eerlijke en correcte vergoeding voor eigenaars die de gronden niet meer zouden kunnen ontwikkelen. Het moet inderdaad financieel beheersbaar blijven.

Het ontwerp van decreet betreffende instrumenten heeft al een hele weg afgelegd. Dat wil ook zeggen – en dat is het voordeel – dat we al heel wat toetsstenen hebben gekend. Er is een interessante hoorzitting geweest. Zijn daar pijnpunten naar voren gekomen? Ja. We hebben advies gekregen van de Raad van State. Zijn daar pijnpunten naar voren gekomen? Ja. Wat hebben we daarmee gedaan? We hebben die ter harte genomen. Er zijn aanpassingen gebeurd aan het ontwerp van decreet, wat maakt dat dit veel robuuster is geworden. Daarnaast zijn er in de marge van de hoorzittingen, discussies en bezorgdheden nog andere afspraken gemaakt. Ik wil nog maar verwijzen naar het feit dat het BRV-fonds kan worden ingezet, ook voor deze bouwshift. Enerzijds zullen de plannaten naar de lokale besturen gaan. Anderzijds zullen bij de omzetting van harde bestemmingen naar zachte bestemmingen, zijnde agrarisch gebied, bos en natuur, de lokale besturen kunnen rekenen op ondersteuning vanuit het BRV.

– *Filip Dewinter, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

Ik hoor dat u daarnaar verwijst, collega Schauvliege. U zegt dat er maar 100 miljoen euro voorzien is, maar het is belangrijk dat we dat op een budgettair slimme manier doen. Als je geen zicht hebt op de uitgave van budgetten, moet je ze ook niet direct voorzien. Je moet wel kunnen bijsturen als er meer vraag is. Er zijn budgetten, maar er is een engagement dat er bij stijgende vraag en nood ook verder budgetten voorzien zullen worden. Vastleggen en niet besteden, is het ergste wat een bestuur kan doen.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Mevrouw Rombouts, we weten wat de opdracht is: 30.000 hectare herbesteden om open ruimte te verwerven. Dat is berekend, dat kost ons 240 miljoen euro per jaar. Vlaanderen voorziet 100 miljoen euro per jaar. Dat is meer dan de helft te weinig. U zegt dat Vlaanderen zich heeft geëngageerd om dat te voorzien. Deze Vlaamse Regering kan zich engageren tot 2024. Dat ontwerp van decreet is nog niet goedgekeurd. De rest zal wel geen probleem zijn. Maar waar u de volgende regeringen mee opzadelt, is een immense factuur. Tegen 2040 moet dat bedrag daar wel liggen om alles te herbesteden. Dus ik vind het geen behoorlijk bestuur om dit zo te zeggen, en al zeker niet om nu al te weinig middelen te voorzien, terwijl u weet dat er jaarlijks 240 miljoen euro nodig is om de opdracht te vervullen.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Ik vind het altijd prachtig dat mevrouw Schauvliege de cijfers zo netjes op een rij heeft. Wat natuurlijk heel belangrijk is in dit verhaal, collega, is dat de bedragen waar we het altijd over hebben, en die voor een groot deel fictie zijn, daar zijn we van overtuigd, gespreid zijn in de tijd.

– *Liesbeth Homans, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

En dat zal heel lang duren. Als je spreekt over 2040, heb je het enkel over de woonuitbreidingsgebieden, dan hebben we het nog niet over de 30.000 hectare die u wou vrijwaren. We gaan er al 10 of 12.000 via de woonuitbreidingsgebieden realiseren. We gaan er ook nog 1600 via de waterzieke gebieden realiseren. Als je dat allemaal optelt, als je de puzzel legt, moet je concluderen dat hier concrete

dingen worden gedaan en dat het hoog tijd werd dat die concrete stappen worden gezet. Het verbaast me dat jullie daar niet in meegaan, echt waar.

De voorzitter: Mevrouw Rombouts heeft het woord.

Tinne Rombouts (cd&v): Voorzitter, ik wil me daarbij aansluiten. Collega Vandaele heeft al een heel duidelijk antwoord gegeven. Collega, u verwijst naar de snelheid. Ik denk niet dat u deze meerderheid iets kunt verwijten wat de snelheid van het ontwerp van decreet betreft, want de jongste vertragingen die we hier in het parlement hebben gekend, en het zijn er ondertussen opgeteld al een hele resem, liggen niet aan de meerderheid.

De collega heeft verwezen naar de spreiding in de tijd. Dat is net het belangrijke element. Ik heb net aangegeven dat je een begroting opmaakt op basis van een redelijke zekerheid qua uitgaven. Het allerbelangrijkste is dat de middelen er zullen moeten liggen op het moment dat ze er moeten liggen, en dat is inderdaad het engagement dat is uitgesproken. Ik denk dus niet dat we daarover moeten dramatiseren. Het engagement en de zekerheid dat het geld er dan zal zijn, zijn er wel degelijk.

Ik wil nog even stilstaan bij het element van het respect voor eigenaars wier gronden mogelijkerwijze niet meer bebouwbaar worden en hun correcte behandeling qua vergoeding. De planschaderegeling wordt inderdaad aangepast, dat is hier ondertussen wel duidelijk, maar ik wil toch nog eens extra onderstrepen dat er niet minder dan dertien parameters mee in rekening moeten worden genomen om de correcte compensatie voor de nadelige effecten van een herbestemming te berekenen. Een beoordeling met dertien criteria is net een cruciaal element in heel de discussie. We gaan inderdaad niet mee met het idee van de grove pennentrek van een forfait, waarop de Raad van State trouwens heel wat opmerkingen heeft gegeven, en zelfs aangeeft dat er daardoor rechtsonzekerheid wordt gecreëerd. We gaan ook niet mee in het hele verhaal van het maximale, maar wel met afgewogen parameters om de correcte prijs te berekenen, en dat, collega's, gebeurt door een neutrale landcommissie, een commissie die expertise heeft. Het is niet de eerste keer dat er in Vlaanderen vastgoed moet worden geschat. Integendeel, daarin is er heel wat expertise op het terrein. Wij vragen dan ook dat die neutrale commissies hun rol in dezen volledig mogen invullen en mogen opnemen.

Wat de schattingen betreft: het is inderdaad heel ambetant dat we daar niet voor honderd procent de vinger op kunnen leggen, maar dat is ook de realiteit van vandaag. Daar is ook al naar verwezen. Dat is dus niet anders. Wat wel belangrijk is, en waarin we wel hebben voorzien in dit ontwerp van decreet, is dat we de plannende overheid de kans geven om alle kosten en baten op voorhand goed te kunnen inschatten. Het ontwerp biedt namelijk de mogelijkheid om een beroep te doen op zowel schaderamingsrapporten als meerwaarderamingsrapporten. Met andere woorden: als er planningsinitiatieven worden genomen, zal het vanaf het begin voor de plannende overheid heel duidelijk zijn wat de kosten en de eventueel meerwaarde zouden zijn en moeten de lokale besturen dus nooit blindvaren.

Dan wil ik nog even meegeven dat de principes van het Instrumentendecreet al heel concreet worden ingezet op de woonreservegebieden, waarbij de focus dus op zuinig ruimtegebruik ligt, en dat de gemeenten daarvoor de sleutel in handen krijgen en hebben, om te bepalen welke gebieden wel of niet tot ontwikkeling zouden kunnen worden gebracht, en ook hoe. Ik heb daarstraks verhalen gehoord over gemeenten die worden benaderd door ontwikkelaars en dan bezwijken onder de druk omdat er veel geld mee gepaard gaat. Collega's, wij weten inderdaad dat een eigenaar uiteraard alles zal proberen om aan te geven dat er

een goede, noodzakelijke, kwaliteitsvolle ontwikkeling zal zijn, maar het is belangrijk dat de lokale besturen de sleutel in handen houden. Voor de woonreservegebieden is het dus heel duidelijk. Waar vandaag nog ontwikkelingen mogelijk zijn, zal er ook een stolp op zitten, kan het niet met achterpoortjes. We weten immers dat er daar knelpunten waren. Ook al wilden lokale besturen dat misschien niet gerealiseerd zien, toch kon men tot realisatie overgaan. Wel, aan de lokale besturen wordt de extra zekerheid gegeven dat zij de sleutel in handen houden.

Collega, u vroeg of de bouwshift enkel met die woonreservegebieden en die stolp zal worden gerealiseerd. Neen, die zijn een element daarvan. Het Instrumentendecreet geeft instrumenten aan, en we zullen het samen moeten realiseren op het terrein.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Collega Rombouts, net zoals collega Vandaele hebt u argumenten en elementen aangehaald waarbij u zegt dat u rekening hebt gehouden met de experts, met het expertencomité van de regering, met al die mensen, met de Raad van State. Hoe komt het dan dat al die experts tot op de dag van vandaag zeggen dat dit een slecht ontwerp van decreet is? Kunt u zeggen welke experts achter dit decreet staan? Welke verenigingen die bezig zijn met ruimtelijke ordening, welke universiteitsprofessoren staan achter dit decreet? Staat de VVSG achter dit decreet? Het interesseert mij wel, aangezien u daar argumenten haalt en de aangebrachte wijzigingen zouden leiden tot een beter begrip of steun uit het middenveld; Ik heb dat niet gezien. Ik heb vooral een sterke weerstand gezien en een sterke oproep vanuit dat middenveld en van alle experts om dat niet goed te keuren.

Tinne Rombouts (cd&v): Collega, ik heb aangegeven dat er heel veel elementen in het ontwerp van decreet ... het ontwerp van decreet beperkt zich niet tot een planschaderegeling. Ik moet vaststellen dat in opiniestukken en kranten het vaak alleen over dat thema gaat. Het ontwerp van decreet gaat over veel meer. Er zijn heel veel elementen ook inderdaad in de hoorzitting aan bod gekomen, ook vanuit de Raad van State, en daar is wel degelijk rekening mee gehouden.

Collega Vandaele heeft daarnet aangegeven welke wijzigingen allemaal gebeurd zijn. Die ga ik niet allemaal herhalen. Zijn er nog knelpunten of zijn er experts die zeggen dat er knelpunten of problemen zijn? Daar waar ze niet kunnen weergeven wat de totale kostprijs gaat zijn, zeggen we dat er parameters zijn die we in rekening brengen. Dat zijn dertien parameters. Er zijn wijzigingen en verfijningen aan gebeurd om dat inderdaad nog meer te specificeren. Dertien parameters die meegenomen moeten worden door een landcommissie, die er dan een uitspraak over gaat doen. Ik ga niet zo ver om te zeggen dat ik die landcommissie niet vertrouw, ik heb er vertrouwen in. We weten dat ze op het terrein al zaken hebben gerealiseerd in heel veel andere dossiers en decreten. Dus ja, we leggen hier opnieuw het vertrouwen in mensen op het terrein om de correcte berekeningen te doen.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Er is natuurlijk al heel erg veel gezegd. Ik wilde beginnen met de vaststelling dat de ambitie om de open ruimte te beschermen, om de versnippering in Vlaanderen tegen te gaan, om meer groen en biodiversiteit te creëren, begint met de ruimtelijke ordening. We moeten die bouwshift dus concreet vormgeven. Dit Instrumentendecreet, samen met het ontwerp van decreet rond de woonreservegebieden, is hierin een belangrijke stap. Het is niet het einde van de bouwshift, hij is niet gerealiseerd aan 100 procent als we hier vanavond klaar zijn, maar we nemen hier een belangrijk horde, we gaan een

grote stap vooruit. We sluiten wat belangrijke achterpoortjes, zoals het aansnijden van woonreservegebieden via het vergunningentraject. We maken dat moeilijker, we zetten de lokale besturen 'in charge'.

Maar natuurlijk gaat het hier vanavond over de planschadevergoeding en of die fair en billijk is. Ik heb gehoord, collega's, dat er hier vandaag iets gebeurt wat mensen wat ongemakkelijk en nerveus maakt. Dat leid ik af uit de tussenkomen van de oppositie. We gaan hier vanavond – stel u voor – een politieke keuze maken. Dat is – en ik weet niet waarom – een ongemakkelijke vaststelling voor sommigen. Maar het is niet omdat het Europees Hof of het Grondwettelijk Hof ons niet verplicht de planschaderegeling te herbekijken, dat we dat politiek gezien niet zouden mogen, of dat het een schande zou zijn dat we daar politiek anders naar kijken.

Ik denk dat wij hier vandaag een politieke keuze maken voor een andere planschadevergoeding dan die die vandaag bestaat. Naar mijn zeer bescheiden mening is dat een grote stap richting meer billijkheid en meer 'fairness' in het systeem. (*Opmerkingen van Mieke Schauvliege*)

Ik ben heel blij, collega Schauvliege, dat u dat duidelijk vindt. In de commissie heb ik dat ook geprobeerd, maar ik ben blij dat het in de plenaire vergadering een half jaar later dan toch gelukt is.

Ik vind 80 procent van de aankoopwaarde voor sommige stukken van percelen, voor sommige mensen die de moeite doen en de hele procedure voor een rechtbank willen doorlopen, geen fair systeem. Het voorbeeld van het 25-jarige koppel komt recht uit de krant van vorig jaar, het is echt waar. Die mensen willen bouwen op een stuk grond en de gemeente kent geen vergunning toe omdat ze, zeer terecht, dat gebied wil uitkleuren en zegt: "Jullie krijgen geen vergunning, wacht een paar jaar en ik ga daar planologisch helemaal door, laat een MER-studie (milieueffectenrapport) uitvoeren, alles wat je wilt. Op het einde van de rit krijg je 80 procent terugbetaald van wat je vandaag aan de bank aan het afbetalen bent, en de rest is dan voor het algemeen belang. Waarvoor dank." Ik vind dat geen fair systeem. Ik vraag dat landcommissies gaan inschatten wat die grond vandaag waard is en dat de overheid die waarde, verminderd met wat er overblijft, terugbetaalt aan die mensen, zodat zij verder kunnen. Dat is wel een fair systeem.

Die inschatting van die grond door die landcommissies en die dertien factoren, dat leidt blijkbaar bij sommigen tot veel verwarring. Ik kan iedereen geruststellen: de meeste schatters die ik ken – het zijn er niet zoveel –, hebben geen decreet nodig om een stuk grond, een huis of een appartement naar waarde te schatten. Die worden daarvoor opgeleid en die hoeven in geen enkel decreet te kijken hoe ze dat moeten doen. Die kunnen dat, die weten dat. Wij hebben toch dertien factoren toegevoegd die wij belangrijk vinden als parlement, waaronder de ontwikkelingskansen. Op die ontwikkelingskansen zetten wij een stolp voor wat betreft de woonreservegebieden. In het ene ontwerp van decreet zeggen we dat we een stolp zetten op de ontwikkeling van het gebied en in het andere ontwerp van decreet zeggen we dat de ontwikkelingskansen een factor is in de prijsbepaling. Dat kan alleen maar een effect hebben op die prijs. Maar nogmaals, geen enkele schatter heeft een decreet nodig om te weten hoe hij een inschatting moet maken van de economische waarde van een eigendom. Alle speculatie en kritiek op dat artikel ten spijt, dat is niet nodig en dat zal perfect werken. Het werkt trouwens vandaag als we onteigeningen doen. Het werkt vandaag in andere decreten. Het zal ook in dit ontwerp van decreet perfect werken.

Het verschil tussen planbaten en planschade, dat is een kritiek die ik begrijp, maar die ook zeer logisch is. Planschade krijg je omdat je eigendom in waarde

daalt. Het is je eigendom en een beslissing van de overheid doet die in waarde dalen. Planbaten moet je betalen op het moment van overdracht tot realisatie. Als je daar 100 procent zou rekenen, dan zou – denk aan het voorbeeld van collega Vandaele over de financiële lasten – een gemeente geen financiële lasten voor een project kunnen opleggen, want alle planbaten worden betaald door die individuele eigenaar op het moment van overdracht. Die individuele eigenaar zal de planbaten niet noodzakelijk kunnen betalen, dus wat hij gaat doen, is de overdracht absoluut vermijden. Hij zal niet graag willen verkopen, dus er wordt geen grond meer verkocht. Laat ons daar toch ook voorzichtig mee zijn. Er zijn perfect redenen te verzinnen waarom die planbaten lager liggen dan de planschade. Dat wil niet zeggen dat dat de enige planbaten zijn die betaald worden, want zoals gezegd kan de gemeente nog financiële lasten opleggen op een ander moment.

En dan, collega's, ten slotte, één ding over ons systeem. Het systeem is niet perfect. Het systeem is wat we hebben geërfd van voorgangers lang geleden. Ik ben het met heel veel sprekers eens dat als we vandaag een ruimtelijke ordening voor Vlaanderen zouden uittekenen, dat het meer zou lijken op het buitenland, dat we niet elk perceel in Vlaanderen een aparte bestemming zouden geven, dat we niet elk perceel met die aparte bestemming een eigen economisch leven op de markt zouden laten leiden. Maar dat is wel de situatie die we hebben geërfd. Dat is de situatie die we vandaag hier, in een eerste fase, proberen recht te trekken. Daarvoor hebben wij die faire compensatie nodig.

Ik ben begonnen met te zeggen: "Is dit het einde van de bouwshift?" Neen, dit is het begin. Het is misschien goed voor zij die de bouwshift een warm hart toedragen dat deze knoop nu eindelijk wordt doorgehakt, en we verder kunnen naar wat er nog belangrijk is, wat er echt belangrijk is, namelijk hoe die verdichting er in de feiten uitziet. We moeten die beleidskaders maken. We moeten zeggen hoe in kernen wonen eruit ziet, hoe je een private buitenruimte maakt, hoe je ervoor zorgt dat je dichter op elkaar woont met voldoende woonkwaliteit, dat is waar het echte debat over moet gaan. Niet meer over die open ruimte, ik denk dat we daar wel ongeveer zijn. Hoe ziet die verdichting eruit? Geef daar perspectief, en niemand wil nog je open ruimte aansnijden.

Ik sluit af, voorzitter, ik zie uw handen al omhoog gaan. Maar ik ga het toch nog zeggen. Mijn fractie, voor wie daar nog aan zou moeten twijfelen, is vandaag bereid en maakt die politieke keuze heel graag, neemt zijn verantwoordelijkheid, zegt heel duidelijk dat we voor een faire vergoeding gaan, een billijke vergoeding, een eerlijke vergoeding, en we gaan op die manier de bouwshift eindelijk aftrappen. We gaan eraan beginnen en dit is het startpunt van een nieuw Vlaanderen op het vlak van ruimtelijke ordening. Dank u wel. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik probeer kort te blijven, voorzitter.

Ten eerste, ik geef toe dat het een beetje gemakkelijk is, maar als dit een nieuwe start is voor het hele beleid, wetende dat men er vier jaar aan bezig is geweest om zelfs maar over dit punt een akkoord te krijgen, dan ga ik mijn adem niet inhouden voor we de rest gaan zien natuurlijk. Dat moet u mij vergeven. Er zijn er misschien die erop hopen, maar het gaat niet gebeuren.

Ten tweede, maar dat is iets ernstiger. Ik hoor collega Coenegrachts graag zeggen – het is ook de eerste keer dat ik hem dat hoor zeggen, misschien is het een opening – dat als we het systeem moesten hertekenen, we dat niet meer zouden doen zoals nu of in het verleden is gebeurd, met eeuwigdurende bestemmingen.

Ik ben graag bereid om die discussie daarover te voeren, maar het was natuurlijk misschien de gelegenheid geweest om, als u dan toch beslist om een

instrumentendecreet te maken, om te beginnen aan het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, om te beginnen denken over wat we vandaag allemaal aan het doen zijn, over een aantal grote projecten, zowel infrastructureel, als qua natuurbehoud, als qua herbestemming, als qua overstromingsgebieden, klimaatadaptatie en dergelijke meer. Waarom hebt u dat niet meteen ineens in de discussie gestoken? Want wat u nu doet, is eigenlijk precies het tegenovergestelde. U hebt het systeem zoals het nu is, wel opnieuw voor eeuwig verankerd. Want voor de bestemmingen die u nu zou veranderen, gaat u de volle pot voor betalen, nadat we die volle pot betaald hebben – ik ga die discussie of dat nu 6 miljard euro of 31 miljard euro is, of nooit gaat gebeuren, niet opnieuw openen –, maar gaan we dan nog altijd met een systeem zitten waarvan u erkent – en het siert u, en ik deel uw mening – dat we het nooit meer op die manier zouden uittekenen als we eraan moesten beginnen. Ja, waarom hebben we dat dan niet meteen ineens gedaan? Want helemaal op het einde van de rit komt u nu zeggen dat dit eigenlijk een slecht systeem is en dat het ons daardoor nu veel geld kost.

Maar u hebt een systeem gemaakt, een ontwerp van decreet, waardoor het ons nog meer geld gaat kosten, en op het eind van de rit nog altijd juist hetzelfde gaat blijven. Want het enige dat dit ontwerp van decreet doet, is de bankautomaat installeren en het garandeert niet dat wanneer er opnieuw een aantal foute bestemmingen voor eeuwig worden verankerd, dat de bankautomaat niet blijft draaien voor de volgende generatie.

Maar eerlijk gezegd, als we het over dat punt dan toch eens zijn, kunnen we er samen een oplossing voor bieden. Dat is beter dan het opnieuw voor eeuwig te betonneren – symbolisch dan.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Coenegrachts, ik ben het met u eens dat we vooral naar instrumenten moeten zoeken om ons verdichtingsvraagstuk op te lossen. We moeten ervoor zorgen dat dat op de juiste plekken gerealiseerd wordt, en dit Instrumentendecreet hoort daar helemaal niet bij.

Ik hoor u een analyse maken dat ons ruimtelijk beleid de afgelopen jaren helemaal niet oké was, maar we er nu mee opgescheept zitten en er maar mee moeten dealen, en dat u op basis van die oude bestemmingsplannen dan maar tot die regeling komt. Wel, wij hebben een amendement 30 ingediend, dat net komaf wil maken met die eeuwigdurende schadevergoedingsrechten. Ik hoop dan dat u, nadat ik uw uitleg gehoord hebt en u zegt dat dat eigenlijk helemaal geen goed idee was, dat amendement steunt. Want daarin zeggen we net dat we daarmee komaf willen maken en dat, tien jaar nadat een planningsinitiatief al dan niet is ingevuld, men dan geen aanspraak meer maakt op die eeuwigdurende schadevergoedingsrechten. Ik hoop dus dat u dat dan ook steunt en dat de woorden die u daarnet zei, een klein beetje zijn wat u ook bedoelde.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, sommige collega's stellen het voor – het is wat collega Rombouts daarnet zei – alsof we met een wit blad, een onbeschreven lei kunnen starten. Dat is natuurlijk niet zo. Er zijn gewestplannen, ruimtelijke uitvoeringsplannen, er zijn nog oude bijzondere plannen van aanleg (BPA's). Die zijn er. We gaan die nu vandaag, met welk Instrumentendecreet dan ook, niet wegvagen. De illusie wekken dat, het zo voorstellen alsof we dat zouden kunnen, is de mensen een rad voor de ogen draaien, want dat kunnen we niet. Je gaat daar nooit een draagvlak voor hebben en je gaat dat in de praktijk ook nooit kunnen doen.

Als duivel uit het doosje of als deus ex machina zeg je dan dat we het in de tijd kunnen beperken. Je zou vandaag dus beslissen dat mensen die nu nog bouwgrond

hebben, tien jaar de tijd hebben om hem te bebouwen en dat hij anders een andere bestemming krijgt. Ik denk dan dat je enorme druk gaat zetten op de bouwgronden, om ze heel snel in te vullen. Dan ga je juist het omgekeerde bereiken van de beton-stop, de ontharding, de verhardingsstop. *(Opmerkingen van Mieke Schauvliege)*

Dit leidt dus echt niet tot concrete oplossingen. We hebben ook over van alles nagedacht.

Ik hoor collega Tobback daarnet een beetje smalend zeggen dat het jaren geduurd heeft voor men eruit is geraakt. Ja, collega, we zijn er wel al een tijdje uit. Als de oppositie hier niet had gefilibusterd door de Raad van State, en door nog eens te proberen, en dan opnieuw ... De tekst die ik daarnet op tafel had liggen, is een tekst van een jaar geleden, collega's. Echt waar, februari 2022. *(Opmerkingen bij Groen en Vooruit. Applaus bij de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Collega Vandaele, u bent er meester in om iets verkeerd te interpreteren. Ons voorstel is wat ook professor Van Hoorick op de hoorzittingen heeft voorgesteld. Als je een planningsinitiatief neemt, als je de bedoeling hebt iets te veranderen, moet het gedaan zijn dat voor eeuwig en altijd te kunnen vrijhouden en daar eeuwigdurende schadevergoedingsrechten op te zetten. Het voorstel is nu dat, als je een planningsinitiatief genomen hebt, je tien jaar de tijd hebt om dat initiatief in te vullen. Dat betekent dus geen bouwdrift. *(Opmerkingen bij de N-VA)*

Nee, het gaat over nieuwe initiatieven waarbij je zegt waar men wel en niet mag bouwen. Als je tien jaar de tijd had, nadat beslist is dat de kans er is, en je dat niet gedaan hebt, dan heb je geen recht meer op die schadevergoeding. Dat is een voorstel dat een van de experts op de hoorzittingen heeft gedaan. Dat lijkt te werken. Ik stel voor – dat sluit helemaal aan bij de redenering die collega Coenegrachts hier heeft gedaan – dat jullie dat dan ook steunen, want het lijkt in lijn te zijn met jullie redeneringen.

De voorzitter: De heer Coenegrachts heeft het woord.

Steven Coenegrachts (Open Vld): Collega Schauvliege verweet collega Vandaele daarjuist dat hij meester is in het misinterpreteren, maar ik moet zeggen dat ze er zelf ook wel wat van kan. Ik heb gezegd dat ik het gewestplan zoals het er ligt en het systeem om elk perceel een individuele bestemming te geven, nooit meer zou uitvinden in de jaren zeventig, als ik terug mocht gaan in de tijd. Ik heb niets gezegd over de eeuwigdurendheid van planschade. Ik heb dat nergens gezegd. Ik weet niet waar u dat hoort, collega Schauvliege. Uw amendement 30 komt dus aan niets tegemoet van wat ik zeg.

Het is een interessant systeem in het buitenland en het werkt daar, ook omdat men het individuele eigendomsrecht, het eigenaarschap van een huis en een stuk grond en een woning zoals wij dat in Vlaanderen kennen, de Vlaming met de baksteen in de maag, die eigenaar is van zijn eigen huis, niet in dergelijke mate kent in Duitsland en in Nederland. Als men daar een planinitiatief neemt, is meestal ook de ontwikkelaar die daarna komt, al aangesteld. En die moet dan binnen een bepaalde periode dat gebied ook ontwikkelen voor wat de bestemming was. Slaagt hij of zij daar niet in na tien jaar, dan vervalt ook het recht op enige planschadevergoeding of zelfs de ontwikkeling van dat gebied. Dat is logisch in het systeem dat bestaat, in de context van het systeem waar het bestaat. Je kunt dat niet zomaar transporteren naar onze context. Dat gaat niet.

Collega Tobback, het is wat vreemd dat u pas voor de eerste keer hoort dat ik de analyse maak dat als ik van een wit blad mocht beginnen, het anders zou zijn.

Collega Rombouts doet dat elke keer. Als het over de bouwshift gaat, heeft ze het over het witte blad. Ik heb dat ook elke keer gezegd. Ik denk dat collega Vandaele dat ook altijd doet. Het zou kunnen, collega Tobback, dat u pas voor de eerste keer naar ons geluisterd hebt, maar we hebben het wel elk debat gezegd. *(Applaus bij cd&v)*

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Als ik collega Schauvliege goed begrijp, dan zegt ze dat je tien jaar de tijd krijgt om die bouwgrond te bebouwen en anders ben je je rechten kwijt – ik vat het wat samen – maar enkel voor nieuwe initiatieven. Daar los je natuurlijk het probleem van onze gewestplannen, RUP's enzovoort niet mee op. Maar als we vandaag dus nog nieuwe bouwgrond zouden maken, dan zouden ze die binnen de tien jaar moeten bebouwen. Maar we gaan geen nieuwe bouwgrond meer maken, collega. Het is juist de bedoeling dat we dat niet meer gaan doen. Het is juist de bedoeling om de omgekeerde beweging in gang te zetten. *(Applaus van Steven Coenegrachts)*

En dan toch nog even iets heel technisch: als ik het goed begrepen heb, collega, gaat u ervan uit dat het recht op planschade eeuwigdurend is. Dat staat zo niet in het Instrumentendecreet. Er staat dat je twee jaar de tijd krijgt om die planschade aan te vragen. Als je dat niet doet binnen die twee jaar ... Dat is niets eeuwigdurends.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/10)*

– Artikel 1 tot en met 6 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 7. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/15)*

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 8 en 9 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement tot invoeging van een artikel 9/1. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/13)*

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

– Artikel 10 tot en met 13 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 14. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/17)*

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 15 tot en met 22 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 23. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2019-20, nr. 194/15)*

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– Artikel 24 en 25 worden zonder opmerkingen aangenomen.

Er is een amendement op artikel 26. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 194/17)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– *Artikel 27 tot en met 42 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement op artikel 43. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 194/17)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– *Artikel 44 tot en met 61 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement tot invoeging van een artikel 61/1. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 194/12)

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

– *Artikel 62 tot en met 68 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement tot invoeging van een artikel 68/1. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2019-20, nr. 194/17)

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

– *Artikel 69 tot en met 115 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Andries Gryffroy tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, wat de woonreservegebieden betreft

– 577 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 11

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Andries Gryffroy tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, wat de woonreservegebieden betreft.

De algemene bespreking is geopend, maar eigenlijk hebben we daarnet de twee besprekingen samen gedaan.

Vraagt er toch nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 577/8)

– *Artikel 1 tot en met 9 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er zijn amendementen op artikel 10 en 11. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nrs. 577/9 en 577/10)

De stemmingen over de amendementen en over de artikelen worden aangehouden.

– *Artikel 12 tot en met 15 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement op artikel 16. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 577/9)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

– *Artikel 17 tot en met 19 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Freya Van den Bossche, Maxim Veys, Hannelore Goeman en Thijs Verbeurgt over het dalende gebruik van anticonceptiemiddelen bij jongeren en de toename van het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag – 1719 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft mevrouw Hannelore Goeman bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Freya Van den Bossche, Maxim Veys, Hannelore Goeman en Thijs Verbeurgt over het dalende gebruik van anticonceptiemiddelen bij jongeren en de toename van het aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag.

Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): We hebben het er daarnet tijdens de actuele vragen natuurlijk ook over gehad, maar we maken ons heel veel zorgen over het feit dat het condoomgebruik bij jongeren achteruit gaat, en dat er zoveel jongeren al ervaringen hebben met grensoverschrijdend gedrag, ook op jonge leeftijd. Wij denken dat het de verantwoordelijkheid is van Vlaanderen om daar een stevig preventiebeleid rond te voeren. Wij vinden dat er geen tijd te verliezen valt om sensibiliseringscampagnes op te voeren, en in te zetten op gratis condooms op plaatsen waar veel jongeren komen.

De voorzitter: Goed, maar nu bent u al over de inhoud bezig.

Hannelore Goeman (Vooruit): Vandaar onze vraag om het voorstel van resolutie met spoed te behandelen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef lijkt me niet echt nodig te zijn.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie naar de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding verwezen.

Het incident is gesloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Thijs Verbeurgt, Hannes Anaf en Hannelore Goeman over het instellen van een consultancyregister – 1720 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft mevrouw Hannelore Goeman bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Thijs Verbeurgt, Hannes Anaf en Hannelore Goeman over het instellen van een consultancyregister.

De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Voorzitter, we hebben het er inhoudelijk al uitgebreid over gehad tijdens de actuele vraag. Het voorstel tot spoedbehandeling is ingegeven vanuit de vraag naar snelle transparantie inzake de consultancy-opdrachten. Ik heb uit de bespreking van de vraag begrepen dat die vraag ook bij andere fracties leeft. Ik hoop natuurlijk op de spoedbehandeling, maar mocht dat niet zo zijn, ben ik ervan overtuigd dat we dit snel in de commissie kunnen bespreken.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Voorzitter, dit is inderdaad een heel belangrijk onderwerp. Wij hebben vanuit de cd&v-fractie aangegeven dat we hierrond een initiatief aan het voorbereiden waren. We zouden de spoedbehandeling willen wegstemmen en dit zo snel mogelijk willen behandelen in de commissie, en daar samen met de oppositie werken om tot een beter, breder uitgewerkt en gedragen voorstel te komen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling. Het lijkt me eigenlijk wel al duidelijk te zijn, maar bon, we moeten toch even stemmen.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

We gaan opnieuw de stemapplicatie gebruiken. Wie voor de spoedbehandeling is, drukt op de groene knop. Wie tegen is, drukt op de rode knop.

Stemming nr. 2

Ziehier het resultaat:

- 99 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
- 44 leden hebben ja geantwoord;
- 55 leden hebben neen geantwoord.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie naar de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie verwezen.

Het incident is gesloten.

MOTIE van Björn Rzoska, Thijs Verbeurgt, Jeremie Vaneekhout, Hannes Anaf, Mieke Schauvliege en Hannelore Goeman tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar het gebruik van consultancy-opdrachten bij de Vlaamse overheid
– 1716 (2022-2023) – Nr. 1

MOTIE van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Onno Vandewalle tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar de toegenomen facturen voor consultancyopdrachten sinds de start van de zittingsperiode in 2019
– 1717 (2022-2023) – Nr. 1

Voorstellen tot aanvulling van de agenda

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft mevrouw Mieke Schauvliege bij motie van orde een voorstel gedaan tot aanvulling van de agenda met de motie van Björn Rzoska, Thijs Verbeurgt, Jeremie Vaneekhout, Hannes Anaf, Mieke Schauvliege en Hannelore Goeman tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar het gebruik van consultancyopdrachten bij de Vlaamse overheid.

De heer Jos D'Haese heeft bij motie van orde een voorstel gedaan tot aanvulling van de agenda met de motie van Jos D'Haese, Lise Vandecasteele en Onno Vandewalle tot instelling van een onderzoek door het Rekenhof naar de toegenomen facturen voor consultancyopdrachten sinds de start van de zittingsperiode in 2019.

Ik stel voor om beide voorstellen tot aanvulling van de agenda samen te behandelen. Is het parlement het hiermee eens? (*Instemming*)

De heer Muyters heeft het woord.

Philippe Muyters (N-VA): Voorzitter, ik heb in de loop van de namiddag overlegd met mensen uit de meerderheid en met leden van de oppositie. Ik stel voor om dit punt niet op de agenda te plaatsen vandaag, maar om eerst in te gaan op het voorstel van de regering vroeger deze namiddag om in de commissie Financiën en Begroting een gedachtewisseling te organiseren waarbij technische duidelijkheid wordt gegeven over de cijfers, en om daarna te proberen met de meerderheid en met leden van de oppositie een concretere vraag te formuleren voor het Rekenhof.

De voorzitter: De heer D'Haese heeft het woord.

Jos D'Haese (PVDA): Het is in elk geval duidelijk dat we het hier over een stevige toename van de kosten voor consultancy hebben. Het exacte bedrag kan nog variëren, maar de toename is duidelijk. We weten dat het concrete gevallen zijn waarbij we vragen kunnen stellen bij aan wie die uitbestedingen gebeuren voor consultancy. Wat ons betreft, zijn we zeker geïnteresseerd in de toelichting in de commissie en in de definitieve cijfers, die we tot op heden nog steeds niet hebben. Er staat ons niets in de weg om aan het Rekenhof de opdracht te geven om uit zoeken hoe het enerzijds zit met die uitbesteding en of dat efficiënter is dan in eigen beheer uitvoeren, en anderzijds of die toekenning daarvan op een transparante en correcte manier verloopt. Dat is toch wel een zeer belangrijke vraag. Dus ik stel voor om het te agenderen en het vandaag goed te keuren. Zoals de heer Muyters weet, kunnen we achteraf nog altijd bijkomende informatie aan het Rekenhof geven, op basis van de commissie.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Ik moet eerlijk zeggen dat het voorstel dat van de meerderheid en de heer Muyters komt, een slim voorstel is. Het lijkt me goed om

eerst de regering te horen, maar wij houden ons voorstel wel aan om ervoor te zorgen dat het niet op de lange baan wordt geschoven. We weten allemaal dat er niet zo veel tijd meer overblijft. Ik vind dat er deze namiddag nog meer verwarring is ontstaan. Wat mij betreft, ligt er geen kloof, maar een grand canyon tussen 600 miljoen euro en 1,5 miljard euro. Het is dus belangrijk dat het parlement snel transparantie krijgt. Het is dus een goede zaak dat minister-president Jambon of minister Diependaele toelichting komt geven, en dat we daarna kijken wat we juist aan het Rekenhof vragen. Maar we houden ons initiatief wel degelijk aan.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over de voorstellen tot aanvulling van de agenda.

De volksvertegenwoordigers die de voorstellen wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

Dat is hetzelfde als daarnet, dus ik denk niet dat we de stemmachine moeten gebruiken.

De voorstellen tot aanvulling van de agenda zijn niet aangenomen, maar er is dus blijkbaar wel de afspraak, collega Muymers, dat het zo snel mogelijk in de commissie van collega Vandepuut wordt behandeld.

Philippe Muymers (N-VA): Ja.

De voorzitter: De heer Vandepuut heeft het woord.

Steven Vandepuut (N-VA): Volgende week dinsdagnamiddag is de minister-president bij ons. We zullen hem vragen om daar een gedachtewisseling over te hebben.

De voorzitter: Goed.

Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN DECREET betreffende het realisatiegerichte instrumentarium – 194 (2019-2020) – Nrs. 1 tot en met 17

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 25, van Wilfried Vandaele, Tinne Rombouts, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Koen Van den Heuvel en Andries Gryffroy, op artikel 7 van het ontwerp van decreet betreffende het realisatiegerichte instrumentarium.

Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Voorzitter, ik heb een mededeling. Wij hebben daarnet gezien dat de meerderheid met 54 aanwezig is. Dat is niet de meerderheid van de stemmen. *(Opmerkingen)*

Ze zijn niet in aantal. Wij vinden dit voor zo'n belangrijk ontwerp van decreet ongelooflijk. Wij wensen dus eigenlijk niet te stemmen hierover. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Volgens mij was het bij de vorige stemming 55. Ik heb net gekeken en er zijn er zeven van de meerderheid die – en dat is zo

afgesproken – gewettigd afwezig zijn vanwege een commissiezending. Dat brengt ons nog altijd maar op 62. *(Opmerkingen)*

De voorzitter: U hebt gelijk dat er in het verleden al wel problemen zijn geweest met het quorum en het aantal aanwezige leden van de meerderheid. Maar als er leden op een officiële zending zijn die door het Vlaams Parlement is toegestaan, is de regel dat die niet meetellen. *(Opmerkingen)*

Het is 62, plus een stemafpraak voor het bevallingsverlof. Een stemafpraak is een stemafpraak; dat staat in de notulen van het Uitgebreid Bureau. *(Opmerkingen)*

Ik kan nooit iemand verplichten om ... *(Opmerkingen)*

Mieke Schauvliege (Groen): Voor zo'n belangrijk decreet! *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Rustig. Er zijn blijkbaar nog mensen bij gekomen, maar bon. *(Opmerkingen)*

Collega Goeman, laten we gewoon het resultaat van deze stemming afwachten, en dan kunt u het zien.

Einde van de stemming.

Stemming nr. 3

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het aldus geamendeerde artikel 7.

Stemming nr. 4

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 7 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 24, van Bruno Tobback, tot invoeging van een artikel 9/1.

Stemming nr. 5

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
21 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Collega Verbeurgt, hebt u een reden voor uw onthouding? Ik neem aan dat dat nog steeds uw stemafpraak is met mevrouw Perdaens vanwege haar bevallingsverlof?

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Het is de laatste week vóór de terugkeer van collega Perdaens.

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 27, van Mieke Schauvliege, op artikel 14.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

96 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
18 leden hebben ja geantwoord;
74 leden hebben neen geantwoord;
4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 14.

Stemming nr. 7

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 14 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 26, van Wilfried Vandaele, Tinne Rombouts, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Koen Van den Heuvel en Andries Gryffroy, op artikel 23.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het aldus geamendeerde artikel 23.

Stemming nr. 9

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 23 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 28, van Mieke Schauvliege, op artikel 26.

Stemming nr. 10

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
18 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 26.

Stemming nr. 11

Ziehier het resultaat:

96 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
19 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 26 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 29, van Mieke Schauvliege, op artikel 43.

Stemming nr. 12

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
18 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 43.

Stemming nr. 13

Ziehier het resultaat:

96 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
20 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 43 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 21, van Mieke Schauvliege, tot invoeging van een artikel 61/1.

Stemming nr. 14

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
18 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 30, van Mieke Schauvliege, tot invoeging van een artikel 68/1.

Stemming nr. 15

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
18 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 16

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET over de subsidiëring in het kader van de lokale energie- en klimaatpacten – 1632 (2022-2023) – Nrs. 1 en 2**Hoofdelijke stemming**

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet over de subsidiëring in het kader van de lokale energie- en klimaatpacten.

Stemming nr. 17

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
81 leden hebben ja geantwoord;
19 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
78 leden hebben ja geantwoord;
19 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Andries Gryffroy tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, wat de woonreservegebieden betreft – 577 (2020-2021) – Nrs. 1 tot en met 11

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 28, van Mieke Schauvliege, op artikel 10 van het voorstel van decreet van Wilfried Vandaele, Koen Van den Heuvel, Steven Coenegrachts, Inez De Coninck, Tinne Rombouts en Andries Gryffroy tot wijziging van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, wat de woonreservegebieden betreft.

Stemming nr. 18

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
21 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 10.

Stemming nr. 19

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
18 leden hebben neen geantwoord;
23 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 10 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 31, van Bruno Tobback, op artikel 11.

Stemming nr. 20

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
21 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 11.

Stemming nr. 21

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 11 aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over amendement nr. 29, van Mieke Schauvliege, op artikel 16.

Stemming nr. 22

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
21 leden hebben ja geantwoord;
75 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het amendement niet aan.

Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over artikel 16.

Stemming nr. 23

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement artikel 16 aan.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 24

Ziehier het resultaat:

97 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
56 leden hebben ja geantwoord;
21 leden hebben neen geantwoord;
20 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

MOTIE van Suzy Wouters, Stefaan Sintobin, Immanuel De Reuse en Chris Janssens tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellaties

1° door Jeremie Vaneekhout aan minister Hilde Crevits over het inschakelen van stagestudenten bij zorgtaken waarvoor ze nog niet opgeleid of gemachtigd zijn; en

**2° door Suzy Wouters aan minister Hilde Crevits over het stagemisbruik in de zorg
– 1694 (2022-2023) – Nr. 1**

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie van Suzy Wouters, Stefaan Sintobin, Immanuel De Reuse en Chris Janssens tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellaties

1° door Jeremie Vaneekhout aan minister Hilde Crevits over het inschakelen van stagestudenten bij zorgtaken waarvoor ze nog niet opgeleid of gemachtigd zijn; en

2° door Suzy Wouters aan minister Hilde Crevits over het stagemisbruik in de zorg.

Mevrouw Wouters heeft het woord.

Suzy Wouters (Vlaams Belang): Voorzitter, we hebben dit probleem uitvoerig besproken in de commissie, maar ik wil het toch nog graag kort toelichten voor de andere collega's omdat het toch veel te belangrijk is. Uit een onderzoek van de krant Het Laatste Nieuws blijkt dat er in diverse Vlaamse ziekenhuizen en woonzorgcentra, maar ook in de thuiszorg sprake is van stagemisbruik, waarbij jonge, onervaren studenten worden ingeschakeld als volwaardig personeel. Uit tientallen gesprekken met studenten en mensen binnen de sector blijkt dat studenten soms volledige shiften draaien zonder hulp en zelfs handelingen moeten uitvoeren die voor hen eigenlijk verboden zijn, zoals het voorbereiden en klaarmaken van medicatie en het toedienen van verdoving. Er zijn verschillende oorzaken voor dit stagemisbruik. Enerzijds kan het te maken hebben met een bepaalde mentaliteit, waarbij studenten als gratis hulpjes worden aanzien, wat wijst op een werkcultuurprobleem in de zorgsector, maar anderzijds speelt ook het personeelstekort een grote rol. Het personeelstekort mag uiteraard nooit een argument zijn om stagiairs in te schakelen als volwaardige verpleegkundigen. Het misbruik kan ook negatieve gevolgen hebben voor zowel de studenten als de bewoners en de patiënten. Studenten getuigen zelfs een trauma te hebben opgelopen. Het toevertrouwen van een aantal taken aan studenten die ze nog niet onder de knie hebben, kan immers zorgen voor angst en onzekerheid, en kan er zelfs voor zorgen dat ze hun opleiding stopzetten voor ze zijn afgestudeerd. Daarnaast creëert de situatie onveiligheid voor de bewoners of de patiënten. De kwaliteit van de zorg kan niet worden gewaarborgd indien die wordt gegeven zonder de nodige expertise en toezicht. Dergelijke handelingen kunnen zelfs mensenlevens kosten.

Ik wil hier zeker ook benadrukken dat stagemisbruik niet overal gebeurt. Het merendeel van de stagebegeleiders in de zorg doet dit wel met grote overgave en zoals het moet en met respect voor de stagiairs. Dat moet zeker ook worden gezegd. Niemand in ons land weet echter hoe omvangrijk het probleem eigenlijk is. Er is nooit onderzoek naar uitgevoerd. Er is geen centraal klachtenpunt. Daardoor bleven de signalen over het stagemisbruik onder de radar.

Collega's, de zorg staat al voor grote uitdagingen, zeker wat het personeelstekort betreft. We hebben dus iedereen nodig die voor dit prachtige beroep, want dat is het ook, kiest of wil kiezen. Als we onze studenten willen opleiden tot zelfzekere,

capabele zorgverleners, dan is het belangrijk dat iedere stagiair de nodige begeleiding krijgt en zich goed voelt op de werkvloer. Dat is investeren in onze zorg. De stagiairs moeten echter ergens terecht kunnen met hun klachten en hun noden, want niet elke stagiair is mondig genoeg of assertief genoeg om te zeggen dat hij iets niet kan of mag doen. Vaak durven ze ook niks te zeggen, uit vrees voor negatieve evaluaties.

Concreet vragen we met onze motie aan de Vlaamse Regering drie punten. Ten eerste vragen we een centraal platform aan te bieden voor de stagiairs zoals het bestaande Vlaams Instituut voor Kwaliteit van Zorg (VIKZ), waar het meten en publiek rapporteren van zorg de basis is. Eenzelfde initiatief vragen we voor de evaluatie van stageplaatsen door studenten. Op die manier kunnen de stagiairs hun bevindingen en klachten van de verschillende stageplekken publiek rapporteren en vergelijken. Dat zal een absolute meerwaarde zijn en met als doel de stagebegeleiding in diverse sectoren transparant te maken en te verbeteren.

Ten tweede vragen we de bevindingen daarvan te rapporteren aan alle belanghebbenden bij de bevoegde kabinetten en administraties, om zo te komen tot een kwalitatieve verbetering van de stages.

Ten derde vragen we om duidelijke richtlijnen te geven aan de zorginstellingen en aan de stagiairs over de organisaties van de stages, de taken van de stagiairs en de verplichte begeleiding die door de zorginstellingen moet worden voorzien.
(Applaus bij het Vlaams Belang)

De voorzitter: Begin van de stemming.

Stemming nr. 25

Ziehier het resultaat:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
19 leden hebben ja geantwoord;
81 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE van Jeremie Vaneekhout, Ann De Martelaer, Johan Danen, Meyrem Almaci en Mieke Schauvliege tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellaties

1° door Jeremie Vaneekhout aan minister Hilde Crevits over het inschakelen van stagestudenten bij zorgtaken waarvoor ze nog niet opgeleid of gemachtigd zijn; en

2° door Suzy Wouters aan minister Hilde Crevits over het stagemisbruik in de zorg

– 1696 (2022-2023) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie van Jeremie Vaneekhout, Ann De Martelaer, Johan Danen, Meyrem Almaci en Mieke Schauvliege tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellaties

1° door Jeremie Vaneekhout aan minister Hilde Crevits over het inschakelen van stagestudenten bij zorgtaken waarvoor ze nog niet opgeleid of gemachtigd zijn; en

2° door Suzy Wouters aan minister Hilde Crevits over het stagemisbruik in de zorg.

De heer Vaneekhout heeft het woord.

Jeremie Vaneekhout (Groen): Ik ga heel kort zijn, collega Wouters heeft de problematiek en de uitdagingen al heel scherp gesteld. In de commissie hebben we verhalen gehoord van een cultuur van misbruik in stages die tot twintig jaar teruggaan. Dit is problematisch, het brengt niet alleen bewoners en patiënten in gevaar, maar aan de andere kant zorgt het ervoor dat er steeds meer mensen na of tijdens het starten van hun opleiding in de zorg, stoppen. We kunnen ons dat niet permitteren, niet alleen omdat het mensen in gevaar brengt, maar ook omdat we met een gigantisch tekort zitten.

In deze motie schuiven we maar één zaak naar voor, en dat is de vaststelling – dat hebben we in de interpellaties ook gezien – dat in de regering en in de regeringen van dit land, iedereen naar elkaar wijst. Vanop federaal niveau wordt de vraag gesteld om op Vlaams niveau zo'n meldpunt uit te werken. Vanuit Onderwijs wordt er gewezen naar Zorg, en vanuit Zorg en Welzijn wordt er naar Onderwijs gekeken.

We geven de uitdrukkelijke opdracht – en hierover was een consensus in de commissie – om zo'n meldpunt uit te werken. Vandaag kunnen studenten nergens naartoe met hun klachten en is er geen opvolging en monitoring van het aantal klachten die er zijn. Dus kort samengevat: mogen we er met één heldere vraag op rekenen om daar steun voor te krijgen in dit parlement? Wij kunnen het ons echt niet permitteren dat er morgen iemand sterft omdat er een misbruik is op stage of omdat er een onwettelijke, onverantwoorde of overbelastende opdrachten aan mensen gegeven worden. (*Applaus bij Groen*)

De voorzitter: Begin van de stemming.

Stemming nr. 26

Ziehier het resultaat:

100 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
42 leden hebben ja geantwoord;
57 leden hebben neen geantwoord;
1 lid heeft zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MOTIE van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellatie door Stefaan Sintobin aan minister Zuhail Demir over de tegenstrijdige verklaringen betreffende de gevolgen van de publicatie van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in het Belgisch Staatsblad – 1697 (2022-2023) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie van Stefaan Sintobin, Leo Pieters, Frieda Verougstraete-Deschacht en Chris Janssens tot besluit van de op 9 mei 2023 in commissie gehouden interpellatie door Stefaan Sintobin aan minister Zuhail Demir over de tegenstrijdige verklaringen betreffende de gevolgen van de publicatie van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in het Belgisch Staatsblad.

De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Voorzitter, als toetje van deze vergadering hou ik een korte tussenkomst.

De laatste dagen is het debat voornamelijk gegaan over de Natuurherstelwet. Ook deze namiddag is dat reeds ter sprake gekomen. Ik ga akkoord met – ze is er nu even niet – mevrouw Gwendolyn Rutten die zegt dat die Natuurherstelwet eigenlijk drie keer zo erg is als het stikstofakkoord.

Ik heb zo'n beetje de indruk dat het zogenaamde stikstofakkoord een beetje verdamppt is, bij manier van spreken, maar wat mij voornamelijk stoort, is dat twee ministers van deze Vlaamse Regering eigenlijk continu tegenstrijdige verklaringen afleggen over het stikstofakkoord. In onze motie vragen wij dat de Vlaamse Regering uit één mond spreekt, want minister Demir heeft in de commissie gezegd dat het stikstofakkoord van kracht is, terwijl er voor dat stikstofakkoord geen enkele, maar dan ook geen enkele juridische basis is, laat staan een decreet waarover wij hier gestemd hebben. Wij vragen aan de Vlaamse Regering dat ze bevestigt dat er momenteel van een bindend stikstofakkoord absoluut geen sprake is, omdat die verwarrende communicatie tussen beide ministers zorgt voor ongerustheid en onzekerheid op het terrein. Dat kunnen we missen als kiespijn.

Ten tweede vragen wij om dat stikstofakkoord te herbekijken en opnieuw te evalueren op basis van de bezwaren en ook op basis van ... Want vergeet niet, collega's, dat er nog altijd twee voorwaarden zijn die de cd&v-fractie gekoppeld heeft aan de goedkeuring van het stikstofakkoord. Niet alleen cd&v zegt om niet op het groene knopje te drukken als de voorwaarden niet vervuld worden, ook Open Vld zegt dat. Er is dus wel degelijk nog altijd een probleem. De aandacht rond dat stikstofakkoord is de laatste tijd wat verdwenen, maar daarmee is de problematiek voor onze landbouwers natuurlijk niet opgelost. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

De voorzitter: Begin van de stemming.

Stemming nr. 27

Ziehier het resultaat:

- 99 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
- 19 leden hebben ja geantwoord;
- 80 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 31 mei 2023 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 21.07 uur.*

BIJLAGEN

Aanwezigheden

Aanwezig

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Johan Deckmyn, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Elisabeth Meuleman, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Gwendolyn Rutten, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Wilfried Vandaele, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Maurits Vande Reyde, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Onno Vandewalle, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Loes Vandromme, Jeremie Vaneekhout, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Kurt Vanryckeghem, Manuela Van Werde, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın.

Afwezig met kennisgeving

Guy D'haeseleer: ambtsverplichtingen;

Freya Perdaens: bevallingsverlof;

Els Ampe, Filip Brusselmans, Alessia Claes, Inez De Coninck, Gwenny De Vroe, Veerle Geerinckx, Sofie Joosen, Jan Laeremans, Karl Vanlouwe: door het Vlaams Parlement toegestane zending;

Roosmarijn Beckers, Kim De Witte, Sihame El Kaouakibi, An Moerenhout, Willem-Frederik Schiltz, Tine Van den Brande: gezondheidsredenen.

Afwezig zonder kennisgeving

Conner Rousseau, Mercedes Van Volcem, Katja Verheyen

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers

Stemming nr. 1:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Ann De Martelaer, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneekhout, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys

Stemming nr. 2:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Els Robeyns, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

Stemming nr. 3:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfoort, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 4:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfoort, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 5:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens,

Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 6:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Jos D'Haese, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 7:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris

Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 8:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 9:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 10:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van

Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçin

ONTHOUDINGEN:

Jos D'Haese, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 11:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçin

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 12:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans,

Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Jos D'Haese, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 13:**JA-stemmen:**

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 14:**JA-stemmen:**

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Jos D'Haese, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 15:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Jos D'Haese, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 16:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 17:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Hannelore Goeman, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Onno Vandewalle, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Kurt Vanryckeghem, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 18:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeyns, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 19:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeyns, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Onno Vandewalle, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 20:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloomans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandeput, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 21:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris

Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneekhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 22:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneekhout, Maxim Veys

NEEN-stemmen:

Adeline Blancquaert, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Yves Buysse, Bart Claes, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Immanuel De Reuse, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Chris Janssens, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Ilse Malfroot, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Leo Pieters, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Carmen Ryheul, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Elke Sleurs, Klaas Sloopmans, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Els Sterckx, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Sam Van Rooy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Brecht Warnez, Suzy Wouters, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 23:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 24:

JA-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Jos D'Haese, Johan Danen, Kurt De Loor, Annick Lambrecht, Els Robeyns, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Chris Steenwegen, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneeckhout, Maxim Veys

ONTHOUDINGEN:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Thijs Verbeurgt, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

Stemming nr. 25:

JA-stemmen:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Johan Danen, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandeput, Onno Vandewalle, Loes Vandromme, Jeremie Vaneekhout, Kurt Vanryckeghem, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

Stemming nr. 26:

JA-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Jos D'Haese, Kurt De Loor, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Chris Janssens, Annick Lambrecht, Ilse Malfroot, Leo Pieters, Els Robeyns, Carmen Ryheul, Björn Rzoska, Mieke Schauvliege, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloopmans, Chris Steenwegen, Els Sterckx, Bruno Tobback, Freya Van den Bossche, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Onno Vandewalle, Jeremie Vaneekhout, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Maxim Veys, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese,

Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Katrien Schryvers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Steven Vandepuy, Loes Vandromme, Kurt Vanryckeghem, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın

ONTHOUDINGEN:

Thijs Verbeurgt

Stemming nr. 27:

JA-stemmen:

Adeline Blancquaert, Yves Buysse, Bart Claes, Immanuel De Reuse, Johan Deckmyn, Filip Dewinter, Chris Janssens, Ilse Malroot, Leo Pieters, Carmen Ryheul, Stefaan Sintobin, Kristof Slagmulder, Klaas Sloomans, Els Sterckx, Anke Van dermeersch, Sam Van Rooy, Wim Verheyden, Frieda Verougstraete-Deschacht, Suzy Wouters

NEEN-stemmen:

Staf Aerts, Meyrem Almaci, Hannes Anaf, Imade Annouri, Stijn Bex, Robrecht Bothuynne, Karin Brouwers, Arnout Coel, Steven Coenegrachts, Cathy Coudyser, Jos D'Haese, Stephanie D'Hose, Koen Daniëls, Jean-Jacques De Gucht, Kurt De Loor, Annick De Ridder, Stijn De Roo, Maaïke De Rudder, Maarten De Veuster, Maaïke De Vreese, Bart De Wever, Bart Dochy, Martine Fournier, Hannelore Goeman, Celia Groothedde, Karolien Grosemans, Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Vera Jans, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Annick Lambrecht, Bert Maertens, Marius Meremans, Sofie Mertens, Rita Moors, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Tom Ongena, Katrien Partyka, Els Robeyns, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Joke Schauvliege, Mieke Schauvliege, Katrien Schryvers, Katia Segers, Elke Sleurs, Sarah Smeyers, Nadia Sminate, Chris Steenwegen, Emmily Talpe, Annabel Tavernier, Jeroen Tiebout, Bruno Tobback, Bart Tommelein, Orry Van de Wauwer, Freya Van den Bossche, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Bart Van Hulle, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Maurits Vande Reyde, Lise Vandecasteele, Steve Vandenberghe, Ludwig Vandenhove, Steven Vandepuy, Onno Vandewalle, Loes Vandromme, Jeremie Vaneeckhout, Kurt Vanryckeghem, Thijs Verbeurgt, Maxim Veys, Brecht Warnez, Hilâl Yalçın